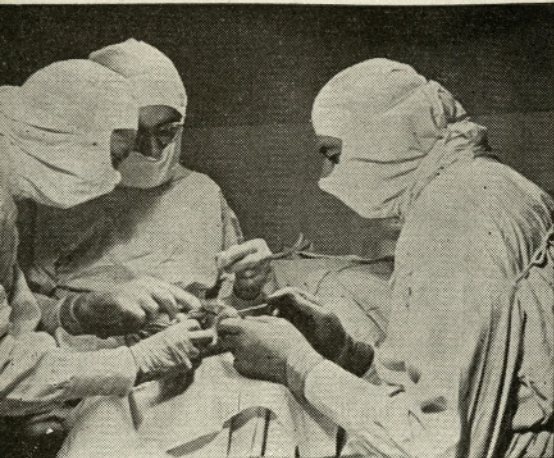

towardis

Clovek kljub silnim uspehom plastične kirurgije v zadnjih letih le nima »nadmestnih delov«, kot kaka mehanska naprava, ki jo lahko vedno znova popravijo. Zato je poslanstvo zdravnikov, ki bolnim vračajo zdravje ali rešujejo, kar se rešiti da, eden izmed najbolj odgovornih in napornih poklicev. Zanj je treba imeti srce in temeljito znanje, ki si ga samo z besedami nikakor ni moč pridobiti. Tudi v medicini je postala TV odlično vzgojno sredstvo.

Klinika za ginekologijo in porodništvo v Ljubljani, zadnja sredi v januarju. V predavalnici je prof. dr. France Novak začel s predavanjem: »Videli boste porod 45-letne žene. To bo kljub njenim letom prvi porod. Otroka si močno želi. Diagnoza ugotavlja, da je otrok dokaj večji kot so povprečni novorojenčki. Kaj bi v tem primeru storili vi?« — se obrne k poslušalcem, medicincem četrtega letnika.

Odgovor je v praksi zdravstvenih ustanov v naši državi povsem nenavaden. Profesor veli ugasniti luč. Belo platno spredaj zaživi. »Odločili smo se za carski rez,« pravi predavatelj glas. In prvič v zgodovini katerekoli jugoslovanske zdravstvene ustanove začne televizijski oddajnik prenašati na veliko platno to, kar se pravkar odigrava v operacijski dvorani. Televizija riše na platno le omejeno območje, središče čudovitega dogajanja človeškega rojstva. Carski rez! Narava daje premalo zagotovil, da bo tokrat zmogla vse sama. Porodničar z ostrim skalpelom reže plasti materinega trebuha, stene maternice, ki ločijo

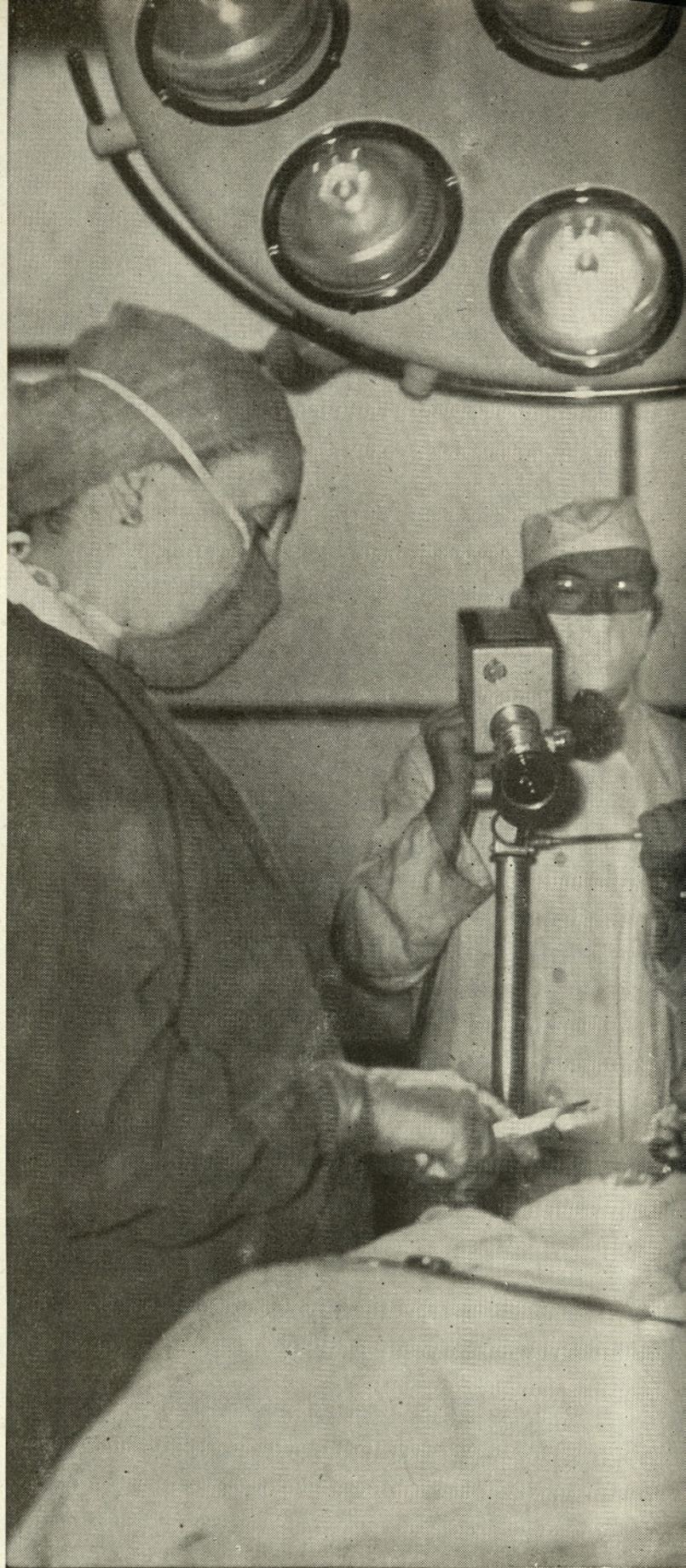
prevelikega otročiča od zraka in svetlobe, od sveta, ki bo posej njegov svet. Vse se odigrava bliskovito. Operaterjeve roke in roke asistentov so kot bitja z lastnim življenjem. Mrzlični, a zanesljivi ritem rok dokazuje, da se je vsa operacijska skupina spojila v učinkovito enoto. Bodoči zdravniki vidijo vse delo te reševalne enote pod seboj, blizu in do največjih podrobnosti. Predavatelj glas tolmači: »Pri ali po porodih lahko vsak čas in povsem nenadejano nastopijo zapleti, predvsem silne krvavitve, ki nimajo primere. Le na bojiščih se kdaj vidi podobno krvavenje. Zato vedno računajte s tem...«

Niso potekle niti tri cele minute in operaterjeve roke sežejo v mater. Počasi dvignejo novo življenje — krepkega zdravega dečka. Odrešujoč, jezni krič gledalce sprosti. Ne minejo dve minuti, mati je zašita, operacija uspela. Ni trajala več kot pet minut. Na take zdravnike smo lahko ponosni, lahko jim zapramo! Operiral je dr. Lenart.

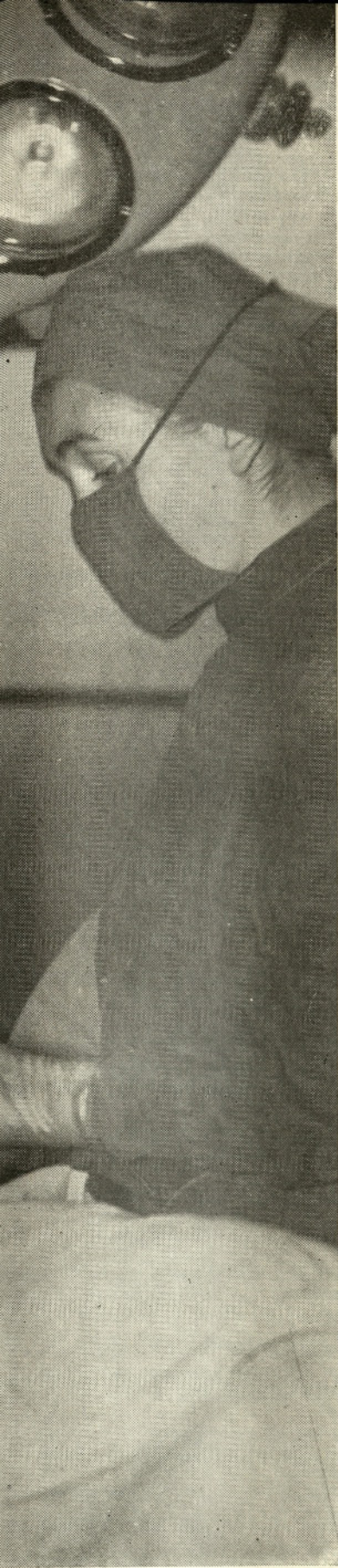
To je laikov, časnikarjev opis poroda s carskim rezom. Bodoči

Nekaj let bo tega, ko smo v časopisih prvič prebrali, da so v industrijsko močno razvitih državah začeli uvajati televizijo tudi na medicinske klinike, zlasti v operacijske dvorane kirurgov. Predvsem so s pomočjo televizije začeli posredovati potek operacij in nekaterih zahtevnejših zdravniških posegov študentom medicine, televizijski prenos pa so uporabili tudi v primerih, ko je šlo za čimnazornejši prikaz napredka v tehniki zdravljenja pred širokim krogom zdravnikov. Takrat je bilo med nami kajpak malo takih, ki bi si upali trditi, da bo televizija v nekaj letih prodrla tudi na naše klinike. In vendar je nedavno ginekološko - porodniška klinika v Ljubljani povabila na predavanje, združeno s televizijskim prenosom tudi zastopnike tiska. Za sedaj je to res prvi primer uporabe televizije v zdravstvenovzgojne namene v naši državi — toda začetek je tu. Naša vojna medicina namerava urediti celo barvno televizijo, kar je za veren vpogled v zdravnikovo delo silen napredek, a žal za sedaj še prehuda investicija — blizu 40.000 dolarjev.

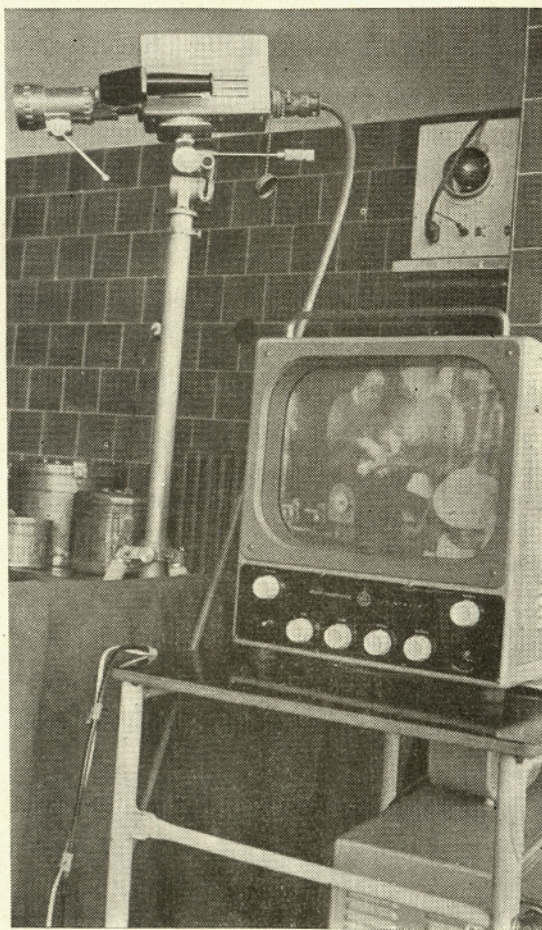
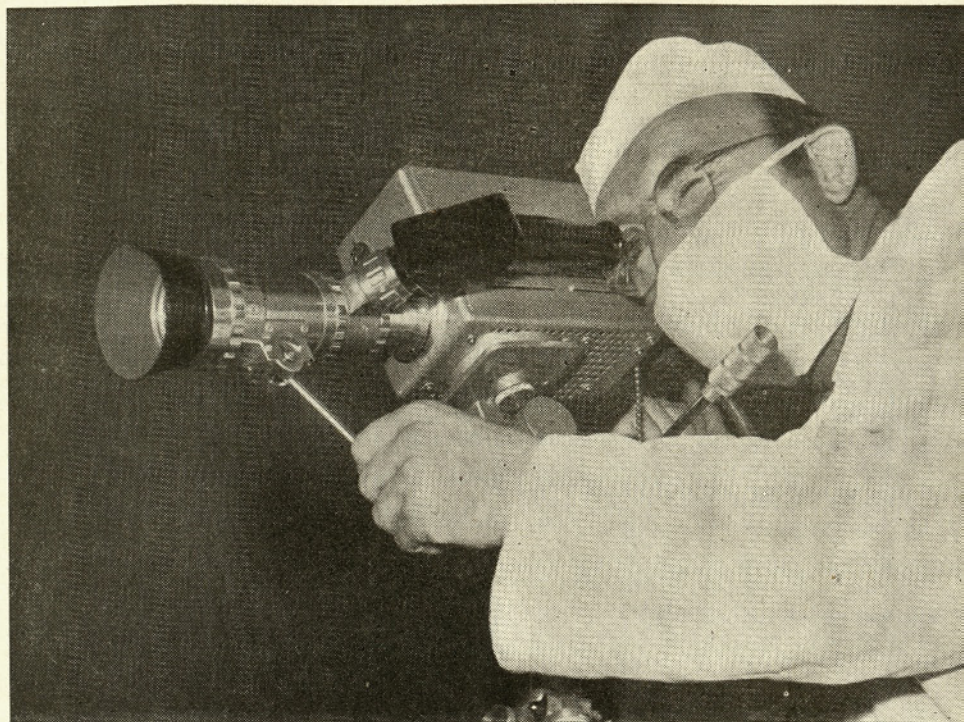
Elektronsko oko televizijske kamere je uprto le na tako imenovano operacijsko polje, katerega ob pravilnem snemanju skoro do popolnosti obvladuje. Pacientke tako nimajo več vzroka za sramovanje in tudi možnost okužbe je močno zmanjšana. Doslej so medicinci v operacijski dvorani porodniške klinike le od daleč oprezovali za potekom operacije, in predvsem roke sodelujočih v operacijski ekipi so jim zastirale jasen vpogled. Sedaj operacijam slede kar v predavalnici.

profesor TV

»Režiser« in »snemalec« Vlastja na delu... Pravi, da je rokovanje z aparaturami po zaslugi Industrije za elektrozveze zelo preprosto. Toda velika ovira je prešibka napetost toka. Brez varjakov in stabilizatorjev bi bilo snemanje skoro nemogoče. Toda od kod svojih sedemdeset milijonov dinarjev, ki bi bili potrebni za zgraditev nove transformatorske postaje? Na sedanjo so priključene kar štiri klinike! Omenimo, da deluje ta TV na svojem valu in bi nestrpni bodoči očetje zaman oprezovali za svojim »blagoslovom« z lastnimi sprejemniki. — Spodnja leva slika kaže celotno aparaturo, ki je skupaj stala okrog 4 milijone dinarjev in je razen sprejemnikov delo Industrije za elektrozveze v Ljubljani.

Dasi je oddajnik stabilno postavljen v veliki operacijski dvorani, so nanj s kablom vezani tudi porodniška soba, pomožna ambulanta in otroška štacija. Televizijskih oddaj pa se ne udeležujejo samo bodoči zdravniki, marveč tudi gojenke babiške šole, ki jih vidimo na spodnji sliki. V zvezi s televizijo in splošno preureditvijo klinike za ginekologijo in porodništvo ima njeno vodstvo v načrtu, da bi sedanje skladišče, bivšo kapelo, preuredili v prostorno predavalnico. Zaradi ugodne lege bivše kapele bi vrvež po hodnikih do sedanje predavalnice prenehal.

zdravniki so ga gledali drugače. Toda bistvo je v tem, da so ga videli vsi — bilo jih je nad trideset — povsem od blizu in da so v potankostih ves čas sledili vsem gibom in ukrepom operacijske skupine. Ta bistveni napredek pri vzgoji bodočih porodničarjev in splošnih zdravnikov pa je omogočila televizija.

V svetu človeka ni bolj občutljivega organizma, kot sta porodnica in novorojenček, posebno kadar gre za nedonošenčka. Vsak čas lahko pride do usodnih okužb. Zavarovanje pred bolezenskimi

kalmi mora biti tedaj čim popolnejše.

Porodnice so tudi čustveno zelo občutljive. Vedo, da tisti čas niso kot sicer, sram jih je, da bi jih v njih pričakovanju in bolečinah opazovale tuje oči, oči mladih fantov in deklet, čeprav vedo, da gre za tiste, ki bodo jutri v pomoč pri novih porodih. Ta občutek tesnobe in sramu je psihičen faktor, s katerim v porodnišnicah morajo računati.

Številno medicincev na visoki šoli v Ljubljani je tolikanj narastlo, da je preprosto nemogoče vsem omogočiti neposredno opa-

zovanje operacij, zlasti v sedanjih zasilnih pogojih dela prenatrane klinike. Zato je tudi razumljivo, zakaj je tudi dobila TV prav klinika za ginekologijo in porodništvo. Predvsem je televizija brez škode za učinkovitost pouka, obratno celo, operacijske dvorane prepustila izključno njih namenu.

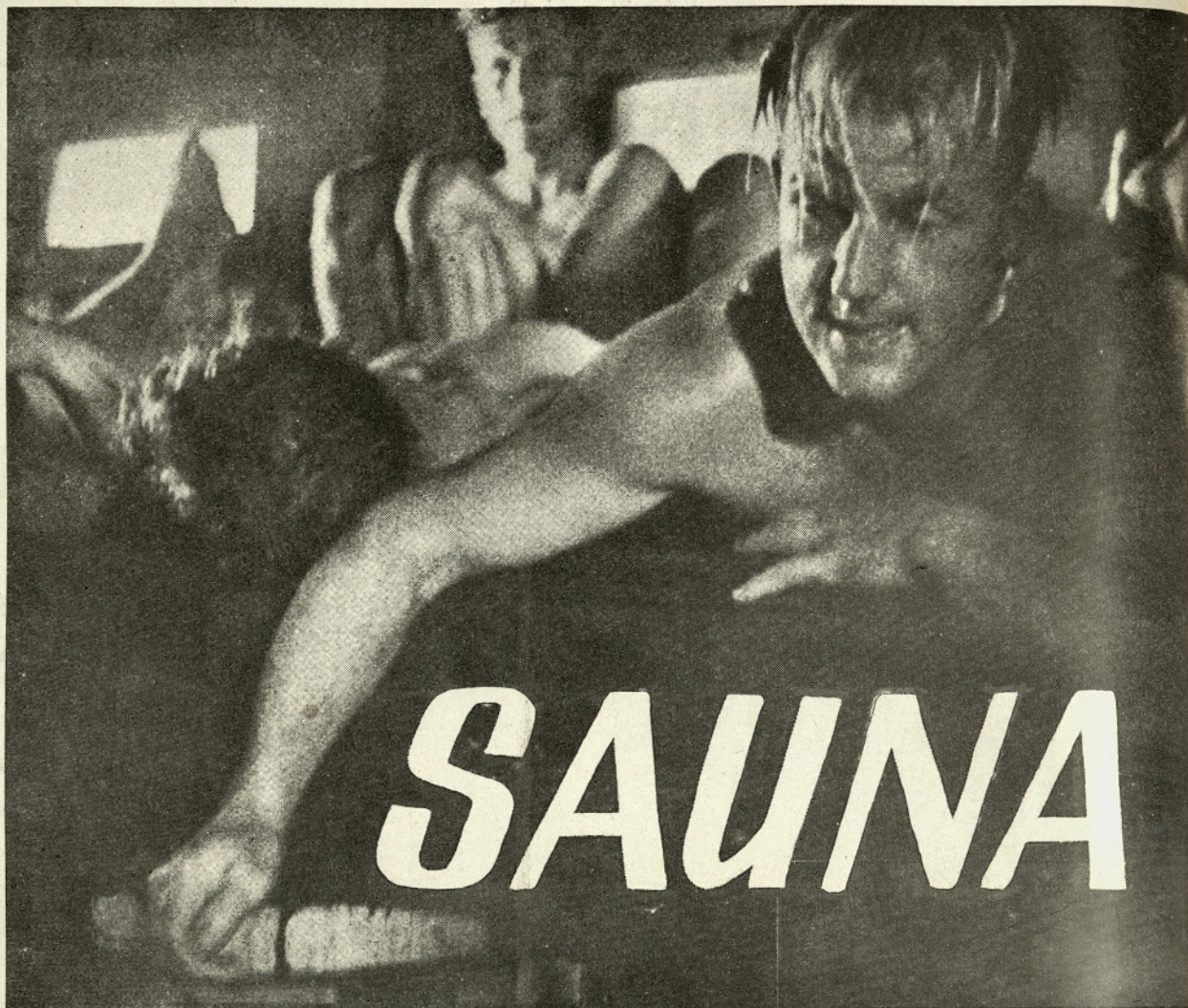
A zakaj je prav ena izmed ljubljanskih klinik prva v državi dobila televizijo? Zaradi naprednosti in prizadevnosti vodstva te klinike. Zaradi razumevanja in pomoči Sveta za prosveto LRS in Trgovinske zbornice, ki je omo-

gočila nakup velike operacijske obločnice. Kolektiv Industrije za elektrozveze, zlasti konstruktor Stojan Flašs in tonski mojster Rudi Omota so z notranjim ognjem in ne z računico prispevali svoj del. Znani fotoreporter V. Simončič-Vlastja je od lanske pomladi, ko so začeli s poskusi, monter, režiser, snemavec, skratka »mož za vse«. Naša prva medicinska RTV je torej plod srečanja številnih zavzetih strokovnjakov, ki so izpeljali veliko stvar!

B. Finžgar
Foto Vlastja

PO EVROPI SE ŠIRI

Desetletja so minila, odkar so nam prvi popotniki s Finskega in drugih severnih dežel pripovedovali o viru zdravja, o sauni, o starinski ljudski kopeli, ki venomer pomlaja severna ljudstva. Kdor je spoznal žilave športnike s severa in način njihovega življenja, bo pritrnil, da sauna res mnogo pripomore k utrjevanju sinov in hčera severnih ljudstev. Sauna, lahko rečemo, spremlja Finca od rojstva do smrti. Mali finski kmet, ki si ustanavlja novo domačijo, ne začne graditi najprej hiše, marveč hlev in sauno. Tu prebiva, dokler ni vse gotovo, tu se družina skupaj koplje, tu pričakujejo mlade finske matere svoj naraščaj. Že pred minulo vojno se je začela razširjati sauna v druge dežele pa tudi k nam. Po vojni pa opažamo prav množično gibanje za sauno v vseh modernih evropskih deželah. Zadnja leta iščejo zdravniki v sauni zanesljivo in varno postojanko boja zoper vegetativne bolezni in zlasti zoper gripo. Kako pa je s sauno pri nas?

Moda se širi po evropskih deželah, a ne moda v starem pomenu, marveč zahteva sodobne higijene in športnega utrjevanja: sauna. Zdaj, pozimi, ko je pravi čas, da se začnemo saunati, lahko prebiramo v raznih evropskih listih članke zdravnikov, ki obravnavajo moderno sauno in dajejo nasvete, komu je sauna priporočljiva, komu ne. Zato smo se obrnili na dr. Alojzija Šefa, specialista za športno medicino, in tole nam je povedal o sauni in njeni pravilni uporabi:

— Marsikomu, ki gre prvič v sauno z zaupanjem, da bo ugodno vplivala na njegovo zdravje, sploh ne pride na misel, ali se s tem res podvrže močno učinkovitemu zdravljenju. Modernizirano saunanje nima s smislom in namenom pravega saunanja nič več opraviti. Niti lastnikom modernih saun ne ljudem samim, ki jih obiskujejo, ne moremo ničesar očitati. Doselej je namreč pri nas le malo takih, ki bi nam lahko pojasnili pravi smisel kopanja v sauni. Tega nas lahko učijo samo ljudstva severovzhodne Evrope, pri katerih je sauna že oddavna v navadi.

KAKŠNA JE PRVOTNA SAUNA?

Po drugi svetovni vojni sauna tudi pri nas ni več novost. V Celju so jo imeli (in podrli) že kmalu po drugi svetovni vojni. V Ljubljani se lahko greste vsako soboto saunat v študijsko telovadnico pod Tivolijem. Naši načrti zimskih kopalšč upoštevajo seveda tudi sauno. Vsekakor torej začenjamo s saunami tudi pri nas. Zdaj je to šele »luksuz« nekatereh mest in redkih posameznikov, ki opremljajo svoje nove domove tudi s saunami. Da pa je sauna lahko cenena zdravstvena, kopalna

Ko se za teboj zapro debela vrata saune, se počutiš sprva, kakor da si dobil rahel sunek. Hlastaš po zraku, ki je tako vroč, da te skoraj zaduši. Prvi korak v sauno je vedno svojevrsten doživljaj. Ali boš prenesel vročino, ali se boš po saunanju dobro počutili? Miliioni Evropejcev se dandanes saunajo, a žal le redki v pravih, pristnih starinskih saunah po finskem vzorcu. Modernizirane saune pa niso nič drugega kakor obnovljena rusko-rimska parna kopel. Pred 25 leti je bila beseda sauna le še malo znana, danes pa jo pozna vsa Evropa. Sauna je vir zdravja samo tistim, ki ne pretiravajo. Za koga je sauna priporočljiva in za koga ne, vas bo poučil naš članek.

Spodaj: Modernizirana sauna po mestih je opremljena z vsem udobjem. Temeljita masaža na koncu kopeli seveda poveča ugodje tembolj, če si prej uporabil še druge rekvizite saune, tako šibanje z brezovo metlico ali temeljito okrtačenje.

in utrjevanje postaja za široko ljudski uporabo. nam pokaže opis prvotne saune.

V deželah severovzhodne Evrope je sauna s slamo krita, lesena kočica, ki stoji navadno malce izven naselja. Na Finskem, v deželi tisočerih jezer, je navadno ob jezeru ali tekoči vodi, ker tudi to sodi k pravemu saunanju. Prvotna, starinska sauna ni torej nič drugega kakor prostorna kopalna kočica, ki ima razen kopalnice kvečjemu še prednji prostor za preoblačenje in shrambo obleke. V kopalnici je pod kupom kamenja, rekel bi, pokopano ognjišče z velikim kotlom iz litega železa za vodo, nadalje kad z vodo, nekaj lesenih čebrov za umivanje in iz lat sestavljeni pogradi za ležanje. Kopalnik uživa najprej nekaj minut suho toploto, nato pa poškropi z ometačo v majhnih curkih močno razgrete kamne. Porabi nekako pol litra vode. Tako nastanejo kratki izpuhi pare, katerih neznatno vlažnost pa posrkajo lesene stene kakor goba. Zato je zrak v sauni vroč in suh. Vodo uporabljajo v prvotni sauni samo za umivanje pred vročo zračno kopeljo in po nji, kajti sauna je, kakor smo povedali, samo kopalna lopa. Pravo ohlajevanje po vroči zračni kopeli pa sledi zunaj v naravi. Vdihavanje svežega, mrzlega zraka je v ravnovesju z vdihavanjem vročega zraka in razbremenjuje ter osvežuje pljuča in ves organizem. Valjanje po snegu ali mrzla kopel v bazenu ali jezeru sta bolj ali manj za doatek.

IN KAKŠNA JE MASTNA SAUNA?

Prava sauna torej v bistvu ni nič drugega kakor menjavanje vroče in mrzle zračne kopeli. Človeško telo se je temu privadilo in zanj je glede toplote ali mraza odločilen predvsem zrak, šele v drugi vrsti voda. Na tej osnovi se je po zdravem človeškem nagonu razvila v dolgih stoletjih takšna prikladna oblika kopeli v sauni, ki ji res lahko rečemo, da je vrelec zdravja.

Toda ljudje, ki so prinesli sauno v mesta, so po eni strani premalo poznali pravi smisel in namen tega starinskega običaja, po drugi strani pa meščanu tudi ni dano, da bi se po kopeli neoblečen gibal na prostem, kakor si to lahko privoščijo prebivalci samotnih severnih pokrajin. In posledica je, da je človek zamenjal menjavanje vročega in mrzlega zraka z menjavanjem toplega zraka in vode. Nu, ta oblika kopanja pa je v naših mestih že dolgo znana kot parna kopel, ki ima svoje stare vzore v ruski in rimski kopeli, je pa zelo naporna in priporočljiva samo ljudem, ki imajo zdravo srce in normalni krvni obtok. Večinoma torej jemljejo ljudje pri nas sauno kot rusko-rimsko kopel in mnogi (zlasti debelušci) mislijo, da koristijo svojem zdravju, pa niti ne slutijo, da si v resnici škodijo. Naša zahteva je zato: nazaj k prvotni sauni!

NAVADNO SAUNO LAHKO ZGRADIMO MARIKOD

Ze v uvodu smo navedli, da bodo naša zimska pa tudi mnoga letna kopališča v prihodnje upoštevala sauno in dr. Šef pravi k tej zamisli:

— Pri današnjem stanju gradnje kopališč nikakor ne bi smelo biti težko postaviti še kopel, ki bi se približala idealu saune. Razen primerne prostora za vroči zrak s pravo pečjo bi morala biti priključena tudi kopel s svežim zrakom. Storit je treba vse, da se namesto utrjujoče ohladitve z vodo omogoči precej blažja ohladitev s svežim zrakom. Tisti, ki že lahko uživata dobrodelnost saune, in tisti, ki boste v tovarni, v blokovskem naselju, v vasi, na šoli, na športnem ali telovadnem igrišču prej ali slej zgradili preprosto sauno, pa boste morali upoštevati pravila, da vam bo sauna dala tisto, kar od nje pričakujete za svoje zdravje in utrjevanje. Natanko jih tu ni mogoče navesti, našli pa jih boste v strokovnih knjigah in listih.

VPRAŠAJTE ZDRAVNIKA!

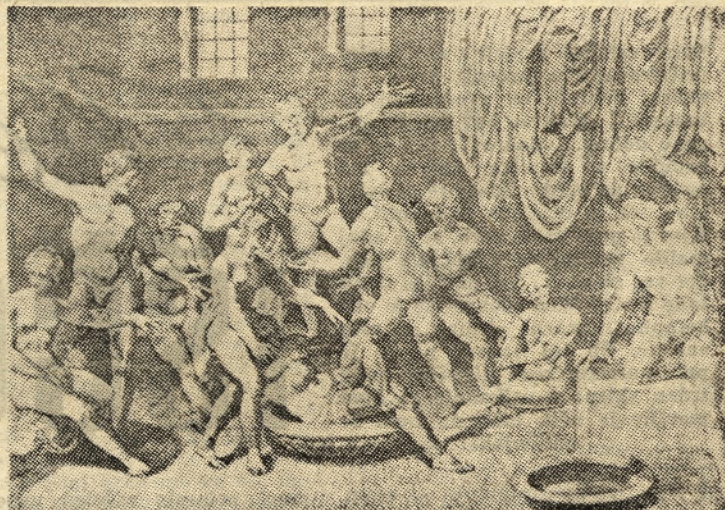
Nikakor pa saunanje ne sme postati dnevna navada. Kdor utegne, naj se koplje enkrat na teden, ne večkrat, ker tega vaše telo trajno ne bi vzdržalo. Dobrote, ki jih lahko pričakujete od saune, so: pri tistem, ki je zdrav in mora močno telesno delati, odstrani sauna

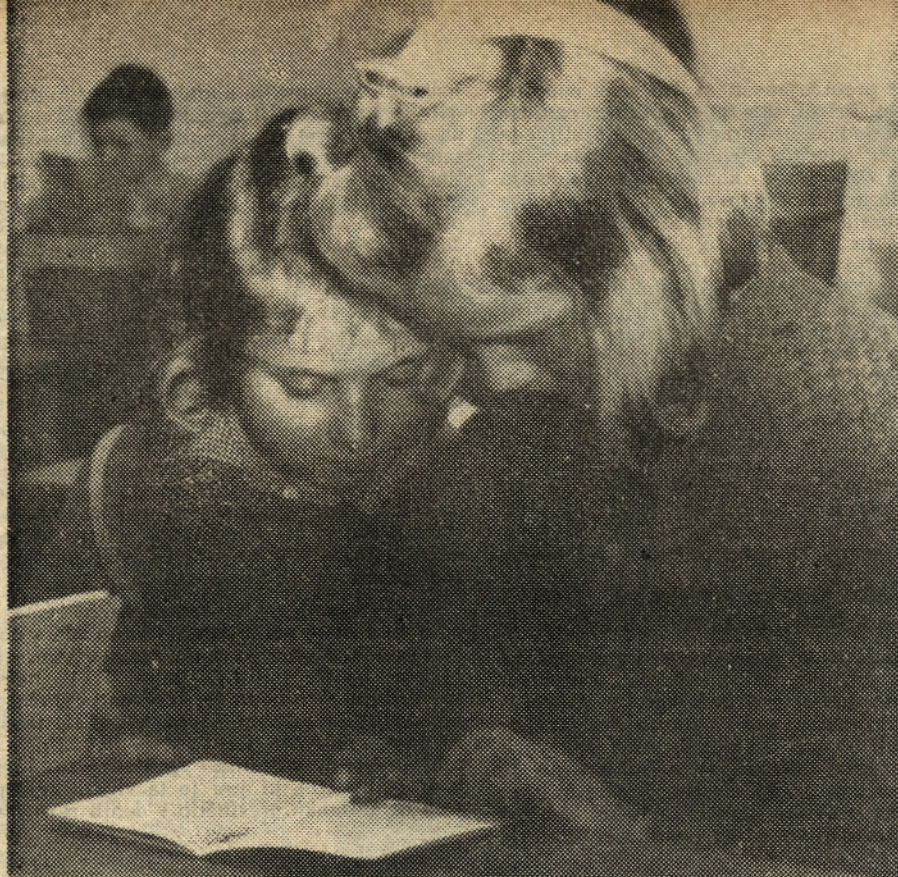
vse znake preutrujenosti in mu vrne popolno zmogljivost. Pri umsko zaposlenih odstranjuje kvarne posledice sedenja in pomanjkljivega gibanja ter odvrta boleznj prehlada. Pri športnikih izboljšuje kondicijo in ohranja atletsko formo. Kot zdravilno sredstvo se je sauna izkazala pri splošnem zdravljenju mnogih vnetij in pri prehladu, zlasti v območju dihal. Nadalje pri motnjah perifernega krvnega obtoka z utrujenostjo, lahkim mrazenjem, mrzlimi rokami in nogami zaradi pomanjkljivo prekrvavljene kože. Pomaga pri mnogih revmatičnih obolenjih in tudi pri degenerativnih sklepnih obolenjih, pri motnjah v presnovi, pri ženskih boleznih in pri živčnih motnjah. Prepovedano pa je saunanje: pri slabem srcu, pri znatno zvišanem krvnem pritisku in pri akutnih infekcijskih boleznih, med drugim pri tuberkulozi in boleznih ledvic. Kratko in malo, je zaključil dr. Šef, kdor se počuti bolnega, naj vsekakor vpraša za svet zdravnika, preden gre v sauno.

KOPALIŠČA GRADIMO, A LJUBLJANA ŠE ČAKA

Na Taboru, v generalnem štabu našega športnega gibanja, se sklanja šef projektivnega urada nad načrti kopališč. Če ga vprašate, ali kaj pridno gradimo kopališča po Sloveniji, vam bo inž. Stanko Bloudek odgovoril po stari šegavi navadi: «Oh, milijon jih je že, pa še vedno premalo!» Nu, če tale milijon skrbimo na pravilno slovensko mero, dobimo še kar razveseljivo sliko stanja in gradnje

Desno: Stara rimska parna kopel je ohranila svoj sloves in veljavo skozi stoletja do današnjih dni. Jedkanica Markantona Raimondija iz leta 1510 nam prikazuje italijansko parno kopel v renesančni dobi. V parno kopel so hodili brez razlike spola, kakor je to še danes navada na Ruskem in Finskem in v drugih deželah severne Evrope. Spodaj: Finci se po saunanju radi povaljajo po snegu ali skočijo v ledeno mrzlo vodo. Ta navada je našla mnogo posnemalcev širom po Evropi in seveda tudi pri nas. Kdor ima zdravo srce in ga ne tare revma, si lahko privoščijo tudi to »zimsko razkošje«. Letos pa je za zdaj celo to težavno, ker nam zima natosi le bore malo snega.

Spričevalo sta prejeli z nestrpnim pričakovanjem (zgoraj). Srčeece je skoraj drhtelo od zvedavosti in bojzani... Kakšno bo? Odlično... prav dobro... dobro... Oči so se zapičile v številke. In ko sta opazili, da med »dobrimi« ni »slabih«, sta se olajšano oddahnili... Kjer je prej tičala skrb, se je zdaj razlilo veselje — v oči, na lica, čez ves obraz... Vsi pa niso imeli take sreče? Med »dobre« se je vtihotapila nemarna »fajfa« ali celo »cvek«. Ob tej nesreči pa se je pri marsikaterem učenčku rodil trden sklep: v prihodnje se bom marljiveje učil, tako da bom še odličnjak!

Učilnice so utihnile in po štirinajst dnevnem počitniškem presledku zopet oživele. Učitelji in učenci so se spočiti znova spravili k pouku in učenju. Pred njimi je drugo polletje, novi napor in težave na poti do znanja in uspeha. Verjetno pa so se mnogi — učitelji in roditelji — ob tem počitniškem presledku vprašali, kaj je pozitivnega prinesla šolska reforma, ki so jo začeli uvajati z osemletnim obveznim šolanjem! Koliko se je posrečil namen: približati šolski pouk potrebam in zahtevam sodobnega življenja?

Sprva je bilo vsakemu jasno, da so uspehi v prvem polletju reformirane šole vidni in zadovoljivi. Storjen je bil prvi korak, da so šole enotne, obvezna vzgoja vsklajena po enakih načelih. S povečanjem števila popolnih osnovnih šol je izboljšana in dvignjena vzgojna raven; dani so vsi pogoji za nadaljevanje študija v strokovnih šolah. Pot do končnega cilja je sicer še dolga, ker šolsko reformo ustvarja človek in je zavoljo tega dolgotrajen proces, ki zahteva tudi ustreznih pogojev, sodobnih učnih pripomočkov, enotnega učnega načrta, primernih šolskih prostorov in v njih idealno število učencev. Toda rekli smo, da je storjen odločilen korak in razvijanje šolstva v tej smeri bo prav gotovo v prihod-

nosti prineslo zaželen uspeh in namen.

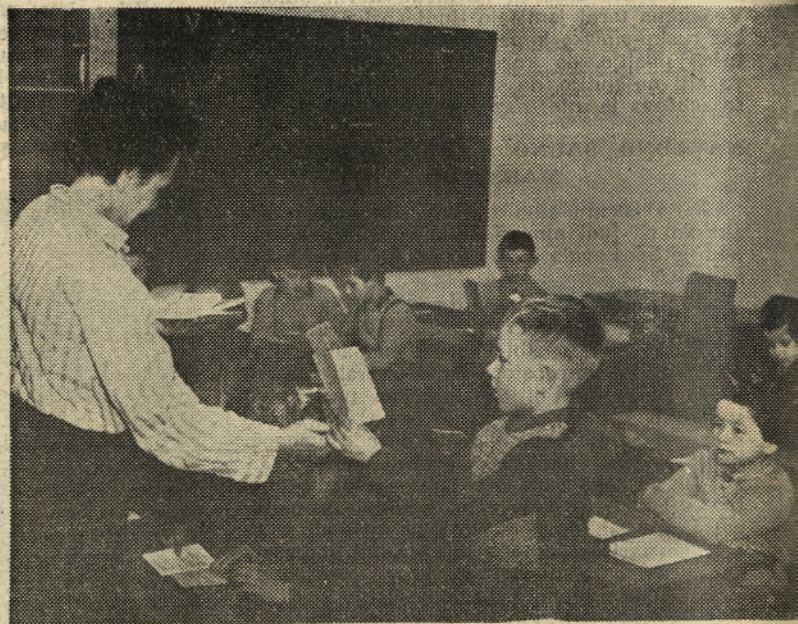
Na drugi strani se je marsikdo zamislil ob nekaterih senčnih straneh, ki so se pokazale ob zaključku prvega polletja. Zakaj so uspehi v prvih štirih razredih razmeroma običajni, v štirih višjih razredih pa znatno slabši, se pravi, da povprečno oceno rešujejo učenci, ki jim reforma ni prinesla znatnih sprememb v metodiki pouka in jim je razen tega pripomogel k uspehu reformirani šoli prilagojen učni načrt.

Kaj pravijo k temu ravnatelj osemletk v Spodnji in Zgornji Šiški, na Ledini, Poljanah, Viču in v Šentvidu? Mnenja so si precej podobna, vzroki slabih ocen razmeroma isti, krivci za »nezadostno« v najožjem sorodstvu. Čujmo le nekaj pripomb:

Janko Regvat: »Reforma pomeni vnesti v pouk nov duh in vsebino. Da nam v prvem polletju ni povsem uspelo doseči ta cilj, je več vzrokov, med mnogimi tudi ta, da obiskuje slabo opremljeno šolo 1332 učencev. Pouk je izmeničen: v 20 učilnicah poučujemo vsak dan 40 oddelkov. Povprečna ocena je 85 %, v petem razredu 63 %. Te številke povedo, da je šola prenatrpana, da nimamo najnujnejših prostorov niti za film in ne za knjižnico. Občina ima veliko razumevanje za šolo,

Odklenkal je šolski zvonec za prvim polletjem. Učilnice so utihnile, na hodnikih in stopnicah se je polegel hrup in stopicanje. Učenci so odšli... Pred njimi so bile štirinajst-dnevne počitnice: dnevi brez domačih nalog in skrbi, kaj bo jutri v tej ali oni učni uri. Večina je bila veselih obrazov, nagajivo razposajenih — dobili so spričevala brez »cvekov« in »fajf«. Domov se jim je mudilo bolj kot običajno — razveselili bodo starše. Nekateri, žal, so bili mirnejši; na obrazu jim je visela skrb, skrb zaradi »nezadostnega«. Z »nezadostnim« pa so odplavale vesele počitnice... V tem in onem srčku se je oglasilo bridko kesanje... Pokukali smo v te žalostne srčke in se vprašali: kje so bili vzroki te žalosti, teh slabih ocen? Morda pri učencu samem? Pri vzgojiteljih ali roditeljih? Da, morda jih bomo našli prav doma, pri starših! Pojdimo torej, in poiščimo krivca za »nezadostno«! In tako smo šli v Spodnjo Šiško, na Ledino, na Poljane, na Vič, v Zgornjo Šiško in Šentvid ter se oglasili pri ravnateljih osemletk, pri predsednikih šolskih odborov in tu pa tam še pri starših... Mnogo so nam povedali o krivcu za »nezadostno«, preveč, da bi mogli vse napisati. Eno pa lahko povemo: nismo ga našli vselej pri otrocih, marveč najpogosteje doma pri starših.

„Nezadostno“ IŠČE KRIVCA

Takšno je bilo razpoloženje učencev in učiteljice ob razdeljevanju spričeval v 1.a razredu osemletke »Franca Rozmana« v Šentvidu pri Ljubljani. Spričevalo pomeni otrokom plačilo za trud, priznanje za učenje in znanje. To je radost, ki je ne moreš kupiti s cekini! Navsezadnje je le res, da se moraš že v prvem razredu dobro pripraviti za naslednjo stopnjo na lestvi osemletke... Strma je namreč pot od črke »i« do slovničnih orehov, matematičnih, fizikalnih in kemičnih problemov v osmem razredu. Preden se bodo povzpeli do vrha te lestve, bodo morali še marsikatero urico presloneti nad knjigami.

toda potreb je preveč. K boljšemu uspehu vsekakor mnogo pripomore lepo sodelovanje šole z domom. Na ta način so se rešila že mnoga pereča vprašanja.

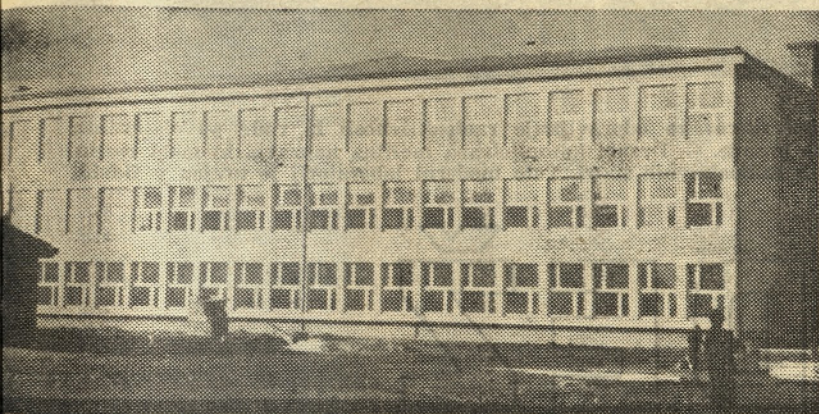
Branko Torkar: »Našo šolo obiskuje 1236 otrok; 38 oddelkov je razporejenih izmenično v 18 učilnicah. Reformirani so v glavnem prvi štirje razredi, katerim priprojeni učni načrti ne delajo večjih težav. Drugače je z višjimi razredi, kjer teče pouk še vedno po preobsežnem in preobremenjenem gimnazijskem učnem načrtu. To pomeni, da iz četrtega v peti razred ni normalnega nadaljevanja pouka, temveč velik skok. Povprečni učni uspeh v nižji skupini je 91 %, v višji 64 %. Zelo koristni so sestanki vzgojiteljev s starši, kjer skupno rešijo marsikateri problem.«

Oskar Peče: »Pri nas se šola 986 otrok. Učni uspeh v nižjih razredih je 96 %, v višjih 79 %, kar pomeni najboljši učni uspeh na vseh ljubljanskih osnovnih šolah. Lani so gimnazijski razredi dosegli le 50 do 60 %. Uspeh v nižji skupini je zasluga prilagojenega učnega načrta, medtem ko stari učni program v višji skupini ovira in veže dejavnost vzgojitelja. Iz teh rezultatov pa si ne delamo preglavic, ker smo popolnoma prepričani, da bodo učni uspehi v drugem polletju znatno boljši.«

Otroci so odšli, ostala je čistilka. Predpočitniška razposajenost se nekoliko pozna tudi v učilnicah... Za papirke in drobtine po tleh učenci niso ravno zaslužili »odlično«, toda v tem času so tudi vzgojitelji tu pa tam pogledali skozi prste... Učilnice je bilo treba znova pripraviti... Čez štirinajst dni so zopet zaživele in da ni v njih več prahu in smeti, je zasluga marljivih čistilk. Tu pa tam so med počitnicami popravili razne okvare pri klopih in pečeh. To in ono je bilo treba storiti, da bo pouk v drugem polletju potekal nemoteno. Ni dvoma, da bo s tem učencem olajšana pot k »odličnemu«. Če se bodo še sami primerno potrudili, morda ob koncu šolskega leta ne bo več treba iskati krivca za »nezadostno«.

V Savskem naselju, kjer je v povojnih letih zrasla cela mesina četrt samih modernih stanovanjskih hiš, se je z novim rodom, ki dorašča v šolska leta, pokazala potreba po novem šolskem posloplju. In ta osnovna šola »Borisa Kidriča« — ena najbolj sodobno urejenih v Ljubljani — je zdaj že pod streho, v svetle učilnice pa prihaja mladi rod po znanje. Šola (na sliki levo) je zares lepa in arhitektonska mogočna. Toda tisti, ki to šolo podrobneje poznajo, pripovedujejo, da se novi rod mnogo hitreje množi, kakor pa je predvideval arhitekt. Nova šola bo že čez nekaj let pretresna za ves doraščajoči rod v Savskem naselju.

Lojze Primožič: »Učencev je v naši šoli 790, povprečna ocena 94 %. Šola je nova in opremljena dokaj sodobno, saj so ozvočeni vsi razredi. Za silo smo tudi oskrbljeni z učili, imamo kemično in fizikalno zbirko, električni gramofon, plošče za pouk angleščine itd. Nad šolskimi prostori in učnimi pripomočki se torej ne smemo pritoževati in tu iskati vzroka za slabe ocene. Vzroki so drugje, na primer v dvoletni vzgoji, v ne-normalnih družinskih razmerah, v otrocih, prepuščenih cesti, v alkoholu. Statistično se dá dokazati, da otroci pijancev, ločencev in socialno šibkih nimajo v šoli pravih uspehov, niti ne prave volje do napredka.«

Alojzija Ropič: »Viško osemletko obiskujejo 703 učenci. Povprečen učni uspeh je v nižjih razredih 94 %, v višjih 65 do 68 %. Veliko škodo nam je povzročilo mišljenje staršev, ki so ga prenesli na otroke, da je osemletka manj vredna šola od nižje gimnazije. Otroci se so počutili ponižani in bili zavoljo tega, razumljivo, precej časa zakrknjeni. Vzrok slabih ocen je deloma tudi v precejšnjem številu moralno ogroženih otrok. Le-ti nimajo pravega doma in so prepuščeni cesti. Vzroki so tudi v

Muhavost letošnje zime je naše učence med počitnicami prikrajšala za radost na snežni odeji. Sanke in smuče so ostale v kotu na kopnem. Drugače je bilo v Beogradu (spodaj). Tam so zimske počitnice podaljšali za mesec dni na račun poletnih. Da pa so otrokom omogočili sankanje, so nekatere ulice zaprli z mrežo in s tem ustavili avtomobilski promet. Tudi pri nas so mnogi mnenja, da bi bilo dobro poletne počitnice skrajšati na dva meseca in otrokom podaljšati zimske počitnice na mesec dni, seveda tedaj, ko so vremenske razmere ugodne za smučanje in sankanje. Letošnja zima je sicer izjemna, vendar bi bilo treba misliti na počitnice, tako da bi jih otroci lahko izkoristili za zabavo in telesno vzgojo. Daljše zimske počitnice bi bile priporočljive zlasti za šole v hribovitih krajih, kjer mrz in sneg ovirata reden pouk

ločenih zakonih, kjer so postali otroci največje žrtve; v tem, da stamati in oče v službi in — alkoholizem. To so rane, katerih korenine se močno čutijo tudi na šoli. Na drugi strani mnogo koristijo uspehu na šoli ekskurzije v tovarne in drugam, kjer otroci vsestransko spoznavajo svojo domovino.«

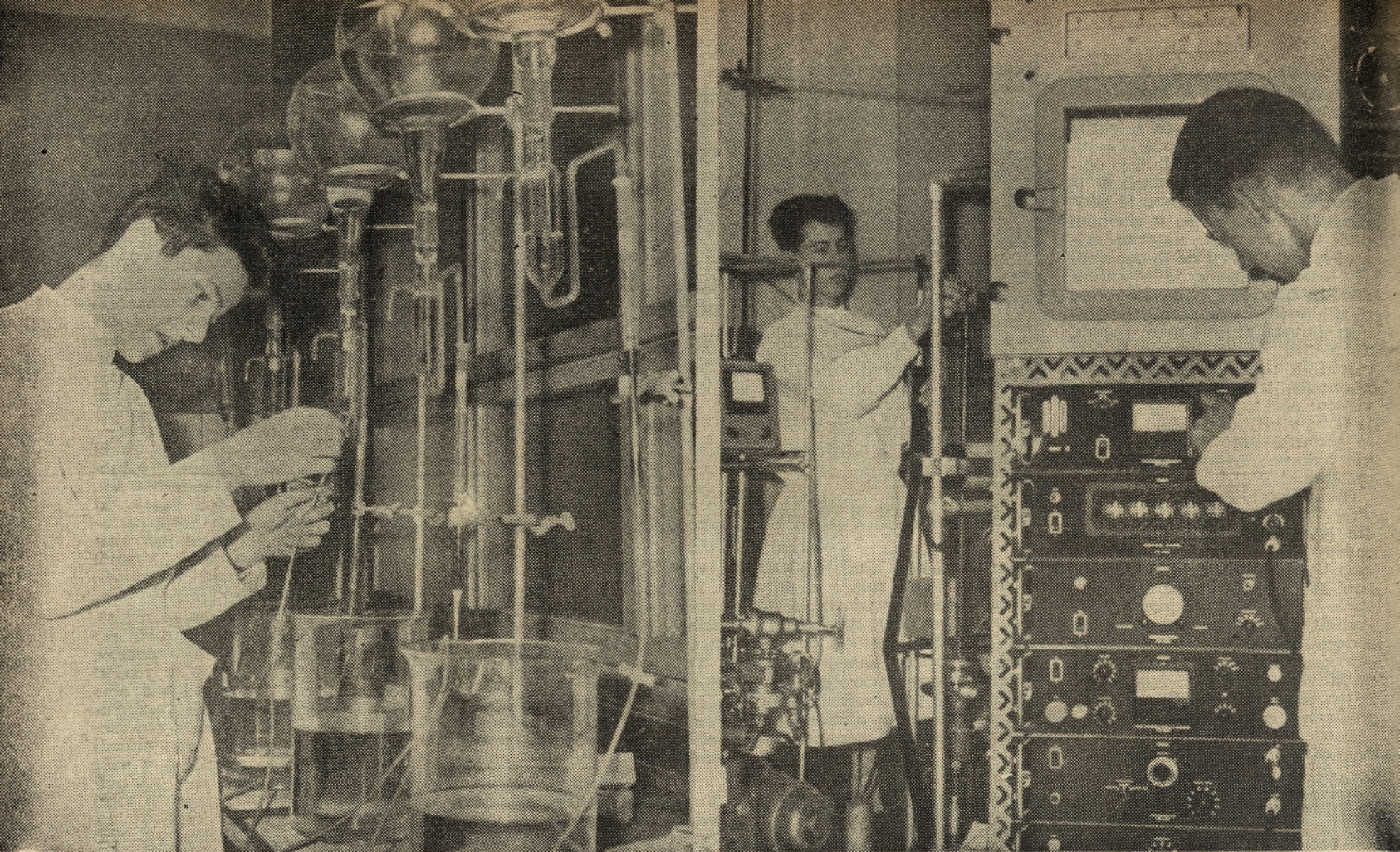
Vilko Kolar: »Vzroki slabih ocen so v prenatrpanosti, saj se vsak dan v 14 učilnicah izmenjuje 25 oddelkov. Šolo obiskuje 677 otrok. Povprečna ocena v prvem polletju je 80 %. Vsebinsko preosnovno višjih razredov ovirajo stari gimnazijski učni načrti, ki so preobširni in preobremenjeni. S tem pa ne mislim reči, da vzgojitelji ne stremijo za tem, da bi pouk približali zahtevam sodobnega življenja. Ne morem trditi, da bi imela dvoletna vzgoja, ki na tihem še obstaja, težje posledice. Večjega krivca za nezadostno bi našli v otrocih, ki jih starši zanemarjajo, v stanovanjski stiski in v alkoholu.«

Na sledi za krivcem »nezadostnega« smo se oglašili tudi pri predsednikih šolskih odborov. Njih pripovedovanja o krivcu, ki so si skoraj za las podobna, smo združili v naslednji odstavek. Tudi iz teh pripovedi ne bomo vsega povedali, ampak samo najbolj bistveno, ki je zaraščeno v našo družbo z globljimi, bolj trdoživimi koreninami. Poslušajmo torej Mitjo Rainerja, Slavka Košenino, Franca Aljaža in Vladimira Ureka:

»Najprej je treba reči, da šolski odbori po svojih možnostih dobro opravljajo svoje poslanstvo in so dobra vez med šolo in domom. Nemogoče je trditi, da so vzroki slabih ocen na vzgojiteljih; to bi bilo celo krivično. Učitelstvo se na splošno zelo prizadeva za uspeh v šoli ter skrbi za lastno strokovno in ideološko izpopolnjevanje. Kaj naj rečemo o otrocih? Krivde ne smemo valiti izključno nanje. Torej so vzroki drugje! Res je, da so otroci povojne generacije duševno precej razdvojeni, da se opažajo psihične motnje, da se kažejo posledice dvoletne vzgoje, ki zavira pouk v duhu napredne miselnosti, če ne drugega pa vsaj v dvomljivem prepričanju in pasivnem odporu. Vmes so težki socialni primeri, živčna razrvanost, nedohranjenost, ki jo zdaj sicer ublažuje šolska kuhinja. Dalje: razumska zaostalost in moralna pokvarjenost, ki izhaja iz neurejenih družinskih razmer in ni otrokova krivda. Tu bi našli razen stanovanjske stiske — saj so primeri, ko v majhni sobici živi šestčlanska in celo osemčlanska družina — otroke ločencev, pijancev in drugih brezvestnežev, katerih žrtve so edino otroci. Mnogo je stvari, zaradi katerih bi bilo treba potrkati tako ali tako na vest človeka pred lastno krvjo in pred družbo. Prav v podatkih o družinskih in stanovanjskih razmerah, v katerih živijo nekateri naši otroci, bomo našli leglo zla in poglavitnega krivca. Ob njem so pogostoma brez moči pedagogi in psihologi in celo zdravniki, pa tudi družbene organizacije.«

Tako smo našli največjega krivca v objektivnih in subjektivnih pogojih šolanja in pri starših, ki ne skrbijo dovolj za svoje otroke, ki se ne čutijo v svojem poslanstvu dovolj odgovorne pred družbo in pred človeštvom.

Č. S.

Leva slika nam kaže, kako v švicarskem laboratoriju preizkušajo razne snovi filtrov za odpravljanje radioaktivnosti iz vode po cisternah. Voda teče iz majhnih rezervoarjev skozi filtrirne stolpce v velike steklene posode. — Desno: komplicirana merilna naprava, ki meri razen impulzov tudi moč radioaktivnosti. Tako je mogoče ločevati sevanje različnih radioaktivnih snovi. Tala moderni laboratorij je urejen v Baslu.

Zakaj je deževnica radioaktivna? Na to vprašanje ne moremo na kratko odgovoriti. Zadeva je tale: od davna vsebuje ozračje radioaktivne snovi: radon, toron in njihove stranske produkte. Njih vir najdemo v zemlji sami, v uranu in toriju. Naravnim radioaktivnim snovem se že kakšnih deset let pridružujejo umetne radioaktivne snovi iz poizkusov z atomskimi bombami, in ta radioaktivnost posebno vznemirja prebivalstvo zemeljske oble. Znanstveni odbor Organizacije združenih narodov omenja predvsem stroncij 90, cezij 137, barij 140, stroncij 89, cirkonij 95 in cer 144. Te snovi se kopičijo na delcih prahu, ki jih vsebuje ozračje, dež pa jih spere na Zemljo. Posebno nevaren je stroncij 90, ker mu je usojeno dolgotrajno življenje, približno 28 let. Najbolj ogroža okostje.

Mednarodna komisija za varstvo pred atomskim sevanjem dopušča najvišjo koncentracijo stroncija 90 v pitni vodi do $8,10^{-10}$ curriejev na liter, to je približno 1800 razkrojev na liter in minuto. To velja predvsem za poklice, ki imajo opraviti z radioaktivnimi snovmi. Za vse prebivalstvo zemeljske oble pa je dopustna meja desetkrat nižja, torej $8,10^{-11}$ curriejev na liter, to je okoli 180 razkrojev na liter in minuto. Temu pravijo varnostni faktor. O vseh drugih produktih cepljenja lahko sodimo, da so manj nevarni in je lahko njihova dopustna koncentracija znatno višja.

Za primer naj navedemo, da znaša naravna radioaktivnost kalija v človeškem telesu okoli 240

tisoč in ogljikovega dvokisa 190 tisoč razkrojev na minuto.

Kako pa lahko radioaktivne produkte cepljenja odstranimo iz vodnjakov in cistern? Radioaktivne snovi lahko odpravimo iz vode v glavnem s filtracijo. To velja zlasti za čiščenje pitne vode. V ta namen so sestavili tristopni filter, ki razkrajja fizikalne in kemične lastnosti radioaktivnih snovi. S kombiniranim filtrom so dokazali, da lahko odpravijo vsakršno radioaktivnost iz pitne vode. Vse tri stopnje čiščenja pitne vode na koncu pokažejo, koliko je bilo v vodi prahu in soli in kako dolgo je bila voda v cisterni oziroma v vodnjaku.

Poglavitno vprašanje pa je: koliko stroncija 90 je v vodi, ki jo črpamo iz cistern ali vodnjakov? Analize pri filtriranju so pokazale, da skrbno izdelani filtri popolnoma zadržijo stroncij 90. Kolikor so švicarski strokovnjaki doslej raziskali cistern, so ugotovili

Eno izmed važnih, ali pravilneje, perečih vprašanj atomske dobe je: ali bi lahko — če in kadar bo potrebno — razkuževali radioaktivno okuženo deževnico? Ameriški pa tudi evropski znanstveniki so ugotovili po vseh dosedanjih poizkusih na Vzhodu in Zahodu, da nastajajo po vsaki eksploziji atomske bombe »vroči oblaki«, ki vsebujejo atomski prah. Ti oblaki tvorijo nekakšen obroč okoli zemeljske oble. Znanstveniki ugotavljajo, da so ti oblaki tri do štirikrat bolj radioaktivni kakor ostala zračna plast. Radioaktivni delci, ki se strnejo v visokih zračnih plasteh z mikroskopsko majhnimi delci prahu, padejo na Zemljo in se pomešajo z deževnico. Ker nič, kar je na svetu živega, ne more živeti brez pitne vode in ker mnoge domačije črpajo vodo naravnost iz cistern oziroma vodnjakov, so možje na odgovornih mestih, tako v Evropi kakor tudi drugod po svetu, zahtevali, da bi znanstveniki stalno nadzorovali radioaktivnost vode, namenjene za ljudsko uporabo. V Švici posebno temeljito raziskuje to zadevo posebna komisija. O uspehih teh prizadevanj govore pričujoče podobe in članek.

DEŽ NAS NE BO OKUŽEVAL?

vili, da vsebuje raziskana voda 2 do 3.10⁻¹² curiejev te nevarne snovi, to je 4 do 7 razkrojev na liter in minuto. To je zaenkrat nizek odstotek. Zato pravimo, da danes in v bližnji prihodnosti še ni treba razkuževati pitne vode po cisternah in vodnjakih. Potrebno pa je nadaljnje nadzorstvo. V Švici nadzoruje pitno vodo stalna zvezna komisija pod vodstvom prof. dr. Huberja iz Basla. Pomembni švicarski in drugi znanstveniki so tedne in mesece v raznih krajih merili vsebino radioaktivnih snovi po cisternah in jo skušali razkužiti. V bernskem kantonu je n. pr. okoli 300 cistern, zlasti v planinskih krajih (Jura), zato je zahteval ondotni sanitarni inšpektor, da stalno nadzorujejo radioaktivnost pitne vode po vodnjakih in cisternah. Prof. dr. Buser z Inštituta za anorgansko kemijo na bernski univerzi in docent dr. Minder z radijskega inštituta ondotne bolnišnice sta se posebno posvetila vprašanju, kako razkužiti pitno vodo v primeru kakšne katastrofe.

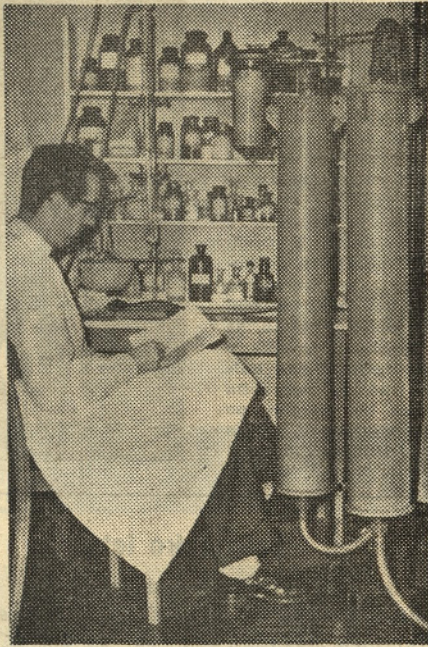
V Švici že imajo poseben inštitut, iz katerega so povzete naše slike. Tu imajo moderno ure-

jene naprave za filtriranje pitne vode. Predvsem je treba odstraniti čvrste snovi. V ta namen imajo posebne filtre »micro-clean«, ki preprečijo vsakršno zaganje v razčiščevalni napravi. Voda, ki jo raziskujejo, teče iz majhnih cistern skozi tristopno filtrirno napravo in se izteka v velike steklene čaše. Posebno važen je aparat, ki registrira radioaktivno sevanje. To je komplicirana merilna naprava, ki omogoča razen štetja impulzov tudi merjenje količine impulzov radioaktivnosti. Tako je omogočeno ločevanje raznih mešanih sevanj, ki jih povzročajo različne radioaktivne snovi. Raziskovalno delo pa se ne razvija samo v laboratoriju, marveč tudi na terenu. V posameznih krajih črpajo vodo iz vodnjakov in cistern, nakar na kraju samem opravijo filtriranje in ugotovijo, do kolikšne mere je pitna voda okužena. Nu, kakor smo že omenili, za zdaj še ni nujno, da bi razkuževali vso pitno vodo v Evropi. Toda previdnost je, kakor so vedeli že stari Grki, mati modrosti. Še več, v atomski dobi je previdnost lahko tudi ma-

ževljenja in obstanka

Desno: tako se začne filtriranje deževnice iz raznih cistern v švicarskih planinskih krajih: poizkusna filtrirna naprava ima posebno skrbno sestavljen filter in dva »stolpčiča za izmenjavanje ionov«. Filtriranje je najpreprostejši način za čiščenje pitne vode. S kombiniranim filtrom lahko praktično odpravijo vso radioaktivnost, ki jo nanaša deževnica v cisterne, zlasti v planinskih krajih.

Spodaj: raziskovalci radioaktivnosti niso na delu samo v laboratoriju, marveč preizkušajo filtrirne naprave tudi na terenu. Filtrirne elemente potopijo v cisterne in odvzamejo filtrirano vodo s cevmi. Vsi dosedanji poizkusi so bili zelo zadovoljivi

V Cortini se tudi smuča

Bolj kot smučanje je med »svetovljskimi smučarji« v modi neke vrste skijoering. Toda tudi pri tej zabavi so v Cortini vse postavili na glavo: dekleta so odložila svoje »dilee« v kot in se spravila na hrbet nič hudega slutečim četveronožcem!

Cortina je ljubko svetovnoznano zimsko-športno gnezdece na južnem Tirolskem, vsega skupaj nekaj ur vožnje z avtobusom od Rateč. Znano je po zadnji zimski olimpiadi, ki je veljala štirikrat več kot katerakoli dosedanja zimska olimpiada — še sedaj traja »vojna« med župani prizadetih občin, ki nočejo plačati obljubljenega prispevka, češ da so z denarjem preveč razmetavali. Nadalje je znana po množici luksuznih hotelov in razkošnih nočnih zabavišč po reviji zimske mode in nekateri jo poznajo celo po tem, da se da tam zelo dobro smučati...

V prvi vrsti je Cortina revija zimske mode in svetovljskih obveznosti v zimskem času. Tisti, ki hočejo v Cortino, morajo pripraviti obilno garderobo, od najbolj nenavadnih puloverjev do najrazličnejših gozderic, smučarskih hlač in kožuhov, skratka, garde roba mora biti prirojena za halle alpskih hotelov in night klube ne pa za vabljuje snežne poljane.

Kot je za »visoko družbo« nekaj nezaslišanega, pojaviti se dvakrat v isti toaleti, denimo na via Veneto v Rimu, prav tako je nezaslišano, če se »smučarka« dvakrat pojavi v istem puloverju ali v istih čevljih. Tudi »smučarji« niso izvzeti, kajti moška moda prav tako natančno predpisuje »oblačilni ritual« v zimskem času...

Tudi pravila dnevnega reda v življenju zimske družine s strogo določena in izven njih ni moč iti, ne da bi tvegali, da vas družba izobči iz svoje sredine.

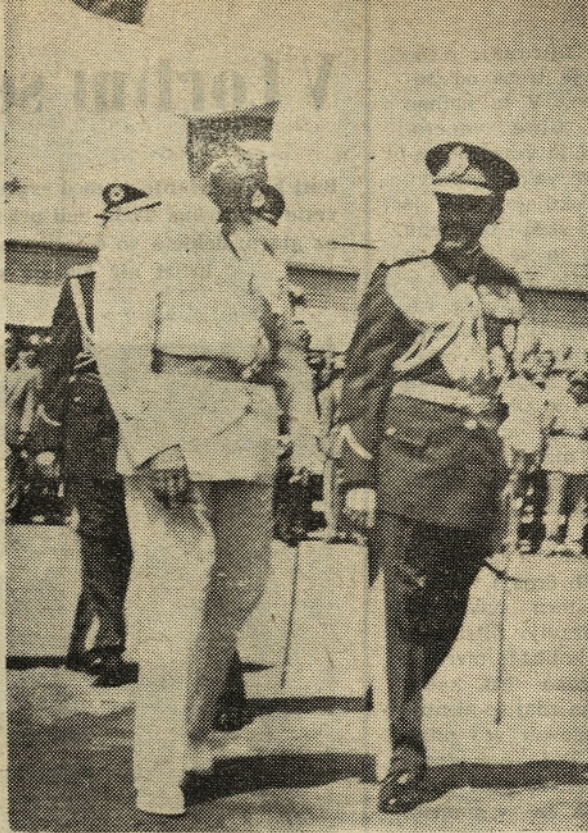
Prvo zlato pravilo je, da pridejo »boljši ljudje« v Cortino šele po Treh kraljih, ne glede na to, kakšno vreme je. Prej prihajajo v Cortino namreč taki, ki imajo samo en vetrni jopič, en pulover, smučke in nahrbtnik; ti plebejci — pomislite — vstajajo že ob sedmih, na hitro poižejo kaj toplega in že rinejo s smučkami v hrib. Vračajo se zvečer, zbiti in uničeni, da se takoj po večerji zarijejo v posteljo, ne da bi sploh povohali night klube, ki jih je v Cortini precej.

Pravila, ki se jim podreja »jeunesse dorée«, so vse kaj drugega! Vse budilke so uravnane na deseto uro. Točno ob enajstih je obvezen shod pred Pošto — če ga zamudiš, ostaneš sam. Kratek sprehod proti snežnim poljanam, pa nekaj, kar je podobno »skijoeringu«, nato obedni ritual, po kosilu pa nekako življenje na »snežni plaži«. Večerno življenje se začne v večernih toaletah ob šampanjcu in se konča v zgodnjih jutranjih urah prav tako ob šampanjcu... Glavno družabno pravilo, ki velja, pa je: bodi snob do kraja, ne pozdravljaj nikogar ter bodi domač samo z barmanom in sobarico; ta dva uravnata tvoja poznanstva, prijateljska in sovražna, ker se poznata z vsemi in sta prijatelja z vsemi...

Toda izven sezone... Cortina tudi smuča...

Obisk Etiopije uspešno zaključen

Obisk predsednika Tita v Etiopiji je končan. Iskreno prijateljstvo, soglasje glede bistvenih in perečih mednarodnih vprašanj, zlasti glede miroljubnega sožitja med narodi in poglobljen program gospodarskega in splošnega sodelovanja med obema državama — to so v kratkem značilnosti tega prvega obiska predsednika Tita v Afriki na njegovi drugi poti miru. Kakor povsod v Aziji pa je tudi za atmosfero tega obiska značilno pristno gostoljubje in pristrčno prijateljstvo, s katerim so etiopsko ljudstvo in voditelji na vsakem koraku obdajali predsednika Tita in njegovo spremstvo. — Iz Etiopije se je predsednik napotil na svoj prvi obisk v Sudan. Afriško deželo, ki je šele nedavno tega odločno stopila na pot napredka in gospodarske krepiteve. — Današnja slika kaže oba državnika, cesarja Salasija in predsednika Tita pri njunem ponovnem snide-

Mladina na konjih

V Ljubljani, Mariboru, Celju, Ptujju ali v Murski Soboti lahko kdaj pa kdaj opazujete skupino mladih jahačev, kako v gosji vrsti v lahнем drncu hite po okoliških poteh. To so gojenci jahalnih šol oziroma člani jahalnih klubov, ki jih je sedaj v Sloveniji osemnajst s kakimi 150 lastnimi konji. V preteklem letu so ti klubi, združeni v Konjeiško zvezo Slovenije, razvili dokajšnjo aktivnost, saj so izvedli dvajset lepo obiskanih prireditev

Dogodek v Lititajungu

Le množica firbcev je na pustno nedeljo pričala, da je kitajski Lititajung pravzaprav kranjska Litija. Čez tri sto pisanih policajev, vojakov, obrtnikov in gejš ter morje radovednežev je sprejelo Evrazija-ekspres, s katerim se je pripeljal v mesto na obisk h gazdi Gajšku Timotej, in opazovalo, kako je po Rumenem morju s VII. floto priplul minister Dole. Pogajali so se na Formozi, krenili v mesto in vpili »Vojna bo!« Ljudstvo jih je pograbilo ter enega za drugim po škripcu zmetalo v veliko peč ter prekuhalo v »šnops!«

Na zgornji sliki promotor rektor ljubljanske univerze prof. dr. Dolfe Vogeltnik podaja letošnjim prvim novim doktorjem listine o promociji. - Z leve na desno stoje dekani: prof. dr. ing. Roman Modic, prof. dr. Stojan Pretnar in prof. dr. Miroslav Zei.

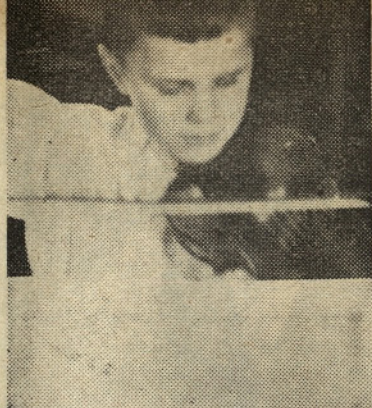
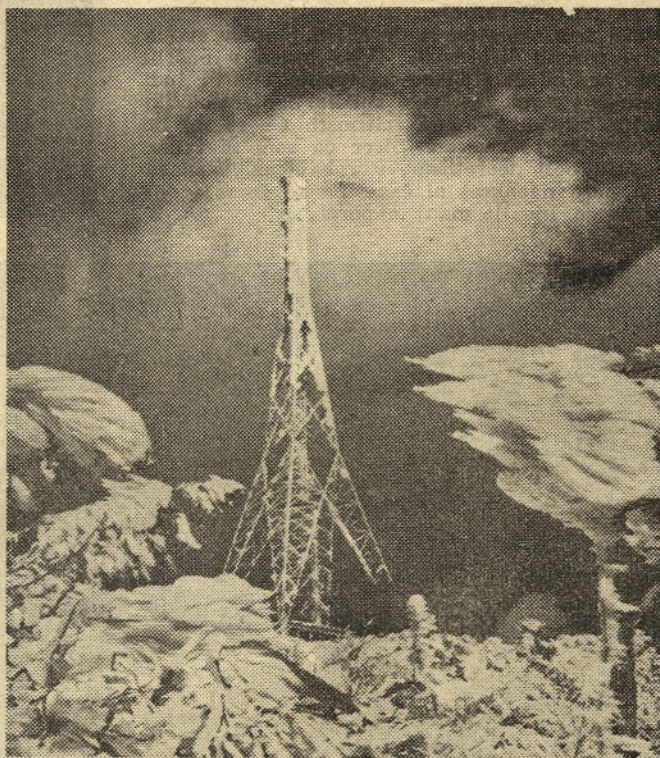
Doktorsko leto

Dejstvo, da je lani na naši univerzi promoviralo skozi vse leto le sedem doktorantov, letos pa že v prvem krogu sredi februarja enako število, upravičuje gornjo napoved. Doktorji bioloških znanosti so postali tovariši **Rajko Rakovec** (tretji z leve), **Kazimir Tarman** (peti), **Zlata Dolinar - Osole** (četrti), doktor družbeno-političnih znanosti je postal **Vladimir Bonač** (drugi), doktor pravnih znanosti **Vilko Rozman** (prvi), doktor tehniških znanosti **Ivan Sovinc** (sedmi) in doktor geografskih znanosti **Ivan Gams** (šesti)

TV stolp vrh Krvavca pravi...

«Naj bo, dam izjavo za tisk, čeprav tudi tu gori ni prave zime. Vidite me sicer vsega v ledu okovanega, toda za pravo zimo je to premalo. Predvsem bi morali zimski oblaki nekoliko bolj držati s SAP-Turist birojem, ki upravlja s krvavsko žičnico in sploh z našim zimskim turizmom in športom. Zdi se mi, da bo treba zimske oblake v prihodnje pravočasno, to je že sredi jeseni povabiti na turistično konferenco! Toda ne glede na to se je sredi semestralnih počitnic pod mojimi nogami v domu zbralo toliko mladine, predvsem študentov, da sta morala ležati tudi po dva v eni postelji. Ker to ni ravno najboljše rešitev (čeprav včasih prizadeti nimajo nič proti temu), se seveda vsiljuje misel, kaj bi šele bilo, če bi zapadlo več snega? Za sedaj je nekaj snega za smuk le prav na vrhu na severni strani. Toda meteorologi na srečo nad njim še niso obupali. Ker pa nas že sedaj vsak dan obiše tudi čez sto turistov, tudi sam z zaupanjem pričakujem snega.»

Mihec in Violina

«V 10. javni oddaji »Pokazaj kaj znaš« si je priljal vseh 60 pik devetletni violinist Mihec Pogačnik iz Kranja. Samo Hubad, ki je bil tokrat član uradne komisije, meni: »Mihec ima vso podlago za rast v velikega virtuozu; dala sta mu jo izreden talent in dober profesor.»

«Tako sem bil poten, da me je kar trebuh bolel, pa sem pozabil pozdraviti tovarišico (učiteljico) Vilkico Hladnik in sošolce iz III, a na šoli Lucijana Seljaka v Stražišču,« je Mihec položil na srce časnikarju. Živ je kot iskra, nabit s tistim, kar je kljub mladosti treba imenovati esprit.

— Kaj bi rad bil, ko boš velik?

Malo je pomislil in rekel: »Pa začnimo: violinist — arheolog (oče, starejši brat Marko in sam, vsi so strastni numizmatiki) — pevec — pianist — »džezar« in »rokendrolar«.

Proti koncu je materi ušel vzdihljaj.

— Koga najraje poslušáš?

»Armstronga, joj Armstronga!« — Materi je ušel drugi vzdihljaj: »Pezi na kariero, profesor te sliši!«

»Dajte to v oklepaj!« je rešil položaj, »ker se samo razume, da mi je najbolj pri srcu klasika.«

Mihčev uspeh je tudi priznanje njegovemu profesorju Franu Staniču, ki kljub upokojitvi še vedno uči. »Raje štiri kot pa osem let stare,« pravi, »kajti otrok ne gre podcenjevati; z nešablonsko vzgojo se pri njih prej in več doseže kot z zreliimi učenci!«

tovaris

Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ul. 3/1, tel. 20-556. — Uprava: Tomšičeva ul. 1/II, tel. 22-575, poštni predal 239. — Naročniški oddelek: Titova 3, tel. 21-832.

Št. 6 - 15. II. 1959

Profesor TV

Po Evropi se širi — sauna

»Nezadostno« išče krivca

Dež nas ne bo okuževal

V Cortini se tudi smuča

Lov na »party girls«

V Franciji tesno... še tesneje

Moda — Pomladni vzorci

Film — Četrtrič Titanic

Bert Sotlar je igral

v Siodmakovem filmu

Domači obzornik. Svet v mo-

zaiku, Kaj več — kaj znaš

Poglavar, V megli

in podzemlju Londona,

Jezdec osamljene zvezde

Bert Sotlar bo igral v Siodmakovem filmu! To zveni spodbudno. Z imenom tega naprednega nemškega režiserja so povezani prvi uspehi in slava znamenitih igralcev, da omenimo le Laughtona ali Lancastera. Bert bo igral v »Dorotheji Angermann« mladega slovenskega (!) inženirja Miha Severja, ki bo nosilko glavne vloge, Ruth Leuwerick — razen Marije Shell najpomembnejšo nemško igralko — rešil tiranije nasilnega očeta in zgrešenega zakona. Film je dokončan. Več preberite na strani 190.

Ilustrirana revija »Tovaris« izhaja vsak teden. Izdaja Casopisno podjetje »Slovenski poročevalci« — direktor Rudi Janhuba. Glavni in odgovorni urednik Dušan Fortič. Tiska: tiskarna »Slovenskega poročevalca« — Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo. Posamezna številka 50 dinarjev, mesečna naročnina 200 dinarjev — Za inozemstvo mesečna naročnina 250 dinarjev. Poština plačana v gotovini. Ziro račun pri Kombanki Ljubljana, št. 600-704/1-367 — 7 navedbo »Tovaris« - naročnina

1919 - 1959

V januarju in februarju 1945 so bila pokrajinska posvetovanja aktivistk OF; prvo, za aktivistke Dolenjske in Notranjske, je bilo 14. in 15. januarja v Črnomlju, drugo, za Primorke, 1. in 2. februarja v Cerknem. Tudi Gorenjke so

zborovale v Cerknem, vendar malo kasneje, 25. in 26. februarja. Posvetovanja so — po zadnji mobilizaciji vseh za orožje sposobnih moških v našo vojsko — pripravila dekleta in žene zato, da so prevzele vse breme političnega

in upravnega dela v zaledju na svoja ramena.

Ne ostra zima ne okupatorjevo nasilje nista mogla zadržati naših žena in deklet, da se ne bi množično, po 300 do 400 aktivistk hkrati udeležile teh posvetovanj, ki jim je pripisovalo vodstvo Komunistične partije in Osvobodilne fronte velik pomen. Prisostvovali so jim tudi najvišji predstavniki Partije in OF ter civilnih in vojaških oblasti predstavniki zavezniških vojaških misij, posvetovanju Primork pa kot gost tudi številno zastopstvo italijanskih protifašistk iz Trsta in Tržiča. — Tako kot prej dejanja, so sedaj tudi razprave na teh posvetovanjih pokazale, kako je naša žena z aktivnim sodelovanjem v NOB politično dozorela ter razvila svoje organizacijske in druge sposobnosti.

Slika kaže skupino aktivistk z Gorenjske pri množičnem prihodu na posvetovanje v Cerknem v februarju pred štirinajstimi leti.

Kaj DELAJO

Franc Žižek bo režiral novo radijsko igro Mattiasa Brauna »Hiša pod žgočim soncem«. V glavnih vlogah bosta nastopila ržaška igralca Štefka Drolčeva in Miha Baloh. Glasbo bo napisal Marijan Vodopivec.

Režiser Ernest Adamič in scenarist Ivan Marinček sta posnela arhivne zapiske pri Viba-filmu pianista Antona Trosta, kompozitista Lucijana Marijo Škerjanca in dirigenta Draga Marijana Silvarmonije pri študiju in izvajanju Škerjančevega koncerta za klavir in orkester.

Koprčani se že pripravljajo na letošnji tradicionalni pomorski festival, ki bo konec februarja v Ankaranu.

Kmetijski strokovnjak Dini Tihan iz Murske Sobote raziskuje udi kulturne zanimivosti Prekmurja. Začel je zbirati gradivo doslej malo znanem prekmurkem slikarju Ludviku Vrečiču iz Rakovceev pri Cankovi.

Manica Komanova, ki je po svojih spisih in ugankah znana predvsem mladini, pripravlja nekaj novih basni za naše najmlajše.

22. julija bodo v Ljubljani odprli spomenik Borisu Kidriču in kiparja Borisa Kalina.

Delavski oder v Ljubljani je azpisal natečaj za izvorno dramo. Zmagala ni bila nobena nagrada. Sklad so razdelili le za vzpodbudo in prizadevanje šestim avtorjem. Vlado NOVAKU, Manici LOBVIKOVI, neznanemu avtorju za »Manevre«, Marjanu MARINCU in Ignacu KAMENIKU.

Orkester BORUTA LESJAKA s pevko JELKO CVETEŽARJEVO bo nastopil v začetku februarja na tradicionalnem Akademskem plesu v Novi Gorici. Prirejajo ga joriški študentje. Pokrovitelj je podjetje »Primorje-export« iz Nove Gorice.

Filmsko podjetje Viba-film v Ljubljani bo začelo v kratkem snemati nov slovenski celovečerni umetniški film iz obdobja okupirane Ljubljane — »Pozdravi Marijo«. Film bo posnet v črno-beli tehniki, po romanu Benota Zupančiča »Sedmina«, ki je prejel lansko leto »Prešernovo nagrado«. Scenarij za film sta napisala avtor romana Beno Zupančič in književnik Drago Šega. Posneli ga bodo v počastitev 40-letnice ZKJ in SKOJ.

VESELI KRAŠOVEC POGOZDUJE KRAS

Motika v njegovih rokah drobi trdo kraško zemljo in izpod njegovega peresa prihajajo šegave zgodbe o veselih Kraševcih. Že tolikokrat smo pisali o Francetu Magajni, kmetu in pisatelju, vendar je pogovor z njim vedno poln zanimivosti. Na zadnjem obisku v Zgornjih Vremah se je zasukal pogovor o tem, kako so Magajnovi predniki pogozdovali kras okoli vasi.

»Bosopetnik sem pasel ovce. O poraščenem krasu takrat še ni bilo ne duha ne sluha. Pa je enkrat prinesel sosed iz Vipavske doline šop akacijevih sadik. Mnogi so godrnjali: »Če bi bog hotel, bi sam pogozdil kras«, mnoge pa so sadike navdušile, da so prosili voznike, ki so vozili skozi, naj jim prinesejo smrekove sadike izpod Nanosa. Ovce, ki uničujejo mlado zelenje, smo zamenjali s kravami. Vsi navdušeni — celo mi najmlajši med njimi — smo pogozdovali gričke okoli vasi. Oče je dobil kasneje celo odlikovanje za pogozdovanje krasa. Zasadil je mnogo macesna. Sadike je s popotovanja prinašal kar pod pazduho.«

»Kaj pa pisateljstvo?«

»Vaščane sem skorajda že do obisti obral v svojih zgodbah o veselih Kraševcih. Zdaj imam v načrtu celo rajdo zanimivih člankov za razne liste in tudi nekaj veselih zgodbic, ki bodo služile kot antibiotiki mnogoterim žrtvam sodobne žolčnosti. Če se mi bo vse to posrečilo, še ne vem. Sicer pa sem še vedno kmet, čeprav bolj »teoretično«, v rokavicah, kajti za motiko in pero naenkrat ni časa, pa se že raje odločim za drugo, kjer je manj »napora«...«

A. Ž.

ALI RADI ČITAMO?

Ljubljanska Mestna knjižnica sodi med največje v Sloveniji, saj jo obiskujejo bralci iz vse ljubljanske kotline. Doslej je v njej včlanjenih okoli osem tisoč bralcev. Samo lani so dobili 1639 novih članov. Knjižnica razpolaga z okoli 83 tisoč knjigami. Lansko leto je dobila 2312 novih knjig, večinoma domačih. Razen slovenskih ima knjižnica največ srbohrvatskih in nemških knjig (predvsem starejši bralci berejo nemške knjige — 40%). Vendar se zadnje čase pozna, da se mladina uči v šolah angleščino.

Lanj je imela knjižnica 96.598 obiskovalcev, od tega 26.874 mladine, 5799 delavcev, 33.385 nameščencev, 30.540 ostalih (gospodinj, vojakov, obrtnikov). Izposodili so si 257.586 knjig: 108.123 leposlovnih, 3024 poučnih, 274 političnih in 27.633 mladinskih. Srbohrvatskih knjig so si bralci izposodili 11.538, nemških 95.924, angleških

8143 (pri tem moramo upoštevati, da imajo za nemške knjige 30 tisoč din fonda, medtem ko za angleške le 18 tisoč), francoskih 1491, ostalih (ruskih, italijanskih, esperantskih) pa 1436.

Najbolj čitana knjiga lani je bila »Mladi levi« Irwina Shawa, starejši bralci pa so prebrali največ memoarske literature.

POHORSKI GEJZIR

V svetu so znani islandski in novozelandski gejziri, ki periodično bruhajo vrelo vodo v obliki vodometa. Lansko leto so naši časopisi pisali, da imamo tudi Jugoslovani svoj gejzir nekje na jugu države. Avgust Habermuth iz Maribora pa sporoča, da mu je neki kmet pokazal gejzir pod Pohorjem. Za razliko od drugih bruhov pohorski gejzir namesto vroče vode zelo mrzlo.

PROGRAM NEKATERIH PROSLAV OB PRAZNOVANJU 40 - LETNICE ZKJ:

21. februarja bo v idrijskem rudniku predavanje v počastitev objave Komunističnega manifesta.

22. februarja bo v Selcih, Zeleznicah, Bukovcih in Sorici gostovala igralska družina LIP Češnjica z igro »Vrnitev« (proslavljanje krajevnih dogodkov NOB).

22. februarja bo organizirala okrajna organizacija zveze rezervnih oficirjev skupaj s Komando področja Ljubljana tridnevno »Vežbo v zimskih pogojih« v bližini Kranja.

26. februarja bo v Gorici proslava 15. obletnice smrti heroja Janka Premrla - Vojka.

V februarju bo v Novem mestu v okviru ljudske univerze predavanje o delu KPJ med obema vojnama.

1. marca bo v Ajdovcu pri Novem mestu odkrite spominske plošče v spomin na prvo konferenco četnih, bataljonskih in brigadnih sektorjev SKOJ prvih slovenskih brigad februarja 1943.

8. marca bo v Zrečah lokalna proslava (pohod 14. divizije).

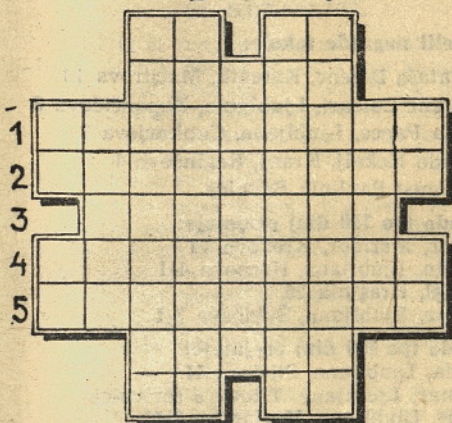
Kazalo za lanski letnik bo dotiskano s prihodnjo številko. Ljubljanski reflektanti ga bodo dobili v naročninskem oddelku »Slovenskega poročevalca«, naročniki v krajih s podružnicami SP pa v njih. Za prijavitelce izven večjih krajev ga bomo priložili 7. številki, tistim, ki kupujejo »Tovariša« v kolportaži, pa so se priglasili za kazalo, pa ga bomo poslali po pošti.

MAGIČNI LIK

AAAAA AAAA BB D EEEEE IIII
 KKKKKK MM NNNNNNNNNN OOO
 OOOO RRRR SSSSS TTTT VV

1 2 3 4 5

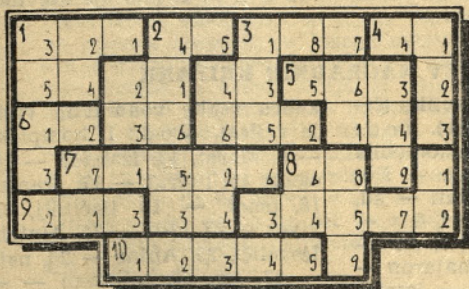

Vodoravno in navpično:

1. priljubljena in zelo razširjena igra z žogo in loparji, 2. odljudna ženska, 3. gorski hrbet severno od Aten, 4. nepriroden, 5. ruski dramatik (»Nevihta«). (Jos)

MOZAIK

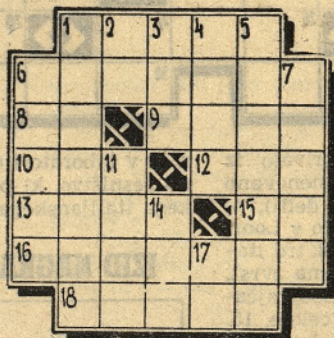
Besede, ki jih zahtevajo spodnji opisi, je treba vpisati v debeleje obrobljene dele lika, označene po vrsti s številko v levem gornjem kotu, in sicer tako, da črke vsake besede vpisujete v vrstnem redu, kj ga kažejo manjše številke v desnem spodnjem kotu polj. Ob pravilni rešitvi dajo vse črke v liku, brane po vrstah vodoravno, neko misel.

1. mladič domače živali, 2. prevajalec pogovora v drug jezik, 3. nosilec, nosač, 4. boginja življenja in narode pri starih Slovanih, 5. cekini, zlatniki, 6. sila, 7. opomba, pojasnilo k starim tekstom, 8. uradne listine, dokazila, 9. čistilno sredstvo, 10. mesna jed. (F. P.)

MALA KRIZANKA

Vodoravno: 1. angleški romanopisec (Walter), 6. znamka ameriških avtomobilov, 8. latinski predlog, 9. ime zdaj že umrlega popularnega ameriškega filmskega komika, 10. mesto v Italiji, 12. ime češkega reformatorja Husa, 13. židovsko moško ime, 15. predlog, 16. jambor s svetlobnimi znamenji, 18. Massenietova opera.

Navpično: 1. naslajanje ob tujem trpljenju, 2. dva enaka soglasnika, 3. čutilo, 4. sovjetski šahovski prvak, 5. ime dveh dvorcev v Versaillesu, 6. trojanski plemič, ki je ugrabil lepo Heleno in dal s tem povod za obleganje Troje, 7. najvišje nordijsko božanstvo, 11. mati, 14. mongolski poglavar, 17. soglasnik in samoglasnik. (F. P.)

DRUGA NAGRADNA ZLOGOVNICA

	3	6
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		

a - a - bo - ca - ca -
 čar - ček - da - der - di -
 fan - ga - gre - hle - iz -
 ja - ji - jo - ka - kov -
 la - la - le - lek - ma -
 me - mne - mo - na - na
 - nak - ne - nist - pa -
 pa - pe - pač - pol - pre
 - ra - re - se - ska - slo
 - sta - ster - stov - stre -
 stvo - ši - ta - te - tra -
 tulj - tvi - va - var - vec
 - vi - vlo - za - za - zi -
 zni - zunt

Iz gornjih zlogov sestavi 20 besed naslednjega pomena:

1. sodobni slovenski slikar-krajinar (France), 2. gnojna jama, 3. pristaš okusa in običajev našega časa, 4. podoknica, 5. besednjaki, 6. naboj, patron, 7. plitva posoda za mleko, 8. omaka iz jaje, olja in kisa, 9. razgrajaz, izzivač, 10. premoženje, 11. ime dveh krajev pri Pragerskem (Zgornja in Spodnja), 12. važno turško pristanišče ob Crnem morju (sedanje ime Trabzon), 13. pristaš naprednih strank, 14. domišljija, 15. drugo ime za zemeljske oreške (kikiriki), 16. ruski pisatelj, lanski Nobelov nagrajenec za književnost, 17. glavna oseba iz Gogoljevega »Revizorja«, 18. ptica selivka, 19. lepa žuželka (pomaniš), 20. predhodna zgodovina bolezni, ki jo navede bolnik

Tretje in šeste črke vseh besed - brane navpično - bodo dale misel angleškega dramatika A. Murphyja. (RZ)

NAGRADNI RAZPIS

Nagradni zlogovnici v 5. in 6. številki sestavljata celoto za naš tretji nagradni natečaj. V rešitvah navedite posamezne besede in končni gesli.

Med reševalce s pravilnimi rešitvami bo žreb razdelil nagrade v skupni vrednosti 20.000 dinarjev:

1. nagrada: 5000 din
2. nagrada: 3000 din
3. nagrada: 2000 din
4. in 5. nagrada: po 1000 din
6. do 9. nagrada: po 750 din
10. do 15. nagrada: po 500 din
16. do 20. nagrada: po 400 din

Rešitve obeh nagradnih ugank pošljite s pripadajočimi kuponi do 28. februarja na naslov: Uredništvo »Tovariša«, Ljubljana, Tomšičeva 3, poštni predal 239. Na kuvertu napišite NAGRADNI ZLOGOVNICE. Kdor pošlje več kuponov, ima več možnosti za nagrado.

Ljubljanski reševalci lahko vržejo rešitve v nabiralnik uredništva v veži poslopja v Tomšičevi ulici 3.

Za vsako vprašanje, ki ga objavimo z odgovorom v tej rubriki, dobi vpraševalec 200 din.

»ZIMSKA TRAGEDIJA«

Zakaj prašič cvili, ko ga koljejo?
 Bi se vi smehljali, če bi vas predelovali v koline?

»POSMRTO VRTENJE«

Slišala sem, da se človek včasih v grobu obrne. Ali to drži?
 V grobovih se v glavnem vrtijo skladatelji, kadar slišijo kako svojo simfonijo predelano v »rock'n'roll«.

»PRIVLAČNOST«

Kaj bi se zgodilo, če bi Zemlja izgubila svojo privlačnost?
 Amerikancem bi se končno posrečilo spraviti vse svoje rakete v vesolje. Dejstvo, da bi tudi vse drugo odletelo z Zemlje, jih od same sreče niti ne bi motilo.

»DOBRI PRIJATELJI«

Zakaj mi prijatelji odsvetujejo obisk živalskega vrta?
 Najbrž se bojijo, da bi vas tam pridržali.

»DINAR«

Zakaj je stotak rdeč?
 Ker nam proti koncu meseca tako krvavo prav pride.

»BREDA«

Spoštovani Vseved, ali imaš stanovanje?
 Zadelala si v Ahilovo peto mojega vsevedstva. Samo dveh stvari ne vem: koliko imam pri vseh davkih in drugih odbitkih pravzaprav plače in kako naj pridem do stanovanja.

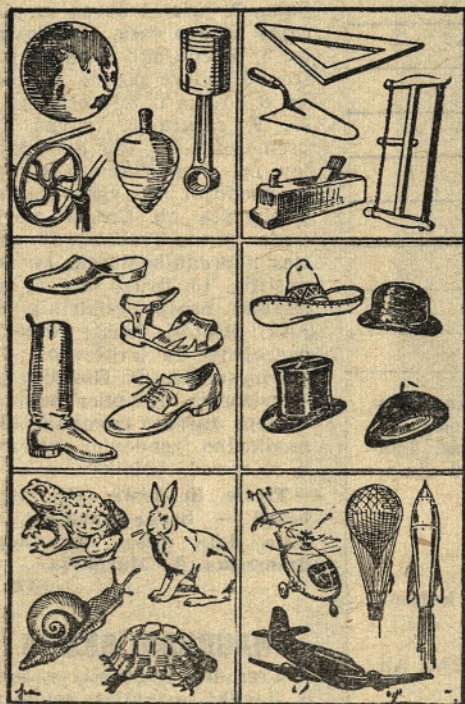
Umas - Kaj oes - Kaj umas - Kaj oes - Ka

Mala kombinacija

POSAST D - M A - K
 VENČEK Z - - Z E -
 SLOVENKA O - - O V -
 PROSINEC - - - S E -
 OSUPLOST K - N Z - - A -
 GONJAC GI - A - T
 MEDVEDKA S - O - N I -
 NEBOREC P - - D I - A
 LIMOGES K - E - - T
 LIVARNA M - R - M - R
 LISTINA - A - T - I N -

Po nekaj črk iz leve besede je treba v istem vrstnem redu vpisati na črtice vzporedne desne besede, tako da nastanejo nove besede določenega pomena. Preostale črke na levi, brane vodoravno po skupinah, dajo misel Lorda Chesterfielda. (jos)

Ysiljivci

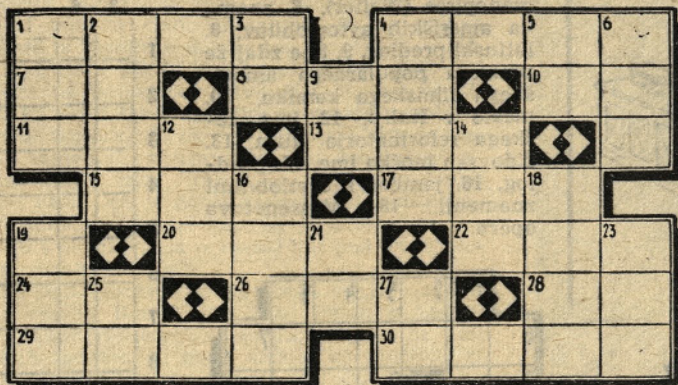

V vsakem kvadratu je med štirimi predmeti eden, ki ne spada k ostalim. Ugotovite, v čem se loči od njih in ga izločite. (Rešitev lahko najdete na strani 179.)

— Smučam se zelo rada, samo hitro me začne zečsti.

ZLOGOVNA KRIŽANKA

Vodoravno: 1. pokrivalo iz ovčje kožuhovine (imenovano po mestu v Volgini delti), 4. ljubitelj knjig, 7. mesto v Lombardiji na reki Addi, 8. trd italijanski sir, 10. literarna zvrst, 11. izletniška točka Beograjčanov, 13. majhen del celote, 15. tveganje, 17. trajno zeleni grm s črnimi jagodami (kozje grozdje), 20. ne oditi, ohraniti se, 22. mesto v severni Italiji ob vznožju Alp, 24. sodobni slovenski slikar (Stane), 26. priprava za risanje, 28. zimsko prevozno sredstvo, 29. pomoč-

nica v laboratoriju, 30. ljubavno pesništvo, ki posnema velikega italijanskega lirika.

Navpično: 1. tropska rastlina, 2. sloviti izdelovalec violin iz Cremona, 3. zajedavec sadnega drevja, 4. prebivalka nekdanje prestolnice vzhodnorimskega cesarstva, 5. reka v srednji Evropi, 6. snemanje na filmski trak, 9. veliko naselje, 12. pokrajina v srednji Italiji, 14. premer cevi strelnega orožja, 16. država v Srednji Ameriki, 18. mesto na japonskem otoku Honšu, 19. skuša, lokarda, 21. pritok Donave v Srbiji, 23. filozofski nauk o enotnosti narave, 25. nekdanj slavna švedska filmska igralka, 27. ime dramatika de Vega. (jos)

Premena črke

S prvo ugankar se zabava, druga pa po morju plava. (jos)

IZID NAGRADNEGA NATEČAJA IZ ŠTEV. 1 IN 2

Žreb je razdelil nagrade takole:

- I. (5000 din): Nataša Dolenc, Kamnik, Maistrova 14
- II. (3000 din): Franc Calcari, Ljubljana, Župančičeva 3
- III. (2000 din): Ida Pance, Ljubljana, Cankarjeva 7
- IV. (1000 din): Rado Kokalj, Kranj, Reginčeva 4
- V. (1000 din): Avgust Pavlinič, Sevnica
- VI. do IX. nagrado (po 750 din) prejmejo: Oskar Žolnir, Maribor, Krekova 14
Majda Pavlin, Ljubljana, Hrenova 4-I
Karlj Dremel, Hrastnik 26
Darja Glonar, Ljubljana, Šubičeva 3-I
- X. do XV. nagrado (po 500 din) prejmejo: Jožica Bajda, Ljubljana, Stiška 1-II
Vinko Bobnar, Ljubljana, Titova 3 (brivnica)
Ciril Gantar, Ljubljana, Karlovska 9-II
Franc Gregorač, Ljubljana, Celovška 107
Ivan Zalaznik, Ljubljana, Stari trg 21
Bojan Šavli, Cerklje 66
- XVI. do XX. nagrado (po 400 din) prejmejo: Dušan Ferjančič, Kakanj, Rudnik, BiH
Katarina Golež, Kranj, Planina 30-I
Rudolf Wölle, Ljubljana, Breg 22
Boris Zitterschlager, Ljubljana, Tolstojeva 5-I
Minka Malič, Kamnik, Tomšičeva 19

Pri žrebanju so sodelovali naslednji ljubljanski reševalci: Jožica Bajda, Stiška 1-II, Fani Martulaš, Tržaška 34a, Mario Bajt, Bežigrad 14, in Dušan Škedl, Župančičeva 12/VI.

Ljubljanskim nagrajencem dostavljamo nagrade na dom, ostali pa jih dobe po pošti.

Za italijansko in skrito križanko iz 1. in 2. letošnje številke smo dobili 543 rešitev.

REŠITEV NAGRADNIH KRIŽANK

Italijanska iz 1. številke (črtica pomeni črno polje). V o.d.: 1. presenetljivost, 2. lokomobila — — čar, 3. uporaben — Kerima, 4. Sana — entlati — ad, 5. kroj — lonec — bori, 6. v — mat — vid — Matic, 7. AP — etiketa — iti, 8. majaron — Nikolaj, 9. premena — imovina, 10. Ealing — ako — ij — —, 11. rman — abs. — najada, 12. Fe — ia — uk — ta — ev., 13. eta — materialist, 15. Kerzonez (tudi Kersonoz) — fiksno, 15. tračnica — — ratar.

Skrita križanka iz 2. številke (črtica pomeni črno polje; na

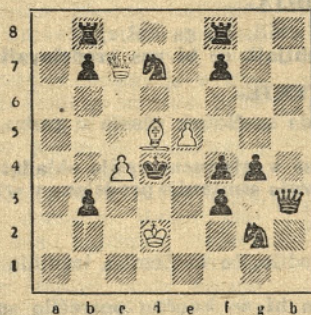
koncu vsake vodoravne vrste je vejica). V o.d.: 1. kompleks — 9. Marat, 14. izolator — 15. egida, 16. literat — 17. šramel, 18. omot — 19. tlačitelj, 21. vivek — 23. idila — 24. A(nton) I(ngolič), 25. Anina — 26. neto — 27. šiv, 28. talisman — — 30. grdo, — — 31. Enej — — 32. til — 34. es, 35. ducat — — 37. golob — t, 39. rp. — — 40. avtomobil —, 44. arak — 47. sura — 48. Asir, 50. Katalonija — 53. TAM, 54. overitev — 55. Irena, 57. nakovalo — 58. stran. Na v.p.: 29. M(iran) J(arc).

7.

B. SCHLOTTERBECK

»Problem« 1955

Mat v 3 potezah

Beli: Kd2, Dc7, Ld5, c4, e5 (5)

Črni: Kd4, Dh3, Tb8, Tf8, Sd7, Sg2, b3, b7, f3, f4, f7, g4 (12).

Problem št. 7 je februarSKI nagradni problem. Med reševalce s pravilno rešitvijo bo žreb razdelil štiri nagrade: dvomesečno brezplačno prejemanje »Tovariša«. — Rešitve pošljite s kuponom SAH 6 do 28. februarja na naslov: Uredništvo »Tovariša«, Ljubljana, Tomšičeva 3, poštni predal 239. Na kuverto napišite SAH. Rešitev je lahko priložena nagradni uganki, vendar naj bo na posebnem listu.

DOSEDANJA VSEBINA

V dolini Wallowa je živel med indijanskim plemenom Nez Perce (Preluknjani nosovi) trgovec Lem Otis z verško blaznim bratom Waldom. Poročil se je z dekletom Moll iz bližnjega mesta Lewiston. Toda že po nekaj letih mu je za močnim prehladom umrla. Vzel si je indijansko dekle Sence noči. Trgovina je uspevala in živeli so srečno, dokler ni začel Indijancem dajati žganja. Ko so se nekoč pri njem opili in začeli plesati z njegovo ženo divje plesje, je v svojem besu ustrelil Indijanca Rumene-ga medveda. Čez nekaj časa ga je prišel zaradi umora aretirat poročnik Stevens. Na razpravi v Lewistonu pa je sodnik Shillitoe Lema Otisa kljub nasprotovanju porote oprostil. Ko so se vrnili v Wallowo, je umrl stari poglavar plemena Nez Perce. Sence noči je zbežala k svojcem. Za Indijance se začinja-jo hudi časi. Predsednik ZDA je podpisal ukaz, da se morajo iz svoje doline preseliti drugam. General Oliver Howard mora to povelje izvršiti in pošlje poročnika Stevensa, da pregovori novega poglavarja Preluknjanih nosov, naj pride na pogajanja k njemu v Lapwai.

12. KONJENIKI

Bil je že maj in sneg na pobočjih se je topil, zelena dolina pa se je vsa kadila na soncu. Indijanci so bili videti na svojih šarastih konjih kot zmagovalci. Večina jih je bila golih do pasu. Njihova rjava telesa so se svetila na soncu. Peresa v lasih se poplesavala in izzivala.

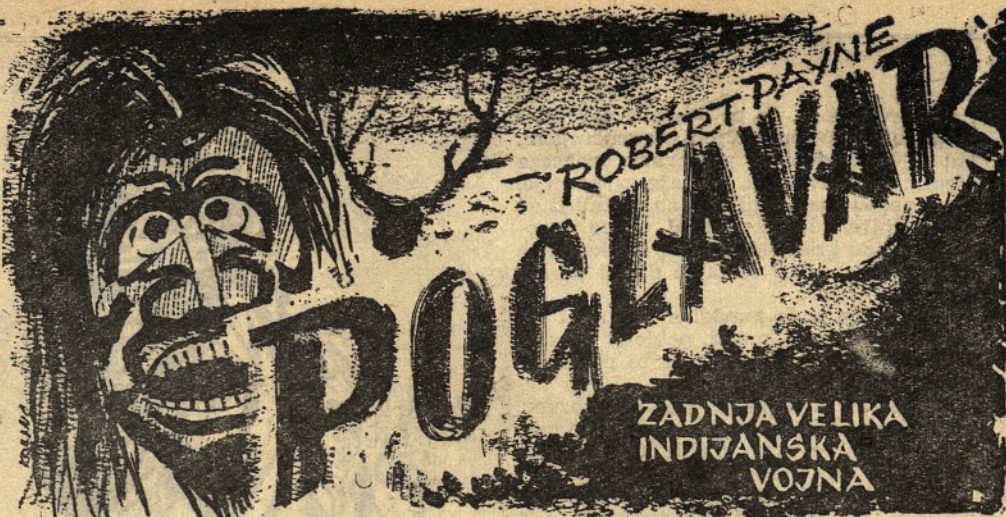
Prvi je jahal Joseph. Na glavi je imel mogočno perjanico, ki je v vetru plesala za njim tudi do šest metrov daleč. Obraz je imel pobarvan z rdečo barvo. V dolgih kitah je imel prepletene pramene vidrinega kožuha. Takoj za njim je jahal Alokut, višji in lepši, vendar je imel perjanico pol krajšo.

Zadaj za obema poglavarjema je jahala maloštevilna telesna straža, za njo pa bojevniki v skupinah po štiri ali pet. Prav zadaj so bile ženske in otroci. Moški so molčali, ženske pa so si prepevale. Indijanci niso imeli pušk, toda nekateri so skrili nože, vsi pa so imeli s seboj bojne sekire. Ko so pozno dopoldne prihajali v dolino pred utrdbo v Lapwai, so začeli jahati v galop, da so jim lasje valovali v vetru. Bojevniki so se spominjali, da se je Joseph rodil v dolini Lapwai, ko še ni bilo nobene belca v dolini. Tako so hoteli povedati, da se vračajo v svoja lovišča.

Utrdba je bila na skrajnem zahodnem koncu doline. Tu so stale kočje in oficirske hiše, kakih sto metrov daleč so bili hlevi, še dlje proč pa trgovska postojanka in pralnica. Zraven koč je stal velik bojevniški šotor, ki je imel vhode na vseh straneh, da bi mogli vojaki iz barak prihiteti na pomoč svojim oficirjem, če bi bilo kaj narobe. Ko je videl šotor in to, da mu nihče ne prihaja nasproti, je Joseph ustavil konja in dvignil desnico. Bojevniki so se ustavili. Joseph je obrnil konja in odjahal k njim. S tem je pokazal, da belcem ne zaupa. V taborišču ni bilo nikogar. Vojaki niso korakali in častne straže ni bilo, da bi ga sprejela. Kaj si pa mislijo belci? Ali pričakujejo, da bo vstopil v to tiho utrdbo? Odločil se je, da ne bo šel tja, dokler mu ne pridejo nasproti in povedo, da prihaja kot enak k enakim.

*

Keff Stevens je že od zgodnjega jutra delal v pisarni generala Howarda. Sestavil je seznam stvari, o katerih bi se morali pogovoriti z Josephom in odpravil genera-

11

lovo pošto. Ko je s tem končal, je vstopil general.

»Ni ga še videti,« je rekel in pokazal skozi okno proti dolini.

»Pa bo prišel,« je rekel Stevens.

»Kako pa veš, da bo prišel? Ali mu tako zaupaš?«

»Prepričan sem, da pride, gospod. Prišel bi lahko, da bo tukaj točno opoldne z vsemi svojimi glavarji in ženskami.«

»Saj to je tisto,« je rekel general, »če pripelje svoje glavarje, s kom se bomo pa menili? Po njihovem je vsak glavar prav tako važen kot poglavar. Kako se naj človek pogovarja s tolikimi ljudmi?«

General je pogledal na uro. Dve minuti sta manjkali do dvanajstih. Nenadoma je stopil h oknu in si požvižgal.

»Prav ste imeli,« je rekel in gledal Indijance, ki so se pokazali na oddaljenem koncu doline.

Deset minut kasneje jih je še vedno opazoval, toda smehljaj se ni več. Indijanci niso prišli v utrdbo tako, kot je pričakoval. Namesto tega so si postavljali svoje taborišče kaka dva kilometra daleč.

»Tega pa ne razumem. Poglejte skozi okno in mi povejte, kaj počnejo.«

»Počivajo.«

»Morda počivajo, morda pa tudi ne. Morda kaj pripravljajo. Nikogar niso poslali sem. Ali mislijo, da bom sedel tu in čakal do sodnega dne?«

»Meni se zdi, da samo počivajo. Ali naj grem k njim in jim rečem, naj pridejo v trdnjavo?«

»Storite to.«

Ko je odjahal proti indijanskemu taborišču, je Stevens premišljeval, da se je zgodilo vse tako, kot je pričakoval. Prepričan je bil, da je prišel mladi Joseph z miroljubnimi nameni. Našel ga je na robu taborišča, na črnem žrebcu. Pomahal mu je. Odgovora ni bilo.

Ko je Stevens prihajal k njemu in ga pozdravil, ga je Joseph vprašal: »Kje je Starec z eno roko?« z glasom gospodarja, ki vprašuje služabnika za nekaj, kar se je zgubilo.

»V trdnjavi čaka nate,« je odgovoril Stevens in zardel.

»Zakaj pa je v trdnjavi?«

»Zato, ker je tam doma,« je Stevens odgovoril.

»Jaz pa sem doma v Wallowi,« je Joseph odgovoril. »Dobro me poslušaj: daleč smo prišli s svojimi ženami in otroki. Zakaj nas torej žalite? Vemo, da ima Starec z eno roko dve četi konjenikov v trdnjavi. S svojimi vojaki bi nam moral priti nasproti, ne pa, da se skriva za zidom. Ali naj zaupamo človeku, ki se skriva?«

»Ne smeš misliti, da ti želi kaj slabega, ali pa, da se skriva. Naša navada je, da pošljemo mladega oficirja, ki sprejme goste. Kasneje bo prišel tudi sam.« je odgovoril Stevens.

»Povej mi, naj pride sem, kjer smo,« je Joseph rekel ponosno. »Takoj mu to povej!« in je nadaljeval: »Ali je to res vaša navada? Potem bom o tem premislil.«

Ko je Stevens prišel v trdnjavo, še vedno ni razumel, kaj bo. Sploh ni vedel, kako naj odgovori generalu, ko ga je vprašal: »Kaj bo storil Joseph?«

»Prišel bo kasneje.«

»Kdaj kasneje?«

»Kmalu. Hoče se še pogovoriti s svojimi bojevniki.«

General je pogledal skozi okno. Bojevniki so jahali sem in tja po dolini, skozi daljnogled pa je videl Josepha, kako sedi na konju tik ob taborišču.

»Kmalu, kmalu. Vedno govorijo kmalu,« je vzkliknil general in prevzela ga je jeza. V sobo je vstopil Montieth. General se je obrnil k njemu in rekel: »Že pred eno uro sem poslal svojega adjutanta k Josephu in še sedaj ga ni nazaj.«

»Morda ima pa svoje razloge za to,« je rekel Montieth. »Slišal sem, da bo Bela ptica s svojimi Indijanci prišel šele jutri.«

»Hudič naj vzame takšne razloge. Kaj pa ima Bela ptica opraviti s tem. Jaz se lahko pogovorim z Belo ptico tudi posebej.«

Nato se je general obrnil k Stevensu in rekel: »Ali ti je povedal, kaj se bo pogovarjal s svojimi bojevniki?«

»Ne, gospod.«

»No, torej. Če sem o čem prepričan, potem sem prepričan o tem, da Josephu ni zaupati.«

»Doslej smo mu še vedno lahko zaupali,« je rekel Montieth.

»Jaz ne morem zaupati netočnemu človeku,« je rekel general »Ugotovil sem, da so ljudje, ki so točni, po navadi tudi pošteni in trezni.«

»To se pravi, da je človek, ki ni točen, tudi nepošten in nepremišljen?«

»To ne, pač pa imam svoje pomisleke.«

V tem je Montieth zagledal premikanje v indijanskem taborišču. Videl je, da se bojevniki in ženske na nekaj pripravljajo in da nekateri že sedijo v sedlih. Nenadoma je zatulil prerijski volk in Indijanci so še bolj pohiteli. Očitno je bilo, da je Joseph dal ukaz za premik.

»Sedaj vam ne bo treba več dolgo čakati,« je rekel Montieth in izročil svoj daljnogled generalu.

Stevens je spet zadihal. Bal se je že, da bo čakal Joseph do večera ali pa celo do drugega dne, ko bi lahko prišla skupaj z Belo ptico. General se je obrnil k njemu in ukazal: »Poskrbite, da bodo konjeniki postrojeni pred barakami.« Odšel je proti velikemu belemu šotoru. General je čakal sredi šotoru na Josepha, da bo prihajal bliže. Ob njem je stal Montieth, za njim je bila manjša skupina oficirjev, prevajalec James Reuben pa je stal nekaj korakov na levo. General se je zadovoljno smehljaj in nepotrpežljivost ga je minila.

Prepričeval se je, da bo Josepha pozdravil prijazno in s čim večjimi ceremonijami, kot se to spodobi za poglavarja močnega plemena. Ponavljal si je fraze za kasneje, ko je nenadoma opazil, da jahajo Indijanci vedno hitreje in je zaslišal vedno pogostejše bojne kričke. Mahali so z rokami, se sklanjali nizko nad sedla in dirjali naravnost proti šotoru.

»Trdnjavo bodo napadli,« je zavpil general, ko so bili komaj petdeset metrov proč in je strahotno kričanje že preglasilo topotanje konjskih kopit.

Generalov krik se je izgubil v hrupu, zaslišalo pa se je prestrašeno vpitje Jamesa Reubena, ki je zares menil, da je prišla njegova zadnja ura.

Čim bliže so prihajali Indijanci, tem bolj se je divje kričanje spreminjalo v resno, otožno pesem; toda čeprav je bila pesem otožna, je bilo v njej nekaj uporniškega.

General je stopil v šotor.

»Kaj hudiča pa nameravajo,« je rekel in se zavedel, da bi lahko pridivjali naravnost nad šotor in poteptali vse, kar je bilo živega. Z desnico je segel proti pasu, kjer je imel po navadi pištolo, toda otipal ni ne pištolo ne torbice. Toliko je bil zaupal Josephu, da je bil prepričan, da bodo prišli Indijanci neoboroženi. Prekrel je samega sebe in se začudil, kako se je mogel tako izpostaviti pasti. Hkrati mu je prišlo na misel, da so Indijanci s svojimi rdečimi obrazi in vihrajočimi peresi videti čudovito elementarni in zazdelo se mu je, da so morali biti otroci Izraela, ko so se vrgli na zidove Jerihe, hudo podobni tem pobarvanim Indijancem. Hitro je pogledal okrog, toda Stevensa ni opazil. Čutil je smešno nemoč in stekel je proti glavnemu vhodu. Potolažilo ga je, ko je zagledal konjenico, postrojeno sredi barak. Dvajset metrov pred šotorom so se Indijanci obrnili in odjahali z vso hitrostjo ob ograji. Sedaj je vedel, kaj nameravajo. Hoteli so napraviti velik krog okrog trdnjave, nato pa napasti. Toda ne, jahali so vedno bolj počasi in čutil je le strahotno nenavaden občutek, ko je stal tako na prostem in bil popolnoma izpostavljen milosti ali nemilosti Indijancev.

»Ali mislite, da bodo napadli?« je vprašal James Reuben, ki je kar trepetal.

»Bojna pesem to ni,« je odgovoril general, »ne, zdi se mi, da ne bodo napadli.«

Strah se je polegel. General, ki ga je bilo nekoliko sram lastne preplašenosti, je pogledal okrog sebe in videl, da so se njegovi konjeniki vedli čudovito in da niso niti za trenutek pokazali senco strahu. Bili so postrojeni v osmih vrstah in so stali v stavu mirno, kot bi bili na paradi. Prepričan je bil, da so si Indijanci točno ogledali, kako se vedejo belci. Bil je zadovoljen z njimi in sam sebi je govoril, da jim bo moral kasneje čestitati. V šotor je prihitel Stevens.

»No, kaj pa pravijo, gospod Stevens?«

»Pravijo, da so prišli in da so se pripravljani pogovarjati.«

General je nekaj časa premišljeval, nato pa rekel: »Oni so imeli svojo zabavo, sedaj imamo besedo mi.«

13. PRVI SPOPAD

Šotorsko platno je plapolalo v vetru in Indijanci so bili podobni valovom, ko se je veter poigraval s peresi v njihovih glavah. Vsi so bili obrnjeni proti šotoru, kjer je sedel general s svojimi oficirji. General je bil kratkoviden: videl je samo morje pisanih peres in obraze poglavarjev, ki so mu bili najbližje.

Poglavarji so sedeli na klopek nepremični, kot bi bili izklesani iz kamna. Na Josepovi levici sta sedela Tuhulhulote in Hušuhshute, na njegovi desnici pa sta sedela Smohalla in Divji bober. Alokut je

Joseph je smehljaje se vstal.

ležal pri bratovih nogah. Zadaj za poglavarja je bilo petdeset bojnikov in njihove žene. General je s svojim suhim glasom imel pozdravni govor. Prevajalec je prevajal po vsakem drugem stavku.

»Pozdravlja vas v svojem lastnem imenu in v imenu belega poglavarja v Washingtonu, v imenu armade in v imenu teritorialnih oblasti.«

Indijanci so potrpežljivo poslušali stvari, ki jih nikdar niso mogli razumeti.

»Pravi, da lahko poveste vse, kar mislite in govorite to, kar je prav...«

Ko je prevajalec s svojim sladkim glasom prevedel ves generalov govor, je Joseph vstal in spustil svojo odejo na tla. Pogledal je generala in rekel: »General hoče vedeti, kaj mislimo sedaj. Povej mu, da mi mislimo mnoge stvari. O vseh sedaj ne moremo govoriti. In tudi drugi so še, ki bi morali govoriti. Slišati je treba tudi Belo ptico — tudi on je poglavar našega rodu. On pride jutri. Torej počakajmo do jutri, potem pa se bomo pogovorili.«

Medtem ko so prevajali Josepove besede, je začel general nepotrpežljivo opazovati Indijance. Vedel je, da jih bo težko prepričati, da bi se preselili v Lapwai, toda njihova predznost se mu je zazdela že sovražna.

»Nič ne pomaga, poglavar Joseph,« je rekel v odgovor. »Dobili smo ukaze iz Washingtona. Če se boste uklonili ukazom, potem si boste lahko sami izbrali svojo zemljo. Če vztrajaš, lahko počakamo poglavarja Belo ptico. Toda vladni ukazi zanj so isti, kot so ukazi, ki jih govorim tebi. Edina razlika je v tem, da bo prišel na pogovor pozneje in da se bo zato tudi kasneje selil.«

Ko je Reuben prevedel te besede, jih Indijanci niso razumeli. Nišo mogli verjeti, da bi general lahko govoril z njimi tako. Stari poglavar Tuhulhulote, sivolas in močan, z razoranim usnjenim obrazom in žarečimi očmi v globokih kotlinah, je vstal in zavpil na prevajalca: »Pazi, da boš prevajal točno. Nismo sami tu. Zapomni si, da so tu tudi naši otroci in naših otrok otroci. Prevajati moraš točno.«

Takoj za Tuhulhulotejem je spregovoril Smohalla: »Povej generalu, da nismo prišli zato, da bi nam ukazoval. Povej mu, da smo se prišli pogovarjati. Povej mu tudi,

da bo morda trajalo mnogo dni, da se bomo pogovorili.«

Nato je zamahnil Joseph z roko in s tem ukazal, naj bodo tiho. Spregovoril je sam: »Slišali smo besedo ukaz. Slišali smo, da so to ukazi, ki jih je dal beli poglavar v Washingtonu. Kaj pa ukazuje?«

»Ukaz je zelo preprost,« je odgovoril general. »Vzeti morate svoje konje in črede ter se preseliti v rezervacijo pri Lapwai. To velja tudi za Belo ptico.«

»To je ukaz?«

»Rekel sem, da je ukaz. Ukaz ni moj, jaz sem tu samo zato, da ga izvedem.«

Vstal je Alokut. »Ni dovolj, če govorimo besede. Stvar moramo tudi premisliti. Indijanci spoštujejo bele ljudi celo takrat, kadar ravnajo z njimi kot s psi. Jaz pravim, da bi moral veljati en zakon za vse. Ali ni to res? Če jaz morim, potem me obesijo. To je res, ker sem Indijanec, ne velja pa to za bele ljudi. Torej zakon ni vedno enak. Zakon mora biti za vse enak ali pa naj ga ne bo. Ali ni to res?«

»Ne bom se pričkal s teboj,« je rekel general. »Vlado moramo ubogati. Se na misel vam ne sme priti, da ne bi ubogali vlade. Po njunem vedenju vidim, da sta Joseph in Alokut prijatelja belih ljudi, toda tu so še drugi.«

Smohalla se je kar penil in začel žugati s pestmi. Govoril je nerazumljive besede. Vsi so začeli vpiti, celo Alokut je skočil pokonci in je hotel planiti h generalu, pa ga je Joseph prijel za ramo in ga zadržal. General je gledal v strop. Delal se je, kot da Indijanci sploh ne vpijejo, in prav zato, ker se je tako mirno vedel, so ga začeli spošтовati. Vpitje je prenehalo. General je nato spregovoril: »To vedenje vam ni v čast. Poslušati morate v miru.«

Smohalla je spet začel govoriti.

»Ne govori več, Smohalla. Dovolj si že govoril. Pusti še drugim govoriti.«

»Pa govorimo o umorih,« je vzkljknul Smohalla. »Preselitev v Lapwai je ena stvar, umori so pa druga. Dovolj smo pretrpeli od belcev. Sedaj se pogovorimo raje o zločinih, ki so jih zagrešili nad nami.«

»Rekel sem ti že, da bodi tiho,« je spregovoril general potrpežljivo, nato pa se je obrnil proti Josephu. »Kaj pomeni vse to govorjenje o umorih?«

»Umor Rumene medveda in vseh drugih,« je Smohalla zmagoslavno zavpil.

»Nič ne vem za Rumene medveda. Kdo pa je on? Umorov je bilo mnogo, toda vlada jih skuša preprečiti.«

»Rumeni medved je mrtev in nihče ni bil kaznovan,« je zakrkal Smohalla.

Joseph je bil še vedno tiho. General je govoril nekaj o pravici, o tem, da so bili nekateri Indijanci obsojeni, da pa so bili obsojeni tudi beli ljudje. Smohalla je kričal in zmerjal generala. Kadarkoli je spregovoril, so Indijanci razburjeno zakričali.

»Nič ne pomaga,« je rekel general. »Nikamor ne bomo prišli. Morate se zbrati ali pa bomo morali preložiti razgovor.«

Joseph je smehljaje se vstal. To je bil znak za druge. Nasmeh naj bi pokazal, da ne čuti nobenega sovražstva do generala in da bodo počakali, dokler se ljudje ne pomirijo. Stopil je h generalu in mu stisnil roko. Grožnja, ki je visela nad šotorom, je izginila.

»Ne vem, kaj hočejo,« je rekel Montieth. »Človek bi si mislil, da hočejo vso stvar zavleči do sodnega dne.«

»Morda je pa to res,« je rekel Stevens.

»Kot lahko vidite, general popolnoma obvlada položaj,« se je nasmehnil Montieth.

Bilo je res. General se je smejal in dvajset Indijancev se je gnetlo okrog njega, da bi mu stisnili roko ali pa se dotaknili praznega rokava. Njihova jeza je izginila prav tako hitro, kot se je pojavila. Smohalle ni bilo videti. (Dalje.)

»Saj ta jo tudi potrebuje, kajti njegovo premoženje je že davno zapravljeno, ostanek pa je moral varno naložiti za svojega sina.«

»In v Vauxhall ne pride več?« je vprašal klubski prijatelj.

»Nikoli več — in tako je tudi prav, kajti kdor je očiten ljubimec takele Mariette, prijateljček, mu ni treba hoditi v Vauxhall.«

Doktor Colquhoun se je razgovarjal z mistrom Leslijem Gardenerjem, ki je bil poslanec torijcev, konservativne stranke.

»V Londonu, ki ima že blizu milijon prebivalcev, imamo kakih dva tisoč zvodnic in več kakor petdeset tisoč prostitutk,« je razburjeno pripovedoval. »Mister Gardener, kam bo vodilo vse to? Te žensčine so pod eno odejo s tolpmami iz St. Gilesa in Clerkenwella, z gnezdi skrivačev in zaveznikov v Fieldlanu in z beznicami na Fleetstreetu. To je enotna organizacija, tolpa podivjancev, ki besnijo zoper kulturo in državljan.«

Mister Gardener je povzdignil roko.

»Pozabljate na našo delovno plast, ki je pač pogosto nezadovoljna, a konec koncev vendarle spoštuje npravstvenost in pravičnost,« je odgovoril.

»Med temi petdesetim tisoči razuzdanih žensčin je kakih dvajset tisoč tovarniških delavk in tri tisoč služkinj, mister Gardener, pa prištejte še celo vojsko zvodnikov in tistih, ki oddajajo sobe, pa izsiljevalce, ki so tesno povezani z njimi; vse to dobro premislite, mister Gardener.«

Mister Gardener je nakremžil obraz kakor nesrečnik.

»Gotovo,« je rekel, »to so dejstva, ki jih nočem tajiti. Toda enega ne razumem: od kod se jemljejo vse te žensčine? Iz tujine? Kako postanejo to, kar so postale? To mi razložite, mister Colquhoun!«

»Tu ni kaj razložiti. Tovarniške delavke, ki so preslabo plačane, zapadejo tej nespodobni obrti, v kateri lahko dobro žive in dobro zaslužijo. Seveda vsaka zapravi svojo svobodo in postane sužnja svoje zvodnice, toda mar je sploh kdaj uživala svobodo?«

»Oho,« je vzkliknil mister Gardener, »naša ustavnostna listina Habeas-corporis zagotavlja vsakemu Angležu svobodo.«

»In kako je v resnici? To je zaščita zločincev in razuzdanih žensčin, nič drugega.«

»Nikar ne zaničujte našega starinskega zakona, ki je dragulj v kraljevski kroni.«

»Listina Habeas-corporis je bila izdana leta 1679, mister Gardener. Torej že pred več kot sto leti. Mar ne mislite na to, da se časi in ljudje spreminjajo in da lahko zakoni zastarajo?«

»Angleški zakoni nikoli, mister Colquhoun,« je prepričano rekel poslanec, »nikoli!«

Doktor Patrick Colquhoun se je prijel za čelo in vzdihnil. Sprevidel je, da je bob ob steno naskakovati takšno prepričanje. Kljub temu ni odjenjal.

»Ali ne mislite,« je vprašal, »da bi bilo mogoče prepričati kralja, kako potrebna je reforma?«

»Mister Colquhoun,« je z grajo vzkliknil mister Garde-

DOSEDANJA VSEBINA

Ladja »Betsy Shark« je priplula iz Barbadosa s tovorom sladkorja, ruma in bombaža. Ko se posadka izkrca, obišče kapitana Bligha neki mister Smith — v resnici lord Mortimer Meeting, ki ima z njim nečedne posle. V tej noči ukrade pristaniška roparska tolpa del blaga z ladje, a lastnik ne more nič ukreniti, ker londonska policija v pristanišču nima moči. V »Jimmy's Innu«, zloglasni krčmi, kjer se zbira sodrga z vsega sveta, zve mornar Bill Black z ladje »Betsy Shark« marsikaj iz življenja nočnih čuvajev in pristaniških roparskih tolp. O tem tajno obvesti runnerja (policijskega agenta) Craigha, čigar zapupnik je.

V londonski četrti Vauxhall nastavi tatinska organizacija lordu Mettingu past: ujamejo ga na lepo deklino, ki se izdaja za plemkinjo Marietto del Vara. Lord se zaljubi vanjo in niti smrt bolehne žene ga ne iztrezni...

ner. »Mar resno menite, da se njegovo veličanstvo sploh utegne brigati za te in takšne zadevščine? O, predobro poznam njegovo veličanstvo; včasih je kralj ves čudaški in nemalokrat popolnoma nepredračunljiv — ampak s takšnimi rečmi mu ne hodite blizu! Takšne reči, kakor so hudodelstva in zloglasne ženščine, je treba držati daleč od stopnic, ki drže k prestolu.«

»Bojim se, da se bo nabralo toliko nesnage, da bo opljuskala stopnice prestola, mister Gardener. Ampak tedaj bo že prepozno, da bi kaj ukrenili zoper to. Tak podprite vsaj — če že nečete ali ne morete ničesar storiti zoper nemoralo — vsaj moj pravni akt iz Middlesexa.«

Mister Gardener se je bal nepopularnih ukrepov kakor same kuge, ker so mu odtujevali volivce. Zato je bil vesel, da bo tako pocen odrezal in je pomišljal, da bo morda lahko pridobil nekatere prijatelje za to zadevo, sam pa se bo potuhnil, ko bo sranaka kaj takega predlagala.

Hkrati se je bal, da bi doktor Colquhoun zabredel predaleč in da bi utegnil javno raz-

pravljati o svojih ukrepih in jih celo priporočati. Iz žepa je potegnil neki časnik in ga pokazal doktorju Colquhounu.

»Tule je neki preklarski pisun objavil neko reč, ki bi lahko onečedila sistem, kot ga je uvedla in odobrila vrhovna oblast,« je rekel jezno. »Gre za nočne čuvaje po soseskah. Kar preberite tole, doktor Colquhoun, potem pa mi odkrito povejte, ali nemara ne tičite vi za tem?«

»Zakaj pa to mislite, mister Gardener?« je začudeno vprašal Colquhoun.

»Nu, po smislu tegale pisunstva se spomnim, da ste mi že nekaterikrat pripovedovali nekaj podobnega, tako da bi lahko bila tale zadevščina gladko izpod vašega peresa. Saj to je grozovito in opraviti imamo dovolj, če hočemo preprečiti, da tega ne bo zavohalo njegovo veličanstvo. Kajti ravno kralj hudičevo rad prebira takšne reči in se potem zadovoljno hihita še tedne in tedne.«

Colquhoun je razgrnil časnik in prebral velik, rdeče obrobjen oglas v uredniškem delu.

IŠČEMO

100 TISOČ MOŽ ZA NOČNE ČUVAJE!

Potrebuje jih mesto London. Za to donosno službo naj se ne priglasijo nihče, ki še ni star 60, 70, 80 ali 90 let. Naj bo slep na eno oko, z drugim očesom pa naj le malo vidi. Na eni nogi ali kar na obeh naj bo pohabljen. Nadalje: gluha naj bo kakor noč, stresa naj ga nadušljiv kašelj, ki ga lahko na kose raztrga. Pri hoji naj tekmuje z vsakim polžem in roke naj ima vsaj tako močne, da bo aretiral kakšno osemdesetletno perico, ki se vrača trudna od trdega dnevnega dela pri perilniku. Njegova telesna konstitucija naj bo omajana po trdi službi, morda v vojski ali mornarici, ali pri kakšnem podobnem nepravem poslu, nemara pa tudi po razuzdanem in zapravljenem življenju. Ne sme ne videti ne slišati, kar se nanaša na njegovo službo in na njegove dolžnosti, in naj ne zna nič drugega kakor goljufati in sprejemati napitnino.

»Ha-ha-ha,« se je na glas zasmel doktor Colquhoun, »ha-ha-ha, veličastno, mister Gardener! Zaboga, kako odleže človeku, če se vendar enkrat lahko tako od srca nasmeje, in če ve, da je razen njega vendar še nekaj mož v kraljestvu, ki mislijo prav tako kakor on.«

Mister Gardener, ki je pričakoval, da bo doktor Colquhoun že iz vljudnosti ogorčen, je bil iz sebe.

»Tako, mister Colquhoun,« je rekel, »to je pa res dražestno! Vi torej zagovarjate takšno pisunstvo?«

Doktor Colquhoun je takoj spredel, da lahko odškrne nekaj dobička.

»Da,« je rekel s prav resnim obrazom. »Glejte, mister Gardener, kaj takega rado bere ljudstvo, vsi krogi berejo to in se veselo hahljajo. To vselej dobro vpliva in skoraj se bojim: če parlament ne bo ničesar ukrenil, vas bo še večkrat prizadelo, ko boste morali brati takšne izlive.«

»To je neznosno, to je hudodelsko, to je žalitev posvečenih ustanov naše dežele!« je cepetal mister Gardener, toda Colquhoun mu je segel v besedo:

»Zakaj pač? Mar Angleži nismo svobodno ljudstvo? Mar nimamo pravice pisati in govoriti, kar nas razgiba? Mar nimamo listine Habeas-corpus, ki nam zagotavlja vse svoščine?«

»Ampak ne takih,« je zagoedel poslanec.

»Oho, mister Gardener, zdaj ste pa nasedli: še malo prej ste zatrjevali, da ustanovna listina zagotavlja vsem Angležem svobodo in tu je bilo govora o hudodelcih in razuzdanih ženščinah. Zdaj bi pa radi to svobodo omejili, ker je vendar še nekaj ljudi, ki so dovolj pametni in razumni, da spravljajo sramotne razmere pred forum javnosti. Rekel bi, da sami sebe pobijate in hudodelce zagovarjate nasproti dostojnim državljanom.«

Mister Gardener je plaho pogledal doktorja Colquhouna in se ugriznil v ustnico. Nato se je nekajkrat sprehodil po sobi, naposled pa se spet ustavil pred doktorjem Colquhounom.

»Za tole, kar vi zahtevate, doktor Colquhoun, ni v zgodovini naše dežele nobenega primera.«

»Pač,« je odgovoril Colquhoun. »Dublinska policija.«

»Kako ste rekli?« je vprašal Gardener.

»Dublinska policija, kraljevska irska policija v Dublinu, ki se lahko izkaže, odkar obstaja, z znatnimi uspehi.«

»Ampak, mister Colquhoun, to je vendar nekakšna vojaška četa — zaboga, mar kanite svojo policijo celo oborožiti in jo vojaško izvežbati?«

Colquhoun je spoznal nevarni prizvok v njegovem glasu. Pomislil je, da bo bolje, če

najprej doseže parlamentarni akt, nakar bo policijo tako vzgojil, da bo najprimerne.

»Seveda ne, mister Gardener,« je zato odgovoril s rahlim porogom, ki ga mister Gardener sploh ni začutil. »Rekel bi, da bo dovolj, če jih oborožimo s cizami.«

Četrto poglavje

November je prišel, kakor po navadi, z nevšečnim vremenom; prinesel je deževje, viharje in gosto meglo, ki se je plazila po reki in od tam polagoma napadala ulice Cityja.

Megla, ki je marsikaj zakrila in ničesar odkrila, je podnetila dejavnost fantinov iz Spitalfielda in Clerkenwella. Zlasti Spitalfield je bruhal na dan množico sumljivih pojavov: mladeniče, ki so kradli žepne robce in ure, deklino, ki so otrokom trgale iz rok kanglice za mleko in šilinge, ki so jih dale otrokom mamice na pot, da bi nakupili to in ono, širokopleče ali izmzgane pajdaše, ki se niso ustrašili niti očitnega ropa in umora. Tu in tam je zadonel vzklík skozi meglo in že so stekle sumljive sence in izginjale v temi in žrtev je bila lahko še srečna, če je odnesla golo življenje in žrtvovala samo svojo denarnico. Karleki, nočni čuvaji, pa so bili zdaj še bolj nevidni kakor prej in po tistem umoru čuvaja v Wappingu, ki ga niso razjasnili, je bil vsak Charly skoraj neviden, ker jim je to dejanje bilo kakor pretnja in so vsi mislili samo še na to, kako bi spravili svoja uboga grla na varno in jih rajši ogrevali z rumom po beznicah, kakor da bi jim jih tam zunaj ohladilo hladno rezilo.

Tolpe na reki so še vedno najraje plenile ladje trgovskih družb in skrivališča v Fieldlanu so bila prepolna plena.

Kapitan Bligh je še vedno čakal na svoj tovor kotenine in bombažnega blaga, da ga odpelje v Barbados. Čas čakanja je izkoriščal s tem, da se je za odrekanja na plovi krepčal na suhem. Skoraj vsak dan je posedal pri »Zlatem levu« na obali, videvali pa so ga tudi v pivnici Boba Terryja, ki so ji pravili »Venerina šola«.

Mister Craigh, bowstreetski runner ali policijski nadzornik, je zastran tega povprašal svojega učenca Billa Blacka, ko sta neko noč spet stala na Towerskem oglu.

»Tale vaš kapitan je pa očitno petičen možak,« je rekel, »saj izdaja več denarja, kakor ga zasluži.«

Bill se je počehljajal po zatilju in menil:

»Menim, da tudi več zasluži, kakor mu dajo lastniki ladij.«

»Kako pa to dela?«
»Nu, mislim, da je dobro sprijateljjen z ljudmi z reke,«

»Saj,« je rekel poslanec in brž pristavil: »Govoril bom s prijatelji in mislim, da bomo lahko kaj storili za vas, mister Colquhoun. Ampak nikar nobenih prenapetih upov, kajti bojim se, da vam res ne bomo mogli dovoliti kaj več kakor cize.«

je odgovoril Bill, »in tu se znajde v najboljši družbi.«

»Hočete reči, da dobiva svoj delež pri naropnem plenu?« je vprašal runner.

»Da, — vem, da je za zadnji tovor dobil deset gvinej, ki mu jih je poslal dolgi Sam po plavalosi Mary iz Richmonda v »Zvezdo.«

»Vraga, Billy, od kod pa to veste?«

»Mar ne posedam večer za večerom v »Jimmys Innu«, popivam, preklinjam in zmerjam in se pogovarjam z ljudmi? Mislite, da se plavalosa Mary ni že prenekaterikrat pozanimala za mojo črno brado? To vam je ljubka deklina in boljša kakor njen sloves.«

»Billy, Billy, ne spuščajte se v posle z ženskami,« ga je posvaril runner.

»O, le brez skrbi, z vsako rad naplem, samo če je lepa, ampak nobene ne jemljem resno in ji nečem biti za norčeka kakor zali Mortimer.«

Craigh ga je zgrabil za komolec.

»He, fant, kaj pa veste o zalem Mortimerju?«

Billy se je zasmeljal.

»Ne dosti. Ampak po tem, kar sem slišal, je trikrateno norec, ki ga porivajo sem in tja, ne da bi se tega zavedal.«

Craigh je opazil, da Billy ni nič kaj hotel z besedo na dan.

»Slišal sem, da se je obesil na neko dekle.«

»Ha, pa še na kakšno dekle, Stan! Vrag me oderi, če to razumem. Nedavno sem jo videl pri Jimmyju, vstopila je in takoj izginila za zaveso.«

Craigh je hknul.

»Kakšna pa je bila?«

»Kakršna so pač zale deklino, Stan; črni kodrčki, preprosta obleka in pajčolan okoli glave, pa sem jo vseeno takoj spoznal, ker ima rahlo rumeno polt, meni pa ni rumena polt prav nič všeč, veste, sem bolj za belo, rožnato, kakršno ima plavalosa Mary.«

»Kako dolgo je ostala za zaveso?«

»Komaj dvajset minut, Stan, nakar je izginila prav tako urno, kakor je bila prišla. In potem je prišel izza zaveso dolgi Sam in prisedel k meni. In bolj ko sem ga nagovarjal, manj sem spravil iz njega. Ko sem mu vlil ruma v pivo, je rekel samo, da je Marietta krona vsega ženstva, krona ženstva, Stan! Kaj je pač hotel s tem reči?«

Craigh je zmignil z rameni. »Ampak Sam bo v kratkem presedel,« je nadaljeval Billy

»Rekel mi je, da reka in vlaga nikakor ne godita njegovemu zdravju, ker je bolj rahlega, je dejal, in se bo kmalu ogledal po kakšni zaposlitvi na kopnem. Med nama, Stan, dejal bi, da se nekaj giblje zaradi policije na reki — ti fantalini ne govore o ničemer drugem, očitno znajo vplivati celo v parlamentu. Sam mi je nekoč povedal, da vsakokrat pošljejo po dva moža k sejam parlamenta in ta dva morata nekako glumiti ljudstvo.«

Craigh se je nasmehnil.

»Glejte, Billy, tako je to. Če bodo možje varnostnega urada — alj če bo londonski župan prej ali slej uvedel rečno stražo, nam bodo prišli ti fantalini na kopnem na skrb in bomo imeli z njimi čez glavo opraviti. — O deklici niste ničesar slišali?«

»Hm, že tri tedne iščem dogrega Jenkinsa, pa ga ne najdem in ga ne najdem. Dejaj bi, da ve on kaj več o tem.«

»Jenkins je tisti večer izginil za zaveso, Billy. Kako pa je z vašim načrtom, da bi nekoč pogledali za zaveso?«

»Nisem vrgel puške v korožo. Pa ne da bi bil Jenkins mrtev?«

»Na to lahko prisežete,« je menil runner, »kajti našli smo ga naplavljenega na Surreyskem ovinku in v njegovih prsih je še tičal nož z dvojnimi rezilom, kakršne uporabljajo tolpe na reki.«

»O, ubogi Jenkins!« je zamrmral Billy.

»Nekaj se dogaja,« je zagoedel runner, »nekaj se dogaja, samo ko bi vedel, kaj naklepajo. Zadeva z Marietto mi ni všeč in pri Jimmyju so nekaj preuredili, česar ne razumem. Sprva se je vse obračalo zoper zalega Mortimerja, zdaj pa na lepem živ krst ne govori več o njem. Alj bi mi lahko povedali, kako to, da zdaj vsestransko ščitijo lorda Meetinga?«

»Ne, tega ne vem, ampak dolgi Sam je rekel, da je zali Mortimer — s čimer je gotovo mislil lorda Meetinga — dobrodušen, sposoben dečko in kdor bi z njim kaj naklepal, bo imel opraviti z dolgim Samom in njegovimi prijatelji.«

»Tako, in pri tem so mornarčka Toma izsiljevali zaradi dekleta, ki je izginilo v San Juanu in staval bi glavo, da so skušali pri lordu Meetingu priviti vijak. Zakaj pa tega ne store?«

Billz se je zasmeljal.

»He, he, Stan, ste pa res smešni. Ker so to že storili in lord Meeting je plačal, mislim, gotovo svojih sto gvinej in zdaj ima za nekaj mesecev mir, dokler ne bodo spomlad spet privili vijaka. Zastran Mariette pa mislim, da je ona plačala, kajti lord komaj da bi še zmogel sto gvinej.«

(Dalje)

Uj znaš - Kaj veš - Kaj znaš - Kaj veš - Kaj

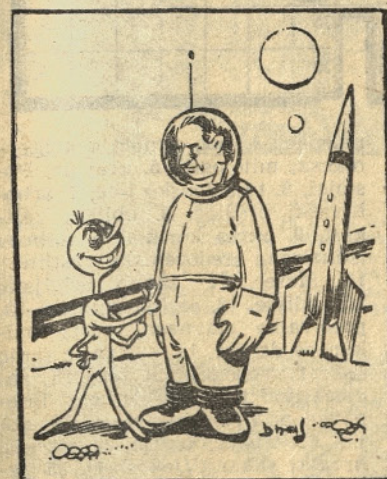
Križanka »Ob 15-letnici Kajuhove smrti«

— Saj sem rekel: slepič je vnet.

— Dragi, iz živalskega vrta so sporočili, naj mu ne damo nič jesti, dokler ne pridejo sami!

— No, kako se je torej končalo med princeso Margareto in polkovnikom Townsendom?

22. februarja bo poteklo 15 let, kar je kot vodja kulturne skupine legendarne XIV. divizije ob njenem pohodu na Štajersko padel v bojih z nemškimi fašisti partizanski pesnik Kajuh. Posvečamo mu to križanko.

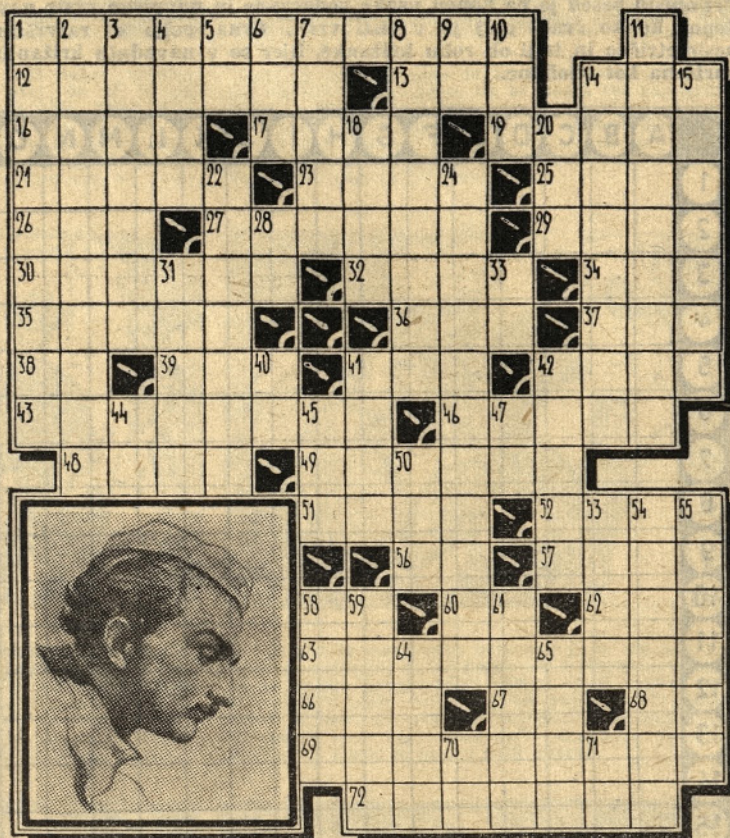
Vodoravno: 1. Kajuhova revolucionarna pesem iz leta 1941 o junakih iz ljudstva, 12. velika rečna riba, iz katere jajčec pridobivajo kaviar, 13. figura iz četvorke, 14. nočno zabavišče, 16. starogrška pokrajina na Peloponezu, 17. oblika rastlinskega semena, 19. gola glava, 21. ime slovite dramske umetnice Bernhardt, 23. mesto v Siriji, 25. stara država vzhodno od Babilonije, 26. hoditi, 27. ostre dlačice pri klasu, osine, 29. vrh v Karavankah, 30. mačji glas, 32. gora v Tesaliji, v grški mitologiji bivališče centavrov in gigantov, 34. vrv, spona, 35. hrib pri Beogradu, 36. obžalovanje, 37. žuželka, 38. osebni zaimek, 39. kratica športnega kluba ljubljanske univerze, 41. skrajšano angleško žensko ime, 42. angleško oporišče v Arabiji, 43. panarabska stranka v Maroku, 46. plemenski znak Indijancev, 48. večja utežna enota, 49. shramba za avtomobile, 51. koralni otok, 52. ravs, 56. začetnici velikega italijanskega pesnika (1836—1907), 57 sibirsko jezero, 58. razum, 60. ime črke, 62. števniki, 63. zdravilo proti sifilisu, 66. oddelek rimske legije, 67. vprašalnica, 68. italijanski predlog, 69. priimek pesnika Kajuha, 72. rojstni kraj obravnavanega pesnika na Štajerskem.

Rešitev ugank iz 5. številke

STRAN 141. Križanka s pregovorom, Besede je treba razvrstiti tako, da pride v navpičnih vrstah pod zvezdicami misel: Zalitev je puščica, ki se zmerom vrne in zadene tistega, ki jo je izstrelil. Anagram: Leo Delibes, Kopelija. Mala križanka. V o.d.: 1. mavrica, 8. odlomek, 9. Trabert, 10. vek, -i, 11. on, 12. Lvov, 15. zaponka, 17. Lamut, 18. slikat, 20. Anam, 21. vi, -i, 22. tir, 23. gostija, 27. otrocad, 28. notrina. Logogrifni izpolnjevaniki: 1. oblika - odlika, 2. kopicca - Kapičca, 3. sektor - lektor, 4. stavec - slavec, 5. porter - parter, 6. norica - Sorica, Boston, Dallas. Zlogovni magični lik: 1. Lisbona, 2. bogovi, 3. navigacija, 4. cikloni, 5. janičar.

STRAN 142. Leva križanka. V o.d.: 1. Kvas, 5. žrelo, 10. ralo, 11. Kaleb, 12. orati, 14. Klis, 15. mislec, 17. Abo, 18. peka, 19. ar, 21. Nd, 22. Ita, 23. pregib, 25. re, 26. narkoza, 27. macola, 28. svarilo, 30. P(ierre) C(ornelle), 32. kartel, 33. voh, 34. RK, 35. an, 36. kila, 37. Bug, 39. tandem, 41. nord, 43. gumno, 44. Ilona, 46. Tati, 47. kabel, 48. Aras. Čudno število: 52. Desna križanka. V o.d.: 1. Rostand, 8. abota, 13. Ostenso, 14. bager, 15. zveza, 16. VS (Varnostni svet), 18. Zeta, 19. mena, 20. sea, 21. Anam, 22. ata, 23. Kardelj, 25. na, 26. Lin, 27. iva, 28. p. v., 30. mistika, 32. mrs, 33. Srem, 35. osa, 36. plot, 37. Lido, 38. sl., 39. elita, 40. Emona, 42. Antonij, 44. česar, 45. mladina. N a v p.: 6. N(ovi) S(ad).

STRAN 147. Križanka »Glodavci«. V o.d.: 1. starinar, 9. zlatar, 15. veverica, 16. voluhar, 18. ilegala, 19. teknica, 20. zelen, 21. sezam, 22. lan, 23. Emin, 24. cepelin, 26. ka, 27. cantabile, 30. Ines, 32. he, 33. kunec, 34.

Navpično: 1. naslov Kajuhove pesmi iz leta 1941 (»Veš, mama, rad bi ti napisal pismo...«), 2. pristaš nauka, da je vsa resnica odvisna od stopnje duševnega razvoja ali kulturnega stanja, 3. stara država v Mezopotamiji, 4. vrata v ograji, 5. začetnici pisatelja bajk o Gorjancih, 6. lučaj,

7. mesto v severni Franciji (boji v I. svetovni vojni), 8. naslov Kajuhove pesmi, ki se začne z verzom »Se pomnite, tovariši?«, 9. arabski žrebec, 10. del obleke, 11. naslov programatične Kajuhove pesmi (»Moja pesem ni le moja pesem, to je krik vseh nasti«), 14. vas blizu Kajuhovega rojstnega kraja, pri kateri je 22. februarja 1944 v boju padel, 15. muslimanski mesec posta, 18. ameriški filmski komik, 20. tovarna zdravil v Ljubljani, 22. jugoslovanska pokrajina, 24. naslov Kajuhove pesmi iz vojnih dni (»Le nikar ne jočite za nami, žene, matere, dekleta...«), 28. začetnici slovenskega politika in pisatelja, ki je dolgo živel v Ameriki, 31. francosko moško ime, 33. visoka igralna karta, 40. dve zaporedni črki v abecedi, 41. stran, 42. napad, 44. kazalni zaimek, 45. nekdanji turški gospodar, 47. začetnici vodilnega pesnika slovenske moderne, 50. pogorje na Kočevskem, 53. grški bog vojne, 54. zelo trda kovina, 55. nasoljena morska riba, 58. udor, 59. sodobni slovenski slikar in grafik (Miha), 61. francoski socialni pisatelj (»Brez doma«), 64. indijanska lovna zanka, 65. obrežje (ital.), 70. kratica za »tehnična šola«, 71. oznaka za neznanca.

(F. P.)

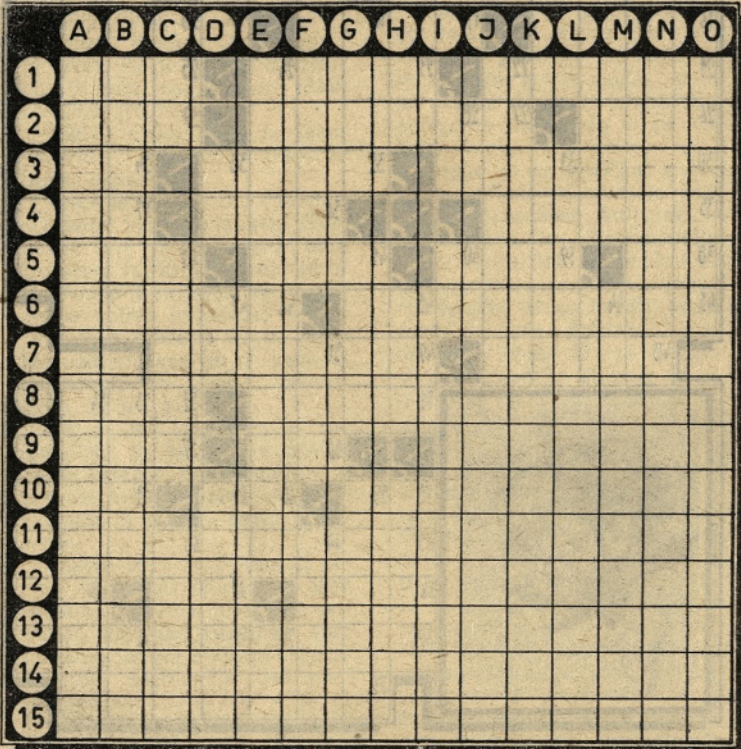
Vsiljivci

(rešitev s strani 174)

1. bat bencinskega motorja se ne vrti okoli svoje osi, 2. ometača (zidarska žlica) ni mizarско orodje, 3. samo čevlji imata vezalke, 4. baskovska čepica nima okrajkov, 5. zajec ni počasen, 6. aeroplan se ne dvigne navpično v zrak.

ITALIJANSKA KRIŽANKA

V italijanski križanki mora razporediti črna polja reševalec sam. Pri opisih besed je na koncu vsake vodoravne in navpične vrste navedeno, koliko črnih polj je v tisti vrsti. Črna polja so razvrščena nesimetrično in tudi ob robu križanke, kjer so v navadnih križankah narisana kot vdolbine.

Vodoravno:

- 1 kdor dela pri znanstvenem delu poskuse — (0)
- 2 posledica ranitve — deli kopnega, obdani z morjem — (1)
- 3 »sveti« hrošč starih Egipčanov — avtomobilska značka Danske — moški pevski glas — (2)
- 4 vrh z izmerjeno nadmorsko višino — obsevanje z rentgenom, žarčenje — (1)
- 5 osebni zaimek — sorodnica — števnik — (2)
- 6 otok v srednjem Jadranu — osebni zaimek — gozdne živali — (2)
- 7 mrčes — veznik — človek z govorno napako — (2)
- 8 konci sukanca — vrsta ženskega pokrivala — šapa — (3)
- 9 reka v severozahodnem delu Zahodne Nemčije — gorovje v Burmi — (5)
- 10 rumenordeče rastlinsko barvilo, ki se v telesu preobrazi v vitamin A — naslovni junak Strindbergovega dela (»Master...«) — kem. znak za mazurij — (2)
- 11 dedovanje lastnosti davnih prednikov — princip zla v Zaratustrovi veri — (1)
- 12 rimski zarotnik, proti kateremu je nastopal Ciceron (orig.) — ameriški filmski igralec (Cesar) — (1)
- 13 odporen proti okužbi — vrsta pisanega ptiča — (3)
- 14 Kersnikova povest — eden in drugi — (1)
- 15 žensko ime — mlado listnato drevo — češki skladatelj (Josef) — (2)

Navpično:

- A izobčenje, izključitev — (0)
- B najvišji del Sudetov (na meji med ČSR in Poljsko) — kozaški poglavar — (1)
- C povabljenec na poročno slavo — književnost — (1)
- D reka v Argentini — lastnina — (2)
- E žensko ime — grška črka — slog — zaporedni črki v abecedi — (3)
- F obvodni poklic — solmizacijski zlog — ime umetnostnega zgodovinarja Cankarja — (2)
- G ponavljalni glagol — reka v Angliji — srbohrvaški predlog — (2)
- H sosedje — kemični znak za barij — primorski medmet — kratica v pismih — (3)
- I začetnici belgijskega dekadentnega pesnika — italijanski

Fakir se je poročil

predlog — moško ime — ogel — (4)

J melone — skupina nekdanjih kavkaških plemen — (2)

K madžarsko vino — spleten bič — (1)

L arabski žrebec — mesto na Siciliji, znano po bitki med Garibaldiem in neapeljskimi silami — (3)

M tovarna električnih naprav v Slovenski Bistrici — angleško moško ime — otok v Cikladih, na katerem so našli znameniti Venerin kip — (2)

N pijanec — tropska čaplja — (1)

O vrsta puške — vetrni jopič — (1)

(jos)

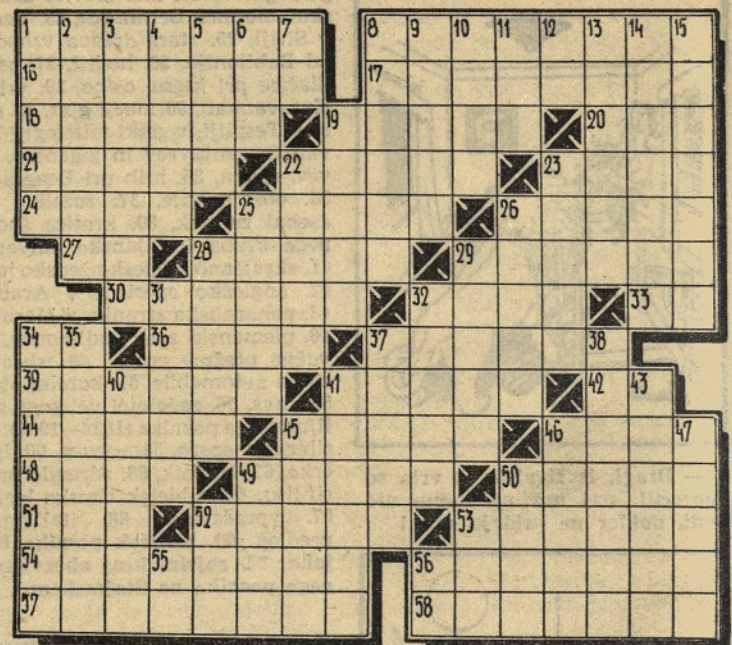
Sodelavce za ugankarski del »Tovariša« sprejema uredništvo ob petkih od 18. do 19. ure v Tomšičevi 3, I. nadstropje levo.

Skrit izrek

NASEV, PETJE, TISK, TOČKE, SARMA, ODRIV, JANINA, EPOS, TREBUH, JED, JOK, TINČE, SARTRE, PUC. INJE, POSEL, TUŠ, TAJO.

Prečrtaj v vsaki besedo po eno črko, ostale pa beri po vrsti, tako da dobiš ob pravilni rešitvi neko misel. (jos)

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. pravilo, ukaz, 8. Verdijeva opera (naslov po komičnem Shakespearovem junaku), 16. kemična posoda, 17. zavojevalec, zasedbena oblast, 18. odstavek, nova vrsta, 19. poljedelsko orodje, 20. žensko ime, 21. spoštljivo ogovarjam, 22. planota v Triglavskem pogorju, 23. zgodovinsko mesto v severni Dalmaciji, 24. rumenorjava barva, 25. gusar, 26. sodobni slovenski slikar in grafik, 27. slovenski tednik za razvedrilo, 28. obisk, 29. azijski roparski kuščarji, 30. prebivalec največjega kontinenta, 32. gozdna žival, 33. pojasnjevalna kratica, 34. zlato (franc.), 36. stara ploskovna mera, 37. ime srbskega pesnika Šantića, 39. strašilo, 41. golen, spodnji del noge, 42. začetnici nemškega pisatelja, ki je v emigraciji 1. 1935 naredil samomor, 44. gora v Bosni med Miljacko in Krivajjo, 45. živež, 46. utežna mera, 48. duri, 49. vlečneje, 50. črte, prameni, 51. šolska ocena, 52. vrsta bonbonov, 53. srbsko mesto z novo tovarno tovornih avtomobilov, 54. naenkrat, 56. goljufija, 57. človek čiste znanosti, 58. nameček, pristavek.

Navpično: 1. jus, 2. ostanek, 3.

nalepka, 4. bog grmenja v germanski mitologiji, 5. kraj pri Poustojni, 6. tuje žensko ime, 7. srbohrvaški predlog, 8. oblika, velikost, 9. okras korintskih stebrov (stilizirana sredozemska rastlina), 10. Mesec, 11. znano belgijsko zdravilišče, 12. osebni zaimek, 13. prebivalka glavnega mesta balkanske države, 14. knjiga iz samo enkrat prepognjenih pol, 15. radioaktivni kemični element, imenovan po evropski državi, 19. vojak, 22. trpkega okusa, 23. starejši hrvaški slikar (Vjekoslav), 25. fenomen, prikazen, 26. žensko krilo, 28. slovensko pristaniško mesto, 29. vrsta embalaže, 31. vrsta tura, ki še živi na Kavkazu, 32. škodljiva padavina, 34. pripadnik zahodnoslovenskega plemena, 35. ločitve zakonov, 37. mejna reka med Perzijo in ZSSR (eno od imen), 38. vrhovodec, 40. primerno, dostojno, 41. močan, 43. indijski pesnik in pisatelj (Rabindranath), 45. obtesana debela, 46. konjski lasje, 47. mlajši slovenski literarni kritik (Mitja), 49. del telesa, 50. predlog, 52. označba pri datumu, 53. latinski predlog (za), 55. kem. znak za erbij, 56: kratica za »plansko društvo«.

(nik)

po ZANE
GREY-u

JEZDEC OSAMJENE ZVEZDE

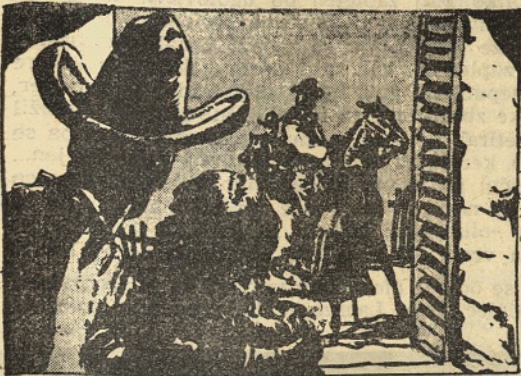
6

Buck je sklenil, da bo še isti večer ugrabil Jennie. Euchre je že bil pri njej, da bi jo ob dogovorjenem znaku pripeljal iz hiše. Pred hišo ga je čakala Kate, ki je že slišala za dogodek ob reki. Odobraval je njegovo postopanje in ni skrivala svojih čustev do njega. Buck je to sklenil izkoristiti. »Prišel sem, da vas odpeljem od tod.«

»To je lepo od vas,« je šepetala Kate, »... vendar zdaj je že prepozno. Ne bi mogla več zapustiti Blanda.« Tedaj se je na cesti zaslila topot konjskih kopit. Izza hiše je prihajal Euchre, Kate pa je zavpila: »Bežite, to je Bland ... ah ne, je že prepozno! Buck, pojdite v hišo! Rekla bom Blandu, da ste zaljubljeni v Jennie.«

Buck je stopil v hišo, se naslonil ob okno in Jennie se je tesno privila k njemu. Euchre se je pred hišo pogovarjal s Kate. »Trudni smo kot psi,« je potožil Bland, ko je pred hišo razjahal z Chessom. »Kdo je pri tebi?« — »Saj vidiš, da je Euchre, v hiši pa je Buck, ki je zaljubljen v Jennie.« »Povabila sem ga, saj je kar fant od fare.«

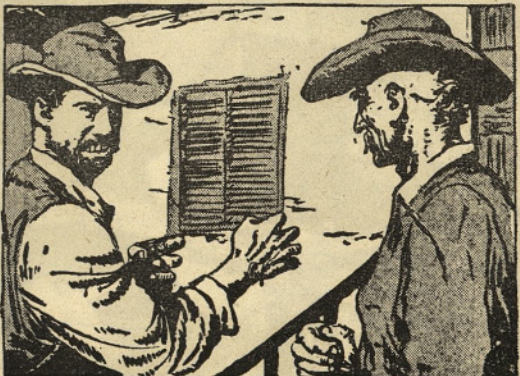
Tedaj je Buck stopil iz hiše. »Lahko noč, Jennie, in navsilenje jutri,« je na pragu glasno rekel. Pozdravil je Blanda, le-ta pa ga je nič kaj prijazno ogovoril: »Slišim, da ste razjezili Billa. Svarim vas, pustite moje ljudi pri miru. Ne bom dovolil, da bi jih tujec pobijal.« Buck je vedel, da Bland išče preprič, zato se je premagal in ostal miren.

Oprezno je odgovoril, bolj sam zase: »Menda bi bilo res najbolje, da se odpravim iz doline.« Bland ga je skušal pregovoriti: »Nikar, Buck, zakaj ne bi stopili v mojo četo? Saj ste rojen revolverš.« Buck je čutil, da napetost popušča in je objubil: »Premislil bom še, lahko noč!« Bland je zadržal Euchra in Buck je sam krenil domov.

Počasi je stopal po stezi, obsijani z luninim svitom. Samo cvrket cvrčkov je motil tišino. Buck je mislil na Jennie. Čutil je stisk njenih rok in ga silil k preišljevanju, kako naj jo ugrabi iz tega razbojniškega brloga. Prišel je do Euchrove kolibe, kjer je počakal starca, da bi se pomenila o pravkaršnjem dogodku. Vedel je, da ga ima rad.

Kate in Chess sta stopila v hišo, Bland pa je zunaj pestil Euchra, če je res, kar je pravila Kate. Seveda mu je Euchre sveto zatrjeval, da je tudi sam tako prepričan. Sicer pa bi bil nocoj pripravljen priseči, da je mesec kos sira, samo če bi tako lahko rešil Jennie in Bucka iz zagate. Bland je cenil starca, zato mu je verjel, čeprav v dvomu.

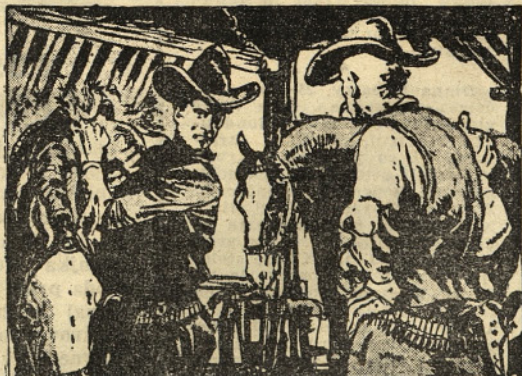
Stopila sta v hišo. Tedaj se je zgodilo nekaj, kar je starca močno osupnilo. Bland je potegnil revolver ter ga nameril v svojo ženo. »Najraje bi ti preluknjal čelo,« je mrmral grozeče ... »lagala si mi.« Kate se mu je smejala in Bland jo je besen zagrabil za vrat. Takrat je priskočil Chess in v zadnjem trenutku pregovor Blanda, naj pusti ženo.

Bland je spustil ženo, poklical Jennie in jo vprašal: »Jennie, moja žena trdi, da Buck prihaja sem zaradi tebe. Povej, je to res?« Jennie je bleda kakor zid odgovorila: »Res je, Buck pravi, da me ljubi.« V tem trenutku je Chess zatullil kakor ranjena zver in brez besed odšel iz hiše. Bil je zaljubljen v dekle in njegov ponos je bil užaljen.

Ko sta se Buck in Euchre v svoji kolibi razgovarjala o dogodku pri Blandu, sta oba prišla do istega zaključka: čim prej — tem bolje. »Dlje ko bomo čakali, bolj bo Bland sumil.« Kar ni uspelo prejšnji večer, sta sklenila poizkusiti drugega dne navsezgodaj. Euchre naj bi šel prvi in obračunal z možem, Buck pa bo uredil s Kate.

Buck je zgodaj vstal in stopil v hlev, da pripravi konja. Tam je že našel Euchra, Bil je oborožen. »Halo, fant, vse gre po sreči,« je zaklical Bucku. Vendar ni bil videti ravno srečen in Buck mu je to rekel. »Res je, pravkar sem ubil prvega človeka v svojem življenju. Na poti k Blandu me je srečal Benson. Izzval me je, pa sem ga ubil.«

ZANIMIVA ZAKULISNA IGRA

Francosko prestolnico in prve dneve V. Republike so mimo gospodarskih in političnih kriz pretresli tudi številni škandali, ki sicer v velemestih niso nič nenavadnega, so pa kar značilen simptom tako po osebnostih, ki so vanje vpletene, kot po ozadju, ki se za njimi skriva.

Poleg velikega finančnega škandala, ki je izbruhnil ob finančni reformi, o kateri so bili nekateri finančniki vnaprej obveščeni in so po govoricah poučenih krogov zaslužili vsote s šestimi in več ničlami, sta »najpopularnejša« škandala afera Lacaze in »slučaj roza baletov«.

Slučaj »roza baletov« je sam po sebi preprost in na njem ni nič neobičajnega. Neki Pierre Sorlut je za najvišje kroge organiziral zabavne večere v najožjem krogu in na njih so sodelovali tudi nekateri izbrani gojenci in gojenke dveh baletnih šol v Parizu. Ker je preiskava odkrila, da ne gre za »prisiljevanje«, marveč za prostovoljno udeležbo, se kazni za prekrške zoper javno moralo ne gibljejo visoko, razen če ne bodo odkrili, da gre za mladoletnike.

Slučaj postane nekoliko bolj zapleten ob ugotovitvi, da je bil Pierre Sorlut bivši policijski komisar, ki je bil enkrat zaradi podobnih organizacijskih podvigov že aretiran, a so zadevo kmalu »zatušali«. Zadeva postane še bolj zapletena, ker so v afero vpletene nekatere politične osebnosti IV. Republike, med njimi sam André le Troquer, bivši predsednik poslanske zbornice, član socialistične stranke. Obtožil ga je Sorlut, ki so ga aretirali že pred dvema mesecema, brani pa se s svobode v glavnem zato, ker je bil med prvo svetovno vojno ranjen... Ko se je pojavil v Justični palači, je to pomenilo v hramu pravice pravo revolucijo; zaprli so namreč vse vhode, da novinarji ja ne bi vtaknili nosu tja, kamor »olimpijski bogovi« ne žele. Le Troquer pa je vstopil skozi stranska vrata, ki niso bila odprta že nekaj let...

Na vzporednem tiru se odvija afera Lacaze. Tudi ta je po vsebini orepusta. Težki industrialec Jean Lacaze je baje ponudil poklicni

Ni milosti za pokojnega ameriškega pisatelja O. Henryja. Šestdeset let je že minilo, odkar je bil obsojen zaradi poverbe 854 dolarjev. Zdaj so vložili prošnjo na prezidenta, da bi vsaj mrtvega pisatelja rehabilitirali, saj je s svojim slovesom že davno poravnal greh, storjen v mladostni tiski. Prezident pa — »kljub vsem simpatijam ni našel možnosti, da bi sodbo naknadno razveljavil«. In tako bo slavni humorist še nadalje zaznamovan s črno piko v ameriški literaturni zgodovini.

Kwame Nkrumah, 49-letni ministrski predsednik Ghane, je šinil pokonci, ko je zvedel iz radijskega sprejemnika novice, da je nekdo odvedel ženi francoskega poslanika v Ghani udomačenega noja. Premier Nkrumah je takoj segel po telefonu in začel oštevatvi policijskega šefa svoje metropole Akre. Preiskava je bila neverjetno naglo opravljena. Izkazalo se je namreč, da prebiva ugrabljeni noj — na vrtu samega gospoda policijskega šefa. Kako je tja prišel? To je pa tisto, kar je premiera Nkrumaha še bolj razkurilo kakor sama novica o ugrabljenem noju.

»Quo vadis?« se ne imenuje nov film, marveč nov zavod, ki so ga nedavno ustanovili v Quernavaci v Mehiki. Zavod so odprli z velikanskim pompom, z ognjemotom in zastonskim pivom. Novi zavod je zelo priporočljiv. Je namreč pogrebni zavod, pred katerim je gospod župan oznanil slavnemu občinstvu: »Naš novi zavod 'Quo vadis' bo deloval v popolno zadovoljstvo vseh blagih pokojnikov.«

Alfred Hitchcock, specialist za grozljive kriminalne filme, je izpovedal svojo najgorečnejšo željo, ki pa se mu ne bo nikoli izpolnila. Rekel je, da bi rad sam režiral svojo lastno umiranje. Kako pa? — Takole: »Dopustil bi, da bi me umorila kakšna prav divja blondinka, in sicer po jako izdatnem kosilu, ko bi na mizi ostalo še toliko dobrih reči in toliko opojnih pijač, da bi se kljub blondinki kar težko poslovil od življenja.«

Diana Dubarry, 25-letna rdečelasa sopranistka, žena vodje glasbenega oddelka pri londonski televiziji, je izdala skrivnost, ki so jo dotlej skrbno prikrivali prireditelji senzacionalnega koncerta v londonski dvorani Royal Festival Hall. Na sporedu tega koncerta so bile »pohujšljive in ljubavne pesmi« XVII. in XVIII. stoletja. Pripust na koncert je bil dovoljen samo moškim. Edina ženska bi bila pevska, ki so jo na sporedu označili kot »Madame X«. Na odru naj bi nastopila s črno krinko na obrazu. Diana Dubarry pa je pred koncertom gladko izpovedala novinarjem: »Madame X sem jaz. Prav nič me ne zadržuje, da ne bi zapela pohujšljivih in ljubavnih pesmi iz minulih časov.«

Lepa Soraya, »nesrečna« perzijska šahinja, vendarle ni tako strašansko »nesrečna«, kot so o njej ob ločitvi pisali. Bivši soprog ji je pustil težke milijone, sama pa si je poiskala ostalo. Na sosednjem tiru se idila razvija prav nasprotno: Teheran je uradno demantiral zaroko med šahom in Mario Gabriello Savojsko, Riza Pahlevi pa je po svoje potrdil demanti.

PUST, O ČAS PRESNETI...

Viareggio je nekako druga evropska prestolnica Njegovoga Veličanstva Karnevala. V Nizzi je sicer menda spreved pestrejši in razkošnejši, zato pa mu manjka folkloristični prizvok. Toda proti vremenu je tudi Karneval brezmočen. Zaradi hudih naličev so morali odpovedati Karnevalov spreved v Viareggiu, čeravno je bilo že vse pripravljeno, da ga prenašajo po vsej evropski televizijski mreži. Prazni rok — da rečemo tako — so ostali tudi tisoči turistov, ki so prišli v Viareggio iz Švice, Francije, Nemčije in celo iz Amerike.

barski dami eksotičnega imena Maîté 10 milijonov, da bi obtožila njegovega adoptiranega nečaka Guillaumea izkoriščanja, to je, da je živel od njene prostitucije.

Pravi zaplet se začne šele, če spravimo obe aferi v zvezo. Nekateri namreč trde, da gre v bistvu za borbo dveh vej francoske obveščevalne službe. Jacques Soustelle, ki je bil med vojno šef ene izmed central francoske tajne službe, je takoj, ko je prišel na oblast, odpustil šefa D. S. T. (teritorialne obveščevalne službe) Wybota. Le-ta pa je odprl svoje dosije in spravil na dan afero Lacaze, v kateri so kompromitirane predvsem osebnosti »13. maja«, namreč vsi tisti profašistični elementi, ki so se poslužili de Gaullova imena, da so prišli na oblast. Po predpostavkah iz istih virov so potem ljudje »13. maja« spravili na dan afero »roza baletov«, v kateri so vpletene predvsem osebnosti iz političnega življenja IV. Republike, da bi obrnili pozornost javnosti v drugo smer. Seveda s tem ni rečeno, da »roza baleti« niso obstajali, oziroma, da je škandal kar tako »aranžiran«.

Da so imeli »roza baleti« tudi politični odziv, odkriva že samo dejstvo, da sta šef francoske socialistične stranke Guy Mollet in André le Troquer sestala z ministrskim predsednikom Debréjem in da o sestanku niso dali nobenega sporočila...

SE BO VRNILA MODA ANTIČNEGA EGIPTA

Po mnenju znamenitih frizerjev in po ugotovitvah resnih znanstvenikov bo v prihodnjih generacijah nehala veljati definicija Bernarda Shawa, ki je zapisal ali rekel, »da je ženska bitje z dolgimi lasmi in kratko pametjo«. Pleša namreč ni več

področje plešavosti prav zaradi svoje emancipacije. Že prva, še bolj pa druga svetovna vojna je način življenja žene izenačila z življenjem moškega; skratka, antična klasična predstava žene je zbledela v praktični vsakdanjega življenja in potomke lepe Helene so se maskulinizirale.

Seveda je mimo spremembe načina v življenju še za majhen milijon drugih razlogov, ki so prispevali, da se je žena tudi ob vprašanju plešavosti izenačila z moškim: najbolj nemogoči načini kodranja, ki so mu izpostavljeni ženski lasje, barvanje in striženje brez usmiljenja, po trenutni družabni potrebi, to je samo nekaj razlogov za pojav, ki de-

la sive lase ženam, ki v nasprotju z antičnimi Egipčankami nimajo smisla za »lepoto« oskubljenе lobanje.

Toda kazno je, da so pri preganjanju plešavosti žene iznajdljivejše od moških. Le-ti si po statistikah različnih kozmetičnih koncernov zlivajo na lasišče tone najrazličnejših preparatov, kolonjskih vod in briljantin. Kandidatke za »oskubljenе lobanjo« pa se bolj drže resnih zdravniških nasvetov, ki pravijo, da si je koristno umivati lase samo enkrat na teden in da je najraznovrstnejše briljantine modro in koristno zamenjati s čistim oziroma 90% alkoholom, s katerim se vsaka dva dni narahlo otre lasišče.

ZAKAJ OSTARIMO

Angleški zdravnik Norman Philips nam je odkril kaj neprijetno skrivnost: ni daleč čas, ko bo večina ljudi dosegla povprečno starost 150 let. Po njegovih opazovanjih lahko živi človeški organizem več

kot stoletje in pol, če ga ne poškodujejo različne bolezni.

Tudi napotilo za stopetdesetletno življenje je že tu: zmernost v hrani in pijači, zmernost v veselju in žalosti, zmernost v ljubezni...

Dr. Philips trdi, da smo tudi v mladosti dosti starejši, kot si predstavljamo. Že pri desetih letih se nam zmanjša prožnost ušesnega tkiva. Pri 20 letih izgubimo »fineso« sluha, pri 50 letih pa nam otopi okus.

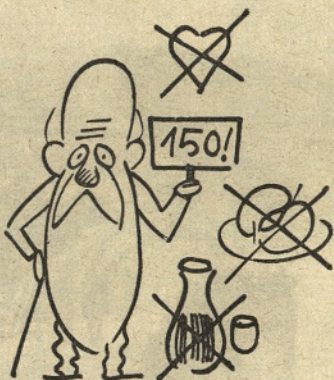
Angleški znanstvenik pravi, da se je ob svojih zaključkih posluževal tudi odkritij sovjetskih znanstvenikov, ki so po njegovem mnenju najbolj poglobili študij o problemu človekove starosti. »Zato ker so marksisti in ne verjamejo v dušo, so ves svoj študij posvetili človekovemu telesu,« pravi dr. Philips.

samo privilegij moških, marveč se loteva tudi nežnega spola.

Znanstveniki so ugotovili, da je plešavost pri bolj razvitih narodih močnejša kot pri primitivnih, ki živijo naravno in zdravo življenje. Plešavost se bolj loteva mestnega kot podeželskega človeka in, kar zadeva ženski svet, že pet let sem ugotavljajo, da tudi ženske niso imune pred »okrasom«, ki je v antični dobi predstavljal zunanji odraz modrosti, dandanašnji pa je prinesel »slavo« Yulu Brunnerju in postavil D'Annunzia med najbolj »privlačne« kavalirje svoje dobe...

Mnogi zdravniki trde, da je tudi ženski svet zajadral na

POLJSKI ZAKLAD SE VRAČA DOMOV

Kanadska vlada se je odločila, da bo vrnila Poljski zaklad, ki ga je takratna poljska vlada leta 1939 deponirala v Kanadi. Kanadska odločitev sovpadla nekako s »Chopinovim letom«, ki ga bodo v svetu praznovali prihodnje leto. Zasluga, vsaj delna, za to kanadsko odločitev pa gre tudi poljskemu pianistu Maluczynskemu, ki živi v ZDA in ki je s svojimi odprtimi pismi ameriškim listom izvajal moralni pritisk tudi na kanadsko vlado, ki je v preteklosti že večkrat zavrnila poljske zahteve po vrnitvi tega zaklada.

Poljski zaklad v Kanadi obsega nekaj originalnih Chopinovih pisem, prvo biblijo v poljščini, ki jo je natiskal Gutenberg, ter množico gobelinov, ki so nekdanje krasile Vavelski grad v Krakovu. Samo gobeline so ocenili na 50 milijonov dolarjev.

Kot je znano, je Hitler po okupaciji Poljske »poklonil« Vavelski grad v Krakovu gaulajterju na Poljskem Franku. Le-ta ga je preuredil v svojo privatno rezidenco. Frank je spal v antični postelji, nameščeni v alkovi ene izmed dvoran; nad posteljo je bil na steni bel »madež«, znamenje, da je nekoč tam visela velika slika. Slika, ki je na nepojasnen način ostala skrita nekje v Evropi, se je imenovala Haut Pruski in je ponazarjala podreditev pru-

skega kralja nekemu poljskemu kralju iz XVII. stoletja... Če bi Frank to vedel, bi gotovo prebral ležišče... Zlovešči »beli madež« na steni je bil namreč že od vsega začetka usodno znamenje apokaliptičnega konca. In nacistični prvaki niso bili znani samo po svoji brutalnosti in puhlosti, marveč tudi po svoji notorični vraževernosti...!

Gradovi širom po Poljski so neme priče nekdanje moči in slave poljskega kraljestva. Časov, ki so videli ruske in švedske kralje ter ruske kneze, ko so se prišli poklanjat poljskim kraljem. Malbork je poljsko ime za grad v bivšem pruskem mestu Marienburgu. Po arhitekturi je grad podoben Vavelskemu, ki je do nemškega napada na Poljsko nudil gostoljubnost znamenitim gobelinom, ki se sedaj iz Kanade vračajo domov.

KRUPP JEVRĚDEN MILIJARDO DOLARJEV

Velika nemška industrija, ki so jo hoteli zavezniki z vojno uničiti za vedno, je znova vznikla, močnejša kot kdajkoli prej, podobno kot japonska. Vodijo jo isti ljudje kot prej pogosto s tihim privoljenjem bivših sovražnikov. Najzgovornejši primer je Alfred Krupp von Bohlen und Halbach iz družine, ki je zalagala 7 orožnih tri nemške generacije.

Pred osmimi leti je zapustil nek zavezniško kaznilnico Alfred Krupp ki je bil obsojen kot vojni zločinec. Njegovo kraljestvo je bilo v ruševinah; bombe so skoraj popolnoma razdejale njegove tovarne v Porurju njegovih 250.000 delavcev pa se je razpršilo na vse strani ali pa so bili v ujetniških taboriščih.

Zavezniki so ukazali Kruppu, da mora v petih letih prodati tretjino svojih tovarn, železnih rudnikov in drugih objektov. Kruppov generalni direktor pa je odgovoril, da ne bodo prodali niti opeke... Podprl ga je Adenauer, opozarjajoč zaveznike. »Naj gredo počasi«...

Pred nedavnim pa je Visoki svet Evropske skupnosti za premog in jeklo sprejel sklep, ki odkriva, kako so se zavezniki »potegnili nazaj«. Pooblastil je namreč Kruppa, da kupi za 20 milijonov dolarjev jeklarne Bochumer Verein. To pa še ni vse: Kruppu so dovolili, da opravi to operacijo preko Rheinhausen, t. j. preko tovarn, ki bi jih moral prodati. S to operacijo Krupp ne bo postal samo najmočnejši producent jekla v Evropi (4 milijone ton na leto), marveč bo dobil v posest tudi premogovnike Konstantin Veliki, ki bodo krili 75% njegovih energetskih potreb. Kruppovo jeklarsko kraljestvo cenijo danes na 1 milijardo dolarjev in šteje 120.000 delavcev.

Oživitve in ponovno vstajenje Kruppa je tipičen odraz hladne vojne. Kje so zaklinjanja zahodnih zaveznikov, med njimi tudi Francozov, da je Nemcem celo proizvodnjo žepnih nožev nevarno pustiti... Nasprotno, Francija se obrača na famulijo, ki je vivala že pruske kanone pred Sedanom, naj pomaga Marianni pri njenih civilizatorskih prizadevanjih v Alžiriji...

XXI. kongres KP SZ je končan

XXI. kongres Komunistične partije Sovjetske zveze je prejšnji teden končal svoje delo z resolucijo, ki je odobrila delovanje CK po zadnjem kongresu in sprejela sedemletni načrt o dvigu industrijske in kmetijske proizvodnje, predvsem v azijskem delu SZ. Poleg napadov na »protipartijsko skupino« je govornike precej zaposlilo tudi blatenje Jugoslavije. Povzpeli so se tudi do takih bistrumnih ugotovitev, kot je tale, »da hoče Jugoslavija prikrivati uspehe Sovjetske zveze, da bi jo imperialisti pohvalili«. Nekateri odstavki iz resolucije pa predstavljajo že kar vmešavanje v notranje zadeve Jugoslavije. — Na desni je del delegacije KP Italije med zasedanjem kongresa

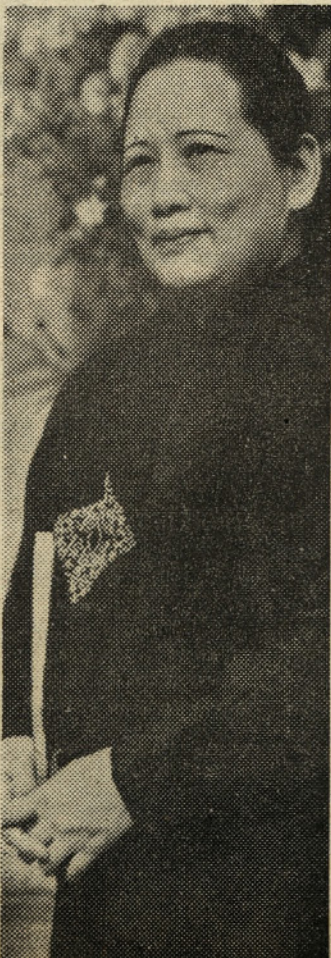

Za borbo z ledom

V ladjedelnici v Helsinkiju so za Sovjetsko zvezo zgradili največji ledolomec na svetu. Ker morajo imeti take ladje posebno močno konstrukcijo, so vanj vgradili toliko jekla, kot bi ga sicer porabili za 40.000-tonski tanker. S svojo dolžino 122 metrov in mogočnim strojem z 22.000 konjskimi močmi bo lahko uspešno oral ledene planjave Baltika in Severnega Ledenega morja, kjer bi bil pozimi promet brez ledolomilcev nemogoč. Ladja je dobila ime »Moskva«. Slika levo: ladjo so pravkar splovili

Osebni stik

Kot blažilna sapica vpliva v vročem mednarodnem ozračju vsaka vest o obiskih med državniki nasprotnih taborov, saj osebni stiki zažejejo več kot dolge mednarodne konference. 21. februarja bo kot nekak »zahodni Mikojan« odpotoval v Moskvo britanski premier Macmillan in tako vrnil obisk Hruščeva in Bulganina pred tremi leti. Po Churchillovem leta 1941 bo to prvi obisk britanskega premiera v Sovjetski zvezi. Na pogajanjih v Moskvi seveda Macmillan ne bo smel tako hudo gledati kot na naši sliki.

Predsednica LR Kitajske?

Med najresnejšimi kandidati za naslednika Mao Ce Tunga je gospa Sung Cing Ling, vdova »očeta« kitajske republike Sun Yat Sena, ki je umrl že leta 1925. Zanimivo je, da je njena sestra Mei Ling poročena s Cangkajškom. Bodo morda sorodstvene zveze premostile nasprotja med komunistično in kuomintanško Kitajsko?

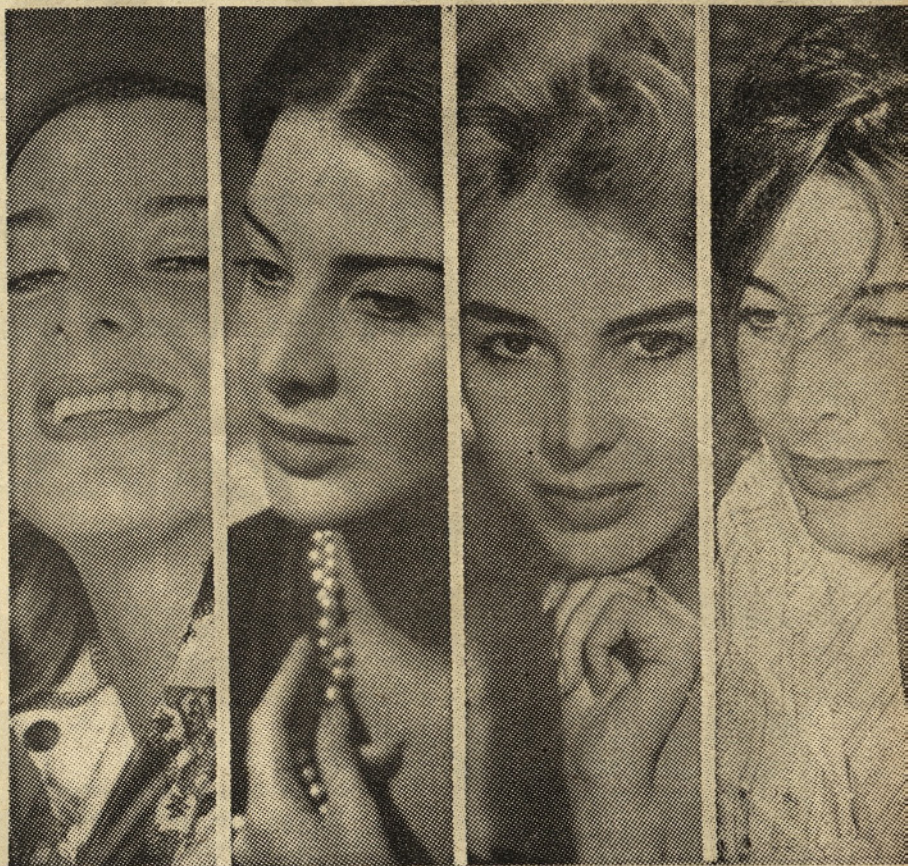
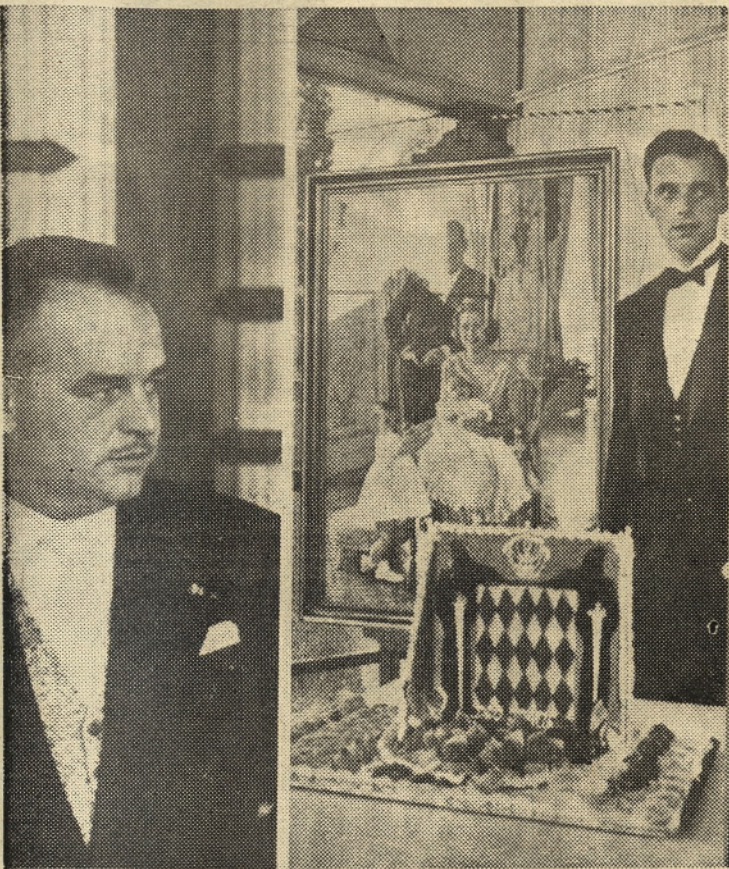
Dunajske drsalne revije

Dunaj ni znamenit samo po svojih valčkih, simfoničnem orkestru, španski jahalni šoli in pobožnih spominih na Franca Jožefa, ampak tudi po vsakoletnih drsalnih revijah, ki imajo že dvajsetletno tradicijo. S svojo ljubkostjo, muzikalnostjo in dovršeno tehnično izvežbanostjo nastopajočih, so privabile že milijone gledalcev ne samo iz Evrope, ampak celo z drugih kontinentov. Na letošnjem nastopu je pokazal svoje umetniške baletne zbor 26 izbrano lepih deklet in ansambel solistov. Zgoraj jih vidimo v »Pavjem baletu«, kjer sta še posebej izstopila solista Eva Pawlik, evropska prvakinja v umetnem drsanju (in privatno tudi doktor filozofije) in Rudi Seeliger

Vihar v kozarcu vode

Zgodilo se je tisto, kar so opazovalci že dolgo napovedovali: monaški princ Rainer, znan po svoji soprogi Grace Kelly, je razpustil svoj parlament, odpravil vlado in imenoval izvršni svet, v katerem so poleg njega še trije gospodje, med njimi tudi francoski notranji minister Pelletier. Po kneževini je završalo, saj je bil korak nepričakovan: še dan prej sta bila princ in princezinja v gledališču in sta bila čudovito dobre volje — poročajo dopisniki raznih listov. Princ je to storil zato, ker njegov parlament ni hotel odobriti novega proračuna, češ da je postavka za stroške palače previsoka. Kdo se ne bi razjezil, če bi mu parlament to storil?!

Zvezda na filmskem nebu

Tisti, ki so poznali Eleonoro Rossi - Drago, ko je bila stara 17 let, je danes pač ne bi spoznali. Takrat je bila mirno, resno dekle, ki je hodilo v zasebno šolo in se učilo za diplomo, ki je verjetno ne bi nikdar potrebovala, saj je bila iz premožne družine. Po diplomi se je začela ukvarjati s slikarstvom in pravijo, da ni bila tako slaba slikarka. Nato se je iz dolgočasje vpisala v dramsko šolo v Genovi — in njena kariera se je začela. Leta 1947 je nastopila v svojem prvem filmu »Altura«, nato pa je sledila še cela vrsta drugih: »Pirati na Capriju«, »Devilstvo«, »Čutnost«, »Tri prepovedane zgodbe«, »Zadeva Mauricija«, »Po čem je slava«, »Cesta dolga leto dni« itd. Eleonora Rossi - Drago je ~~na~~ vrhu.

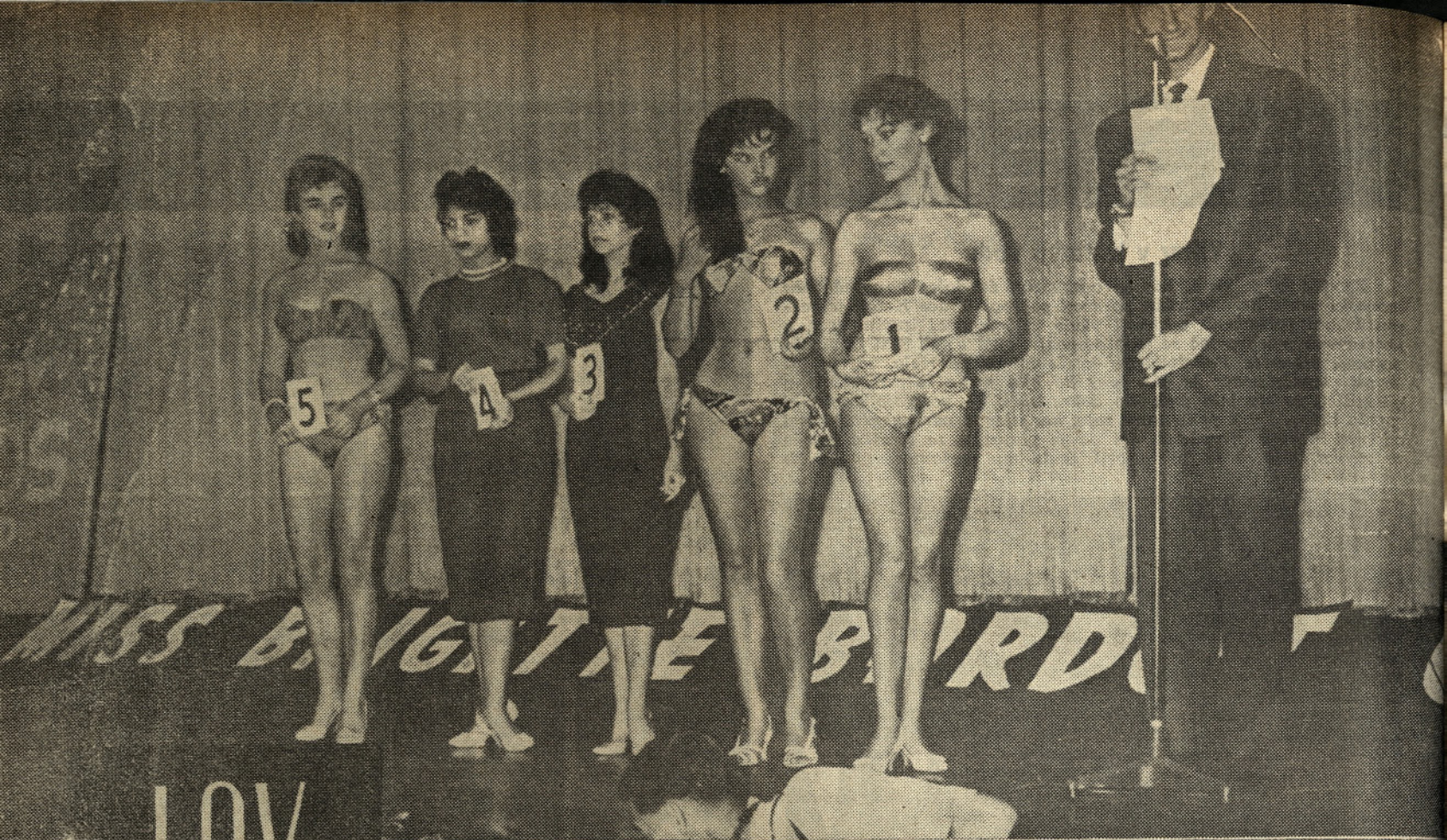
V okovih zime

Medtem ko je pri nas milo vreme in snega ni in ni hotelo biti, je nekatere druge države v Evropi zajel hud mraz, ki ga spremlja megla in ponekod celo snežni zameti. Zlasti hud mraz je — za spremembo — doživela Velika Britanija, ki se sicer ponaša z milo zimo. Na progi Edinburgh—Glasgow je hud mraz povzročil velike zastoje v prometu. - Na sliki: ledena galerija na železniškem nasipu blizu Croya na Škotskem.

Snubljenje okobal

Konjske dirke so šport, ki je popularen prav po vsem svetu, saj gre za preizkus vzdržljivosti, jahalne spretnosti in konjereje. Toda takšnih konjskih dirk, kot jih imajo včasih v Moskvi, je na svetu malo. Pred kratkim je imelo okrog sto tisoč Moskovčanov priložnost opazovati igre na konjih, kakršne so še danes priljubljene pri mnogih narodih, ki živijo v Sovjetski zvezi in ki izvirajo še iz davnih časov tatarskih pohodov in Džingis Kana. Med drugim je zelo priljubljeno snubljenje okobal, kakršno še danes živi v daljni Mongoliji. Dekle in njen snubec sta na konjih in fant si mora ugrabiti poljub v najhujšem galopu. - Na sliki: dekle se brani pred fantom, ki jo je že skoraj ujel. Mirno lahko rečemo, da bi se pri nas malo poljubljali, če bi se morali tako potruditi!

LOV NA PARTY GIRLS

Poročali smo že o viharju, ki ga je povzročil ameriški televizijski novinar Ed Murrow s svojo oddajo o uporabi prostitucije v newyorškem poslovnem svetu. Vihar se seveda še ni poglobel. Policija je začela zadevo raziskovati, tako kot je obljubila, poslovni krogi pa grozijo Murrowu z vsemi mogočimi sankcijami zaradi obrekovanja. Postopek proti njemu je začela tudi policija, ker ji Murrow noče povedati, kje je dobil podatke. Zanimanje za celoten spor je vedno večje in prav zato ni pričakovati, da bi se stvar kar tako brez vedno novih senzacij poglobla.

Prvi rezultati so že tu. Poročajo, da se je dvema newyorškima detektivoma posrečilo dobiti telefonsko številko nekega stanovanja, kjer so se srečevali poslovni ljudje s »party girls«, ali po domače »veselimi deklinami«. Detektiva sta se po telefonu predstavila kot dva trgovca, ki bi rada preživela zabaven večer in zares jima je neznan ženski glas povedal, kje naj se oglasita. Ni minilo pol ure, ko sta detektiva že pozvonila pri vratih trosobnega stanovanja sodobne hiše v boljši mestni četrti.

Odprla jima je petdesetletna Sally Kelly, ki ju najprej ni hotela pustiti v stanovanje. Ko pa je sprejela od njiju sto dolarjev.

sta potegnila na dan svoji legitimaciji, vdrla noter, obenem pa poklicala policajce, ki so čakali v bližini.

V stanovanju je bilo devet oseb. Poleg Sally je bila v stanovanju še njena prijateljica Fay Barr, stara 43 let, pa še dve ženski, in sicer 27-letna Luana Soto havajskega rodu in 40-letna Simone Vieta. Poleg dam je bilo v stanovanju še pet businessmanov, vseh pet iz manjših krajev izven New Yorka.

Vseh devet je policija odpeljala na najbližjo stražnico, kjer so prvi dve ženski obtožili zvodništva, drugi dve pa prostitucije. Moške so zaslišali, zapisali podatke in jih spustili. Njihove izpo-

Miss tega in onega lepotnega tekmovanja, nadobudne mlade plesalke, nesrečne igralke, neizkušena dekleta s podeželja, vse te se mnogokrat zgubijo v velemestih, nakar pridejo v roke zvodnikom in zvodnicam. Tako je povsod v zahodnem svetu. Na levi sliki vidimo zmagovalke v lepotnem tekmovanju v Singapuru (pravijo, da je bila občinstvu št. 2 bolj všeč kot pa zmagovalka). Levo spodaj je pustno praznovanje nekje v Nemčiji, spodaj pa je Patricia Ward, glavna »junakinja« znane afere okrog »call girls«, ki je izbruhnila leta 1952 v zvezi z milijonarjem Jelkejem, ki je baje živel od njenih zaslužkov.

V FRANCIJI... TESNO, TESNEJE

Madame Dupont mora čimbolj skrčiti izdatke za gospodinjstvo in za modo. Prijazen smehljaj pa prikupnih Parižank nikoli ne zapusti. Zlasti ne, kadar so v družbi. Zdaj so najbolj priljubljeni izleti — na stari Eifflov stolp.

Naslov naj vas ne zapelje, to pot vam ne bomo govorili o pariški modi, marveč o nečem, kar je vse bolj važno: o novem vsakdanjem življenju francoske družine. Francoski strokovnjaki pravijo: »Živeli smo preko svojih razmer. Omejiti se moramo!« Enajstič so znižali veljavo franku in vsi Francozi morajo stisniti pas. Tesno, tesneje... In kakor država sama, tako se utesnjuje vsaka družina, da bi uravnesila svoj hišni proračun. Znani publicist François Bondy nam opisuje eno izmed mnogih francoskih družin: famijo Dupont.

Cene, ki so jih Francozi umetno držali nizko, rastejo. Davčni vijak bolj in bolj privijajo. Francija bi rada uredila svoje finance, svoje gospodarstvo. Za Dupontove in za milijone drugih francoskih družin je to, rekli bi, huda zarezava v njihovem standardu.

Monsieur Pierre Dupont, oddelkovodja v neki veliki pariški trgovini, zasluži kakih 60.000 »lahkih« frankov na mesec in pri tem ima morda zadoščenje, če ve, da se bo teh 60 jurjev do konca leta spremenilo v 600 »težkih« frankov. Postrani zasluži morda še 5.000 do 10.000 frankov, kakršen je pač promet; temu zaslužku od prometa pravijo v Franciji nekako po nemško »le geld«.

Dupontova žena, madame Mireille, doma iz južne Francije, mati treh nedoraslih otrok, prejema vsak mesec od države skoraj 24.000 frankov otroških doklad. Pierre Dupont ima avtomobilček Citroën, s katerim se pa ne vozi na delo, saj v notranji coni Pariza ne sme parkirati. Ker je oče tako imenovane množične družine, uživa znaten popust pri vozninah na podzemski železnici, v avtobusih, pa tudi na vlakih in v različnih trgovinah. Vsako poletje se popelje z družino za tri tedne v skromno hišico v južni Franciji, ki jo je podedovala žena in ki sta jo oba z dolgoletnim trudom zasilno uredila.

Ta hišica, ki omogoča Dupontovi družini cene ne počitnice in stike z deželo, pa velja po novem davčnem zakonu za drugo stanovanje in jo tako visoko obdavčijo, da se monsieur Dupont resno boji, da bo moral hišico prodati. Ker svojega avtomobilčka ni zavaroval kot delovno sredstvo, marveč za izlete, je tudi avtomobilček eno izmed tistih »vidnih premoženj«, na katera polaga fiskus svojo težko roko.

Zadnja tri leta je varčna družina Dupontovih, ki ne hodi v kino ali gledališče in tudi ne večerja kakor druge družine enkrat na teden v restavraciji, bore malo prihranila. Pač pa je na obroke, ali kakor pravijo Francozi, »jecljaje« kupila električni pralni stroj in hladilnik. In prav zdaj bi rad »odrajtal« poslednje obroke. Gospa Mireille je, kakor skoraj vse Francozinje, varčna gospodinja in odlična kuharica.

Pierre Dupont si je prej pridržal po 4.000 frankov denarja za svoje potrebščine, za časopise, aperitive in podoben »luksus«. Spričo novega položaja je tri tisočake kar črtal. Na Francoskem je navada, da se družine vabijo med seboj, ni pa pri tem nič nenavadnega, če gostje prinesejo s seboj prigrizek in pijačo. Tudi kadar so Dupontovi povabljeni, vzamejo jedajo in pijačo s seboj. Toda gostoljubnost postaja v teh povprečnih francoskih krogih že zelo redka, zmerom redkejša in tu lahko le malo prihraniš v korist družinskega proračuna.

Dupontovi hčerki obiskujeta licej, mlajši sin pa osnovno šolo. Knjige nakupijo vsakikrat iz

druge roke, to je poceni. Vendar je za vse tri otroke v majhnem stanovanju na razpolago samo ena izmed treh sob. Monsieur Dupont si je po dolgoletnem čakanju priboril stanovanje v eni izmed subvencioniranih novih stanovanjskih zgradb in plačuje po 15.000 frankov najemnine za četrto leta (trimester) — za zdaj ne prehud izdatek, ki pa bo neviščno naraščal z novim povišanjem najemnin. Čeprav prebivajo v novi hiši, je stanovanje brez kopalnice, samo prha je na razpolago. Pri rojstvu svojih otrok je imela madame Mireille precej stroškov, ker se je, kakor večina Francozinj, bala velike bolnišnice in se je zatekla na zasebno kliniko. Bolezen bo odslej stala Dupontovo družino dosti več, ker manjših izdatkov do višine 3.000 frankov ne plača več socialno zavarovanje.

Ni dvoma, monsieur Dupont in njegova družina, ki so v skromnem okviru dosedanjih razmer živeli bolje kakor podobne družine pred vojno, bodo zdaj dosti bolj na tesnem. Morda bodo gospodu Dupontu povišali plačo za 5%... (toda on in njegovi tovariši si bodo le težka priborili povišek, kajti velike trgovine prav zdaj, po januarski razprodaji, celo odpuščajo nameščenice).

Ali bo valuta ustaljena, ali je kaj upanja, da bo v Franciji poslej nasploh več reda in da se bo življenje izboljšalo, ali bo vse to vplivalo zaupanje nekaj milijonom Dupontov in njihovim družinam? Ali bodo ohranili mirno kri? Francija je danes edina zahodna demokracija, ki se mora — tako končuje François Bondy — dotakniti življenjske ravni širokih množic. In ni ga, ki bi vedel povedati, kakšne bodo posledice.

Monsieur Dupont si lahko pridrži samo še po tisoč frankov na mesec za svoje majhno zasebno razkošje, tako zlasti za običajne dopoldanske aperitive in za črno kavo. Mizice se praznijo...

vedi bodo šle v dosijé, ki ga zbira newyorška policija v zvezi z najnovejšo afero.

Precej prahu je v New Yorku dvignila tudi izjava visokega uradnika mestnega davčnega urada. Le-ta je novinarjem povedal, da so pri vseh newyorških podjetjih postavke »zabavanje odjemalcev« precej visoke. Takšni stroški se lahko po sedanjih določilih odštejejo od davčnih prijav kot zakoniti poslovni izdatki. Prav s temi izdatki pa imajo po zatrevanju tega uradnika največje težave. Newyorški businessmani namreč nočejo točno povedati davčnim oblastem, kakšni so bili ti izdatki.

V vsi zadevi se je zadnji teden vmešal tudi znani FBI, torej zvezna policija, ki posreduje, kadar gre za zločine, ki presegajo pristojnosti ene same zvezne države. V tej aferi preiskujejo na podlagi Sullivanovega zakona, po katerem je prepovedano prepeljavati dekleta iz ene države v drugo. V obtožbah Murrowa je bilo namreč rečeno, da se zabavni večeri pogostokrat organizirajo izven New Yorka, največkrat v sosednjem New Jerseyu. S tem je seveda kršen omenjeni zakon.

Kaže, da se bo vsa stvar razvijala še precej časa, čeprav so tudi pesimisti, ki pravijo, da bodo verjetno polovili le majhne ribe, velike pa bodo ostale, tako kot po navadi, nekrznovane...

vaše ZDRAVJE

PREPREČITEV ŽELOČNEGA ČIRA

Težave imate z želodcem in nervozni ste? Prečitajte devet nasvetov, ki vam bodo pomagali — seveda, če se jih boste držali — da ne boste dobili želodčnega čira. To je bolezen, ki muči sodobnega civiliziranega človeka. Primitivni narodi v Aziji in Afriki te bolezni ne poznajo. Želodčni čir nastane zaradi nepravilne prehrane ter razgibanega in razburiljivega življenja, ki ga preživlja civiliziran človek na pragu atomskega stoletja

1. Ne kadite na tešče, če se že ne morete odpovedati kajenje. Nikotin še posebno škoduje, če je želodec prazen.

2. Ne jejte preveč začinjenih jedi, predvsem pa ne okisanih. Začimbe povzročajo, da želodec izloča več kisline; ta pa draži sluznico in pospešuje nastanek čira.

3. Česen in čebula sta odlično obrambno sredstvo proti čiru.

4. Jejte počasi in hrano dobro prežvečite.

5. Izbirajte si predvsem hrano, bogato z vitaminom A: jeta, jajčni rumenjaki, korenje, špinata, solato in mareljice.

6. Omejite uživanje jedi, ki vsebujejo mnogo kisline, kot so limone ali paradižnik; Ne jejte maslnih omak, ker jih želodec težko prebavi.

7. Pijte čimveč mleka; to je naravno zdravilo proti želodčnemu čiru.

8. Spite v mirni in tihi sobi. Hrup tudi med spanjem deluje na vaše organe.

9. Izogibajte se duševnih kriz, preprirov, hudih razburjanj in strahu. Zdravniki menijo, da živčni pretresi in hudi čustveni izbruhi (jeza, sovraštvo itd.) največ prispevajo k nastanku in poslabšanju želodčnega čira. Bojazen, tesnoba in podobni pojavi povzročajo ne-normalno izločanje želodčnih sokov ter krčijo in dražijo sluznico.

TEDEN LEPOTE

Organizirajte si »teden lepote«. To ni težko. Potrebno je samo malo volje, da boste izpolnjevali navodila, ki vam jih bomo dali. Vsak dan v tednu boste posvetili nekaj minut negi kakega dela svojega telesa. Trud in čas, ki ga boste porabili, se vam bo bogato poplačal.

PONEDELJEK

TOREK

SREDA

Ponedeljek: Če ste imeli v nedeljo dije časa masko na obrazu, potem posvetite ta dan licem in si jih temeljito očistite. Držite glavo nad soparo (v vodo vrzite ščepec kamilic), da vam prodre v pore. Obraz namažite z čistilno kremo, potem ga izbršite in namažite s kremo, ki ustreza mastnosti vaše kože.

Torek: Ze v mladosti je treba misliti na starost. Zato posvetite ta dan masaži. Nalaho si masirajte lica in predel okoli ust. Vrat masirajte z obema rokama od spodaj navzgor. Masirajte si tudi prste, roki in tilnik.

Sreda: Za nekaj minut podaljšajte svojo redno dnevno telovadbo in posvetite posebno pozornost mišicam, ki nosijo prsi. Priporočljiva je naslednja vaja: roki skrčite in jih potisnite nazaj. Stisnite pesti in pritisnite roki k telesu. Tako se vam napnejo mišice na plečih in prsih (glej sliko!).

Četrtek: Dan naj bo posvečen nogam na splošno. Posebno poglavje te odstranjevanje dlavic. Noge skopajte

v topli vodi, odstranite trdo kožo, porežite nohte in moribitna kurja očesa. Kožico na nohtih ne režite, temveč samo potisnite nazaj. Ko ste si noge umili in obrisali, si ovijte vsak prst posebej z vato (glej sliko!).

Petek: Noge si okopajte v mlačni vodi, ki ste ji dodali kopalno sol. Če je nimate pri roki, je dobra tudi navadna kuhinjska sol. Noge imejte v vodi približno deset minut in si jih dobro odrgnite. Potem jih dobro izbršite.

Sobota: Ne pozabite na lase. Ta dan si jih krtačite dlje kot običajno. Glavo si umijte z dobrim šamponom. Če imate navado, da greste ta dan k frizerki, pojdite. To pa ne pomeni, da si ni treba las navzlic temu dlje časa krtačiti.

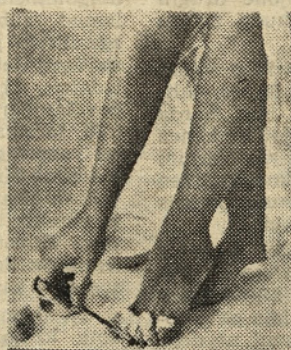
Nedelja: Verjetno boste šli v družbo in bi radi imeli lep obraz. Namažite obraz s snegom iz jajčnega beljaka ali s kremo, ki ste jo naredili iz sadnega soka. Odvisno je od tega, kakšno sadje imate na razpolago. Poleg tega na ta dan posvetite dieti. Jejite samo sadje ali zelenjavo.

ČETRTEK

PETEK

SOBOTA

NEDELJA

ZIMSKI VRT V NAŠI SOBI

Vaš »sobni vrtiček« vam bo dobro uspeval samo, če boste znali rože pravilno negovati. Le tako boste imeli z njim veselje in vam bo krasil sobo. Če pa rože ne uspevajo, kot bi morale, je v večini primerov vaša krivda. Nekaj ni v redu z »obdelovanjem« in če boste premislili, boste lahko ugotovili, da niste upoštevali vseh osnovnih pogojev, ki so potrebni vsaki rastlini, če hoče uspevati. Tle štirje faktorji so odločilni:

1. svetloba.
2. zrak

3. voda
4. zemlja

Svetloba je brez dvoma odločilnega pomena, če hočemo, da bo roža normalno uspevala. S tem pa seveda ni rečeno, da vsaka rastlina uspeva pod enakimi svetlobnimi pogoji. Precejšnje razlike so. Znano je, da nekatere uspevajo v senci bolj kot na soncu. Po listju lahko kmalu vidite, če je svetloba pravilna. Če je uvelo in začne roža slabeti, je to znamenje, da jo je treba prestaviti na drugo svetlobo.

Znano je, da se v kurjeni sobi dviga zelo droben prah, ki seda na liste. Ta prah je treba spraviti z rože, da lahko normalno »dihajo«. Če ima rastlina lepe gladke liste, jih obršemo, drugače pa jo je treba poskopiti. Pozimi je v kurjeni sobi zrak suh in ga moramo kdaj pa kdaj ovlažiti.

Včasih je treba nesti rože tudi na sveži zrak. Seveda ne na mraz, ker bi lahko zamrzile. Zlasti moramo paziti pri tistih rožah, ki niso odporne proti mrazu.

Vsaka vrsta rož ima svoje posebnosti, ki jih je treba poznati in upoštevati, če hočemo, da bo naš »sobni vrtiček« lepo uspeval. Na

Primer: fikus mora imeti mnogo svetlobe, ni pa posebno občutljiv za mraz. Kaktus mora biti na svetlem mestu, je pa zelo občutljiv za mraz. Razne praprotnice pa ne prenesejo direktnih sončnih žarkov ter uspevajo najbolje v razpršni svetlobi.

POŠTA

Silvana, Beograd: Res je, naša revija »Tovariš« je pisala v eni prejšnjih številki o negi nog, o tem vprašanju pa takrat ni objavila nobenega nasveta. Ker se zanima za to vprašanje tudi tov. Zinka iz Maribora, naj bo to hkrati tudi odgovor na njeno pismo.

Pomagate si lahko s telovadbo in primernim športom. Priporočljivi so športi, ki razvijajo mišice na nogah: kolesarjenje, planinstvo (v Beogradu bo to nekoliko težje), predvsem pa smučanje (tu nam letos sneg pošteno nagaja).

Če pa imate priložnost, potem si dajte noge tudi masirati. Potrebna je redna sistema-

tična masaža, ki naj jo opravljate strokovna moč.

»Utrujenost po delu«

Marta, Kranj: Čez dan ste bili v službi in zvečer se utrujeni vračate domov. Po večerji pa imate morda še sestanek, zmenek ali zabavo. Pogledate se v ogledalo in vidite, da imate utrujen obraz. Kaj naj storite da bo v kratkem času obraz spet svež in da se boste dobro počutili? Predvsem morate imeti pol ure časa za temeljit počitek. Izrabite ta čas takole:

1. Temeljito si očistite obraz. Držite glavo nad soparo ter si

potem izmenoma nogo menjavajte tople in hladne obloge

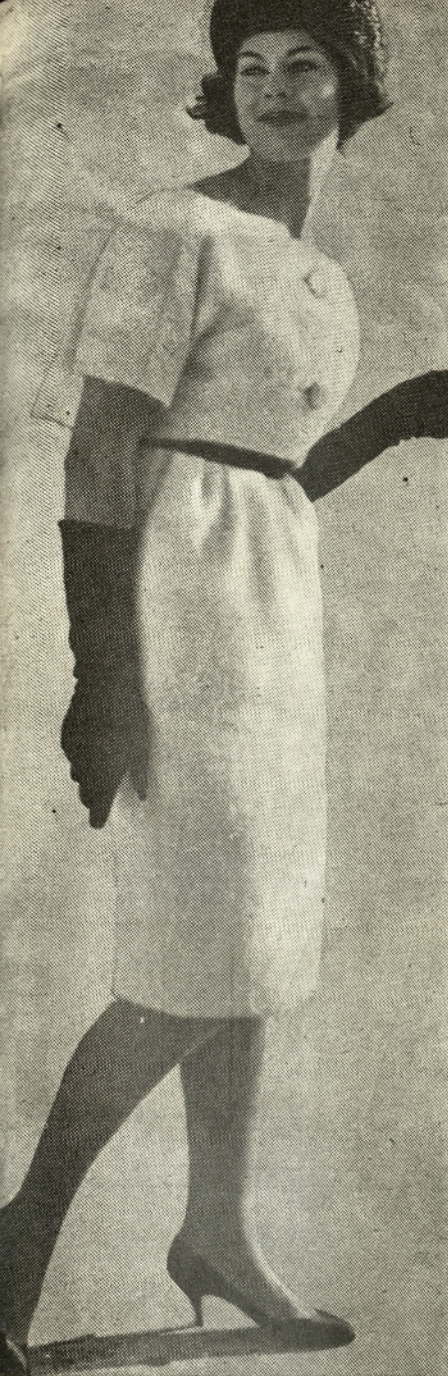
2. Okopajte se v mlačni vodi, v katero ste vrgli nekaj soli

3. Po kopeli se dobro obršite ter se vlezite na divan. Pokrijte se s toplo odejo. Izpijte skodelico zelo sladkega vročega čaja. Nato ležite v temi s sproščenimi mišicami 15 do 20 minut.

Ko vstanete, si otrite telo z dobro kolonjsko vodo ter se po možnosti preoblecite v sveže perilo.

Utrujenost bo minila in na sestanku ali prireditvi se boste pojavili sveži in spočiti

POŠTA

Pomladni vzorci

Čeprav se je zima letos pri nas komaj začela, so drugje, zlasti po vodilnih modnih metropolah, že v polni pomladi. V Italiji in v Franciji so se zvrstile prireditve, ki so pokazale, kako bodo ženske oblečene letos od aprila naprej. Treba je, da je »nova« moda zmerna in enostavna in ni pretirana niti v kroju niti v vzorcih blaga. Prav nič ne dvomim, da se ji bomo zlahka prilagodile in da se bo obdržala dlje, kakor pa so se nenavadne linije zadnjih let.

Zgoraj od leve proti desni. Debelo blago še vedno prevladuje za kostime, plašče in spomladanske obleke, ki jih bomo nosile brez plaščev. Naš model je spomladanski le toliko, ker je umazano bele barve in ima kratke rokave, blago pa je debelo in mehko. Kratki bolero je še nekakšen ostarenek lanske mode, vendar pa so si ga obdržali mnogi pariški krojači.

Spomladanski kostim v pepita vzorcu, nekoliko večjem kakor navadno. Posebnost letošnjih kostimov — pravijo — je v tem, da nimajo niti ovratnikov niti reverjev.

Videti je, da je pepita vzorec med izredno priljubljenimi za letošnjo pomlad. Naš model nosi precej širok plašč, stisnjen s širokim usnjenim pasom. Tudi veliki ovratniki so nova posebnost, ki si jo je osvojil Dior za svojo pomladno kolekcijo.

Desno: za obleke imamo letos lahko kaj prijeten občutek, ker so v modi najrazličnejši vzorci, le linijo je treba prilagoditi novim zahtevam.

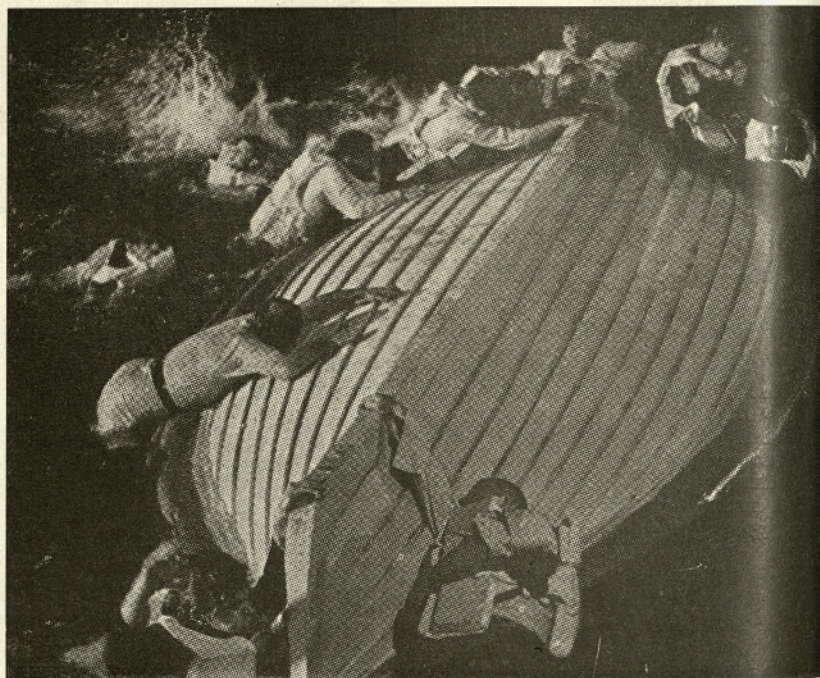

ČETRTIČ TITANIC

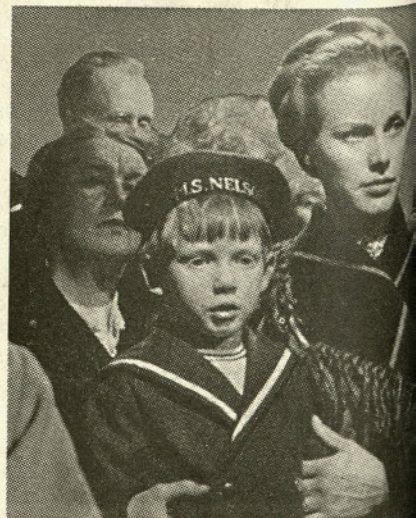
Takrat, leta 1919, ko se je potopil Titanic, je bil to pravi šok za civilizirani svet. Tega niso sprejeli samo kot zares obžalovanja vredno nesrečo. Titanic je bil simbol. Bil je najlepša, največja in najhitrejša ladja, ki so jo do takrat zgradili. Veljal je — to so trdili tedaj vsi brez izjeme — za »nepotopljivo«. Zaradi tehničnega napredka so se čutili vzvišeni nad primitivnimi časi, v katerih so se potapljale ladje. Tako varne so se čutili, da so samo zaradi lepšega vzeli s seboj nekaj rešilnih čolnov. Preračunali so vse možnosti. Le na eno malenkost so pozabili pri teh svojih računih: da ni vse odvisno samo od človeka in da ni mogoče vsega preračunati... In potem so bili nad nesrečo vsi osupli. Titanic je bil simbol nenehno napredujoče tehnike tega stoletja. Bil pa je tudi — toda tega takrat niso opazili — izziv. In samozadovoljnost, ves napredek, ves ponos človeštva so zdrknili v vode Atlantika. Od takrat tisti stalni grozeči strah pred ledenimi gorami... In zares: že dve leti kasneje, leta 1914, je izplavala skrita ledena gora, veliki Leviathan, spet na površje in od takrat ni nikdar več odplaval iz tega stoletja. In tu sedijo sedaj vsi ti samozavestneži, ki so se smatrali za nepotopljive in spet vedo, da se lahko vse ladje na tem svetu potopijo.

Narediti iz tega pretresljivega šoka zdravilo, je bil globji smisel

vseh boljših filmov o Titanicu. Doslej so to katastrofo z najnovjšim angleškim filmom vred filmali že štirikrat. Leta 1929 je E. A. Dupont, ustvarjalec impresionistične mojstrovine »Variété«, v Angliji z nemškimi igralci (Kortner, Loos, Forst, Lederer, Lucie Mannheim) pod naslovom »Atlantic« naredil iz katastrofe ponosne ladje primer globoke človeške tragedije. Leta 1942 so se Nemci pod spodbudo Goebbelsovih bičevnikov znova lotili tega dogodka. Le da tokrat niso naredili iz njega tragedije, temveč pamflet zoper angleški narod, ki so mu očitali nacionalno prevzetnost in razuzdano častilakomnost, in predvsem seveda proti Judom, ki so baje ladjo in njeno posadko s potniki vred hladnokrvno žrtvovali morju. Pred štirimi leti so še Američani katastrofo tega oceanskega velikana melodramatično napihnili. V tem filmu režiserja Jeana Negulesca se je Titanic potopil nekoliko pozno in nekako mimogrede. Potop največje ladje na svetu je bil tudi tu zelo žalosten. Toda zdel se je kot katekarični obžalovanja vredna nesreča — saj je podobnih žal zelo veliko — in vprašali smo se, zakaj so to pravzaprav spet filmali? In če se nekaj takega vprašaš, je to slabo za film. Ni nas mogel pritegniti, ker ni bil jasen njegov notranji namen. Pri vsem tem pa s »Titanicom« tega ne bi bilo težko narediti.

V primeru Titanica res ni bilo težko narediti filma, polnega dramatičnih prizorov in dožvljajev. Panika, ki je takrat zajela v trenutku vso ladjo, daje suhernemu režiserju, ki se loti te teme, neštete možnosti, da prikaže te trenutke tako, kot si jih zamisli sam. Vse tri naše slike so iz najnovejše — že četrte — filmske verzije o potopu Titanica, iz angleškega filma režiserja Roya Bakerja, »Noč, vredna spomina«, v katerem nastopa znani angleški igralec Keneth Moore.

»Zdaj sem pa radoveden.« je rekel grof Bobi, ko je gledal najnovejši film o »Titanicu« (zakaj bilo jih je že več). »Zdaj sem pa res radoveden, če se bo spet potopil.« In bržkone tudi še marsikateri gledalec po svetu ne ve ob novem angleškem »Titanicu« čisto za gotovo, ali se bo ta čudovita ladja tudi tokrat zares potopila. Vse je tako nedolžno in prav nič nevarno — kdo ve, si misli gledalec... Toda ne, Titanic se spet potopi. Nekoliko pozno sicer, toda vendarle. Titanic se potaplja od Dupontovega »Atlantica« v mednarodnem filmu vedno znova. Enkrat tako rekoč politično, drugič spet tako rekoč čisto človeško, tretjič alegorično in četrto kar tako...

Dupontov film je nedvomno na visokem umetniškem nivoju; še danes pretrese prav tako kot nekoč, ker je pristen v svoji človečnosti. To, kar je sedaj ustvaril angleški režiser Roy Baker z najnovejšim filmom »Noč, vredna spomina«, nikakor ni moč primerjati z Dupontovo mojstrovino. Baker je namreč s krepotno natančnostjo britanskega dokumentarista brez dramatičnih efektov in namenov sledil v filmski rekonstrukciji katastrofe tako, kot jo je opisal v svoji knjigi Walter Lord, ki je bližajočo se nesrečo prikazal v luči pripovedovanja preživele priče. Zgodbo katastrofe pripoveduje s tisto skrivnostno tišino, ki je vladala na ladji skoraj do zadnjega trenutka.

Vprašanje krivde? Kdo bi hotel spričo usodno prepletajoče se zankovitosti, častilakomnosti, neumne pogumnosti, nepazljivosti in ponosa jasno odgovoriti? Royu Bakerju ni šlo za to. On je hotel več in je ustvaril tisto, kar je hotel: sliko usode, ki se je morala odigrati tam, kjer je zaupanje v tehniko, v napredek, v varnost premagalo človeško previdnost, človeški razum. To vse sodi k bistvu ali pa k odsotnosti bistva tega filma, ki slednjič o katastrofi Titanica ne ve povedati prav nič več kot samo toliko, da se je potopil.

To pa je bilo, kljub grofu Bobiju, že prej poznano!

BERT SOTLAR JE IGRAL V SIODMAKOVEM FILMU

Robert Siodmak (s klobukom) je začel pri filmu pred tremi desetletji. Delal je še z Emilom Janningsom (»Človek brez nedelj«), z njegovim imenom pa so združena tudi odkritja, dvigi in prvi uspehi danes znanih igralcev: Barrymoorov (očeta in sina), Lancastra (»Rdeči pirat«), Laughtona, Lollobrigide, Pecka in Gardnerjeve (»Igralec«) in drugih. Pred Hitlerjem se je rešil z begom v Ameriko, po vojni pa se je vrnil in je danes njegovo ime slišati v zvezi s preporodom nemškega filma. V borbi proti rasizmu, ki v Nemčiji še zdaleč ni izgubil vseh tal, je pomagal s filmom »Ponoči, ko pride vrag«. V njem je prikazal nemškega povratnika s fronte, ki na lastno pest skuša najti množičnega morilca. Ko mu to uspe, pa ga zavrnejo, češ, ker je morilec Nmec, stvar ne sme priti na dan. V bližnji prihodnosti ga čaka v Angliji film »Grenko in sladko« po Maughamovi noveli. Zdaj je dokončal film »Dorothea Angermann« po modernizirani drami Gerharta Hauptmanna, ki je podobno usodo prikazal že z dramama »Rose Bernd« in s »Podganami«. Siodmak se v novejšem času zaradi pomanjkanja dobrih scenarijev sploh rad zateka h književnim delom.

V »Dorotheji Angermann« je prikazan starokopiten pastor, ki ga igra Alfred Shieske, član berlinskega »Schiller Theatra«. Na naši sliki ga vidimo na sodišču v trenutku odmora med razpravo, ki teče proti njegovi hčeri. Osumljena je umora lastnega moža, s katerim jo je oče nasilno poročil potem ko je zanosila. Njen nesrečni zakon s kuharjem, h kateremu jo je dal oče učiti, je posledica nepravilne vzgoje. Čeprav je stara že dvajset let, oče še zmerom gleda nanjo kot na otroka in jo tako tudi vzgaja. Iz njene nesreče reši Dorothejo mlad inženir. Nosilko naslovne vloge igra Ruth Leuwerick, poleg Marije Schell danes najpomembnejša nemška igralka, ki si je svoj sloves utrdila s prvo nagrado »Zlata vrata« za najboljšo žensko vlogo v filmu »Tajga«. Dobila jo je na zadnjem filmskem festivalu v San Franciscu. Mladega inženirja igra slovenski gledališki in filmski igralec Bert Sotlar. Sotlar je Siodmaka opozoril nase s poskusnimi posnetki za »Sarajevski atentat«, ki ga je nameravalo snemati podjetje »Bosna-film« v Siodmakovi režiji. Siodmakove simpatije za Jugoslavijo, povezane z njegovim dosedanjim antifašističnim stališčem, so se pokazale tudi v spremembi glavne moške vloge. Po scenariju bi moral Sotlar igrati Šveda Svena Larsena. Ker pa je Sotlar Slovenec, je režiser menil, da naj igra tudi v filmu Slovenca. Sotlar je predlagal nekaj slovenskih imen in Siodmak je med njimi izbral ime Miha Sever. Tako igra Slovenec Sotlar tudi v filmu slovenskega inženirja.

Film je posnelo podjetje »Divina-film« v sodelovanju z »Gloria-Verleih«. Snemali so v ateljejih v Münchenu, zunanje posnetke pa v Hamburgu, kjer dejanje tudi poteka. Snemalni čas — kot je to v zahodnih proizvodnjah običaj — je bil kratek: 32 dni. Od tega je imel Sotlar 21 snemalnih dni. Film je že končan. Po nekaterih ugodnejših izkušnjah z nemškim filmom v zadnjem času lahko upamo, da med »Dorothejo Angermann« ne bomo razočarani, ko jo bomo videli pri nas.

tovariš

Sončno zimsko jutro z dolgimi sencami, rahlimi meglicami med drevjem in bleščečim, škripajočim srežem pa mladi smučarski rod v okviru starega kozolca — to je kos zime.

Foto: prof. Letinič

